

številka 1

april 2007

Suzana Tratnik

Ljudje so sebi
največja
kazen

Matjaž Hanžek

Demokracija
na psu

Homofobija

Žlahtna
družinska
vrednota

Politika

Komu mar
za aids?

»Naš« zakon
pred ustavnim
sodiščem

narobe . revija, kjer je vse prav.

Za Narobe ni potrebno plačati.

narobe

Gospod-baletka

Tale gospod-baletka z naslovnice je krasil elektronsko novoletno voščilnico ene od norveških nevladnih organizacij. Pa ne gre za gejevsko organizacijo. "Reform" je združenje, ki se zavzema za večje vključevanje moških v skrbstvene aktivnosti (skrb za otroke, za starejše, ki so pomoči potrebni in podobno), kar je še vedno prepogosto zgolj in samo naloga, ki jo morajo opravljati ženske. Ampak kakšno lekcijo o enakopravnosti med spoloma in o problemih patriarhalne kulture so pa prav gotovo dobili tudi pri GLBT gibanju.

Narobe. Revija, kjer je vse prav.
Letnik I, številka 1
April 2007

ISSN 1854-8474

Urednik: Roman Kuhar

Uredništvo: Mitja Blažič, Jasna Magič,
Simon Maljevac, Luka Pieri, Ana Šporčič,
Suzana Tratnik, Andrej Zavrl

Urednica fotografije: Nada Žgank

Oblikovanje: Irena Woelle

Izdaja: Društvo informacijski center Legebitra

Tisk: Tiskarna Pleško

Naklada: 800 izvodov

Revija je izšla ob finančni pomoči ŠOU
(Študentska organizacija Univerze v Ljubljani),
Urada RS za mladino in Urada za mladino MOL.

Revija *Narobe* je objavljena pod
licenco Creative Commons
[priznanje avtorstva + nekomercialno].
Licenca je dostopna na
www.creativecommons.si

Za *Narobe* ni potrebno plačati.

Zadnja ...

Zmagovalke trinajste Rozavizije v K4, ki se je odvrtila 25. marca, so bile predstavnice Srbije: dva čobana, angelček z zlatimi lasmi in dolgimi belimi trakovi iz blaga – ob katere bi se zlahka lahko spotaknil ... pa se ni – in zvezda nastopa Željko Joksimović v podobi s črno brado polepljene deklina, ki je žirijo navdušila tudi s spretnim metom vrtnice v njihovo naročje. Rozavizijo je pripravila in vodila Salome, ki ji je sicer nagajal mikrofona – taisti, ki je na generalki delal brez problema – ne pa tudi preoblačenje; v dobri uri in pol programa se je preoblekla kar osemkrat – za vsak vhod na oder nova toaleta! Več o Rozaviziji si boste lahko prebrali v naslednji številki *Narobe*, ki izide konec junija.

Foto: Nada Žgank

Narobe in prav

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je na enem od svojih javnih razpisov zavrnilo prijavo društva Legebitra. Menili so, da ima že neko drugo društvo, ki se ukvarja z geji in lezbijkami, dovolj denarja, da poskrbi zanje. Zato njihove prijave sploh niso prebrali. Kar je bilo *narobe*. Sodišče je odločilo, da mora Ministrstvo razpis razveljaviti.

Vlada Republike Slovenije je pred dvema letoma sprejela zakon o registraciji istospolnih partnerskih skupnosti. Gejevska in lezbična društva so opozarjala, da je zakon diskriminatoren. Prinaša le izbrane pravice in dolžnosti ter v pravni red vnaša vrsto nedoslednosti, napak in novih izključevanj. Že samo ime zakona, so trdili, je problematično. A vlada ni dala nič na te pripombe. Stvari je prikrojila po svoje. Kar je bilo *narobe*. Pred ustavnim sodiščem je že pobuda za presojo ustavnosti.

Salome so dvakrat povabili v oddajo Piramida. In jo dvakrat zavrnil. Slišati je bilo, da zato, ker je neprimerna. Tega ji sicer niso rekli v obraz – le prestavili naj bi jo na »kdaj drugič«. Kar je bilo *narobe*. Salome je za vedno odklonila sodelovanje.

Janez Rugelj je leta 2001 v intervjuju za *Sodobnost* homoseksualce označil kot spolno nagnusne, saj »penetrirajo v smrdljivo rit«. Širil je nestrpne in homofobične izjave. Podana je bila kazenska ovadba zaradi domnevnega širjenja nestrpnosti. A Rugelj nikoli ni bil obtožen. Kar je bilo *narobe*.

Na Nizozemskem je župan mlajšim od šestnajst let prepovedal udeležbo na letošnji paradi ponosa. Tako naj bi zaščitil mlade ljudi pred potencialno spotakljivim in

Samovšečnost? Seveda! Egotripi? Absolutno! Zanima nas tvoje mnenje o *Narobe*.

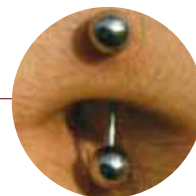
E-pošta: urednik.narobe@gmail.com

vulgarnim dogodkom. Kar je bilo *narobe*. Nizozemska GLBT organizacija COC je že dosegla, da prepoved ne velja več, mestni svet pa bo celo financiral poseben čoln za mlade, s katerim se bodo lahko pridružili paradi ponosa na amsterdamskih kanalih.

Predsednik države je v svojih nasvetih, ki jih podeljuje bralkam *Jane*, dal prav gospe, ki se je pritožila nad sosedoma, ki sta geja in to tudi pokažeta. Menil je, da je kaj takega demonstrativno izkazovanje seksualnosti in da naj to raje skrivamo za štiri stene. Kar je bilo *narobe*. Na njegovo pisanje se je že odzval gejevski aktivist Mitja Blažič.

Še preden je izšla prva številka *Narobe*, je nekdo pripomnil, da revija s takim imenom ne more dolgo izhajati. Prerokovane so nam kvečjemu tri številke. Drugi so spraševali, če to revijo izdaja kakšna blazna verska skupina. Če gre za zvito anti-gejevsko propagando? Še nekoga je zanimalo, če z imenom revije želimo sporočiti, kaj si mislimo o homoseksualnosti. O nas samih. In če smo res tako zelo zafrustrirani, da sebe dajemo v nič. Kar bi bilo *narobe*. Pa ni. Kajti v *Narobe* je vse prav.

Roman Kuhar, urednik (roman.kuhar@gmail.com)

Kazalo

- 2 **Novice od tu**
- 4 **Novice od tam**
- Intervju**
- 8 Suzana Tratnik: Ljudje so sebi največja kazen
- Tema**
- 12 Homofobija: zlahtna družinska vrednota
- Kolumna**
- 18 Mitja Blažič: Tako pač je!
- 19 Suzana Tratnik: Govori se . . .
- Komentar**
- 21 Andrej Zavrl: Heteroseksualcem vstop prepovedan
- Politika**
- 22 Komu mar za aids?
- 24 »Naš« zakon pred ustavnim sodiščem
- Knjiga**
- 27 Urška Sterle: Nepokorna, kritična in ustvarjalna margina
- 28 Iztok Majhenič: Skrivanje za štirimi stenami ni nič čudnega
- 32 **Plošča**
- 34 **Film**
- Gledališče**
- 36 Primož Ekart: Charlottin lik je prišel sam k meni
- Pisma iz tujine**
- 39 Bjorn van Roozendaal: Danny in njegov čoln
- Intervju**
- 40 Matjaž Hanžek: Demokracija na psu
- 43 **Mediašit**
- Diskriminacija**
- 44 Faila Pašić: Proti sebi se ne moreš boriti, lahko le živiš tisto, kar si
- Akcija**
- 45 Vsi drugačni, vsi enakopravni
- Report**
- 47 Šampioni iz Šutke

»Neprimerna« Salome

Ustvarjalci oddaje Piramida na TV Slovenija so dvakrat povabili Salome v goste. A Salome nikoli ni nastopila v oddaji, saj so njeno sodelovanje tudi dvakrat zavrnili. V medijih je bilo moč prebrati, da so ustvarjalci oddaje sprva menili, da bi Salome lahko popestrila oddajo, tik pred nastopom pa zaključili, da za oddajo ni primerna. Škuc LL, Legebitra, DIH in Lingsium so na TV Slovenija naslovili prošnjo po pojasnitvi, zakaj Salome ni primerna za nastop v oddaji, a odgovora nikoli niso prejeli. Je pa na naša vprašanja o tem za *Narobe* odgovorila Salome sama.

Kdo te je poklical po telefonu in ti razložil, da ne boš sodelovala v Piramidi? Kakšen razlog so navedli?

Poklicala me je urednica Natalija Gorščak. Klicali so me že oktobra, ko oddaja sploh še ni bila na sporedu. Nastopiti bi morala decembra, vendar so potem oddajo odpovedali, ker je sodelovanje v oddaji odpovedala poslanka Cveta Oražen. Pred tem je namreč v Piramidi nastopil Zmago Jelinčič in Cveta Oražen je nastop odpovedala zaradi njegovega nestrpnega govora. Ne razumem sicer, zakaj niso našli zamenjave

za gospo poslanko ... Potem so me spet poklicali in vprašali, če bi nastopila devetega januarja. Privolila sem v sodelovanje. Tako v prvem kot v drugem primeru so po televiziji vrteli reklamo, da bom gostja v Piramidi. Potem, ko je bilo že vsaj 4 dni jasno, da bom gostja v oddaji, me je ponovno poklicala Natalija Gorščak in me povabila na kavo. Mislila sem, da grem po teme, o katerih bomo razpravljali v oddaji. A so mi v uredništvu Piramide povedali, da me bodo spet predstavili. Zakaj? Je

kaj narobe z mano? Ali morda s Piramido? Kot vsak normalen človek sem sodelovanje zavrnila za vedno.

Ampak v medijih je pisalo, da so te zavrnili, češ da si »neprimerna« za oddajo. Je to res?

Uradno mi je bilo rečeno, da sem ponovno prestavljena, ampak iz celotnega konteksta je bilo jasno, da se jim zdim neprimerna in da je direktiva za to prišla od zgoraj, ne od ljudi, s katerimi sem se menila po telefonu.

Kako pa je bilo takrat, ko so te prvič poklicali po telefonu in te prosili za sodelovanje? So ti razložili, zakaj so izbrali prav tebe in zakaj bi te radi imeli v oddaji?

Redaktorica je izrazila željo, da bi bila v oddaji zato, da bi jo popestrila in jo naredila simpatično.

Praviš, da si se na Piramido že pripravljala in da si prav za to priložnost izdelala posebno obleko. Iz čiste radovednosti: koliko denarja in energije je šlo v nič?

Na Piramido sem se pripravila profesionalno, tako kot se za nacionalno RTV spodobi. Sešila sem si eleganten kostim iz blaga Kavalli in si naredila čevlje. Želela sem ugajati vsem – babicam, ma-

micam, mladim in starim. Za kostim sem dala 280 eurov, za čevlje pa 170 eurov. Ampak saj ne gre za denar! Gre za nesramno in grdo ravnanje z mano. Kličejo te, potem pa te imajo za norca. Ampak v življenju se vse zgodi ... Težko bom sprejela še kakšno sodelovanje z RTV, ker me je strah, da se to ponovi. Če je to politično ali homofobično dejanje ... to pa oni vedo. Demokracija? Za vsako rit šiba raste (smeh).

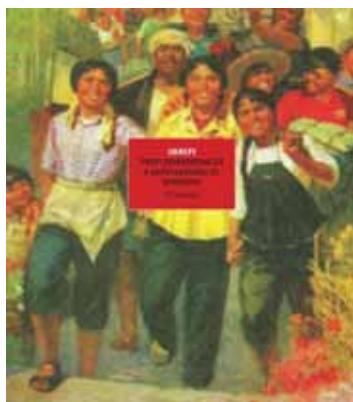
Na lanski Paradi ponosa si predstavila svoj prvi singel »Igra«. Napovedala si tudi svoj CD – kdaj bo izšel?

V svetu glasbe sem nova in stvari niso take, kot sem mislila na začetku. Plošče se ne da posneti v dveh mesecih. Februarja bom v studiu posnela še pet pesmi, zato zdaj pridno vadim petje. Kdaj bo izšel CD, ne vem, boste pa o tem gotovo obveščeni. Sicer pa bom 25. marca v klubu K4 organizirala »Rozavizijo« in takrat vam bom z veseljem odpela nove pesmi. Ta Rozavizija bo nekaj posebnega in nepozabnega, zato vljudno vabim vse geje, lezbijke, biseksualce, transvestite in transeksualce, pa tudi kakšnega strejta (smeh).

Diskriminacija na delovnem mestu

Znan gostinski lokal je istočasno odslovil pet natakarjev z utemeljitvijo, da so geji. To je bil edini razlog, ki ga je navedla lastnica gostinskega obrata, ki je bila z njihovim delom sicer povsem zadovoljna. Odslovljeni natakarji se niso mogli pritožiti, saj so delali brez pogodbe.

Zgornja zgodba je le ena izmed mnogih, ki so objavljene v dveh priročnikih – *Ukrepi proti diskriminaciji v zaposlovanju za sindikate* in *Ukrepi proti diskriminaciji v zaposlovanju za delodajalce*. Priročnika je konec lan-

skega leta predstavilo društvo Škuc LL v okviru programa Equal »Partnerstvo za enakost«. Avtorica priročnikov Tatjana Greif opo-

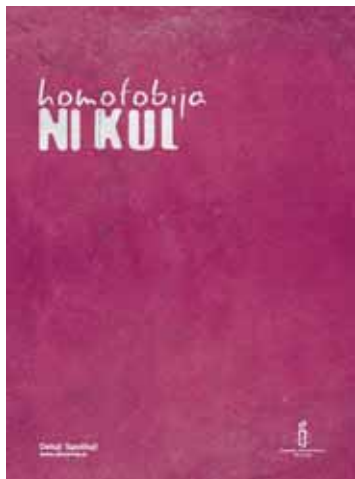
zarja, da je diskriminacija na osnovi spolne usmerjenosti na delovnem mestu neprepoznana in nevidna. To pa seveda ne pomeni, da

ne obstaja. Društvo Škuc LL zaradi tega izvaja posebne delavnice za sindikate in delodajalce, hkrati pa do aprila letos z vašo pomočjo iščejo lezbijkam in gejem prijazne delodajalce. Glasujete lahko na <http://www.ljudmila.org/siqrd/delodajalci.php>

Več o projektu »Partnerstvo za enakost« lahko najdete na <http://www.ljudmila.org/lesbo/EQUAL/index.htm>, kjer lahko brezplačno dobite tudi oba priročnika.

Homofobija ni kul!

Organizacija Amnesty International je v zadnjem obdobju na svojo agendo postavila tudi vprašanje diskriminacije na osnovi istospolne usmerjenosti. Domači Amnesty se je na to odzval s projektom *Ljubezen je ljubezen*, v okviru katerega sta februarja izšla brošura in

plakat *Homofobija ni kul!* Brošura je izobraževalne narave, kot učni pripomoček pa je namenjena za uporabo v šolah in mladinskih centrih. Brošuro brezplačno lahko dobite tule: <http://www.amnesty.si/izobrazevanje.php>

Ponatis CD-roma »Različnost bogati — ne siromaši«

Izšel je ponatis CD-roma »Različnost bogati — ne siromaši«, ki ga po nekaterih srednjih šolah v Sloveniji že uporabljajo za razpravo o homoseksualnosti. Ponatis je nekoliko drugačen od originala. Slo-

venski verziji je zdaj dodana še angleška različica vsebine, hkrati pa je na CD-romu moč dobiti tudi slovensko in angleško elektronsko verzijo knjige Alenke Švab in Romana Kuharja *Neznosno udobje zasebnosti: vsakdanje življenje gejev in lezbijk*, ki je lansko leto izšla pri Mirovnem inštitutu. Več informacij: <http://www.mirovni-institut.si/razlicnost/>

Legebitra je zmagala!

Aprila lansko leto se je Društvo informacijski center Legebitra prijavilo na javni razpis Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Njihova prijava je bila junija zavrnjena, saj so na ministrstvu menili, da so sredstva, ki so jih v okviru programa *Equal* podelili organizaciji Škuc LL, zadostna za reševanje vseh vprašanj, ki se tičejo istospolno usmerjenih. Legebitra se je na takšno odločitev pritožila, češ da omenjeni razlog ne more biti vzrok za zavrnitev, saj je Škuc LL druga pravna oseba, ki je sredstva dobila na nekem drugem mednarodnem razpisu, ne pa na tem, na katerega se je prijavila Legebitra. Po več kot štirih mesecih neuspešnih pogajanj se je Legebitra odločila še za tožbo

pred upravnim sodiščem, ki je februarja letos razsodilo v prid Legebitri in zahteva od Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, da rezultate razpisa razveljavi. Legebitra je torej zmagala. Legebitra pa je zmagala tudi na natečaju za najboljše projekte nevladnih organizacij s področja okolja, človekovih pravic in razvojne pomoči, ki ga je pripravilo britansko veleposlaništvo. Nagrado so dobili za vzpostavitev virtualnega varnega prostora za GLBT.

Lado, al' si ti al' nisi ti?

Gospodiču Odvezane Vezałke – Ladu Bizovičarju – je pisala gledalka s Hrvaške in ga pobarala, kaj si misli o odgovoru hrvaškega gejevskega aktivista, ki je na vpra-

šanje, kdo je najbolj seksi moški na svetu, odgovoril, da je to Lado Bizovičar. »Če bi imel bog ime, bi mu bilo ime Lado.« Ladov odgovor je bil uglasben – skupaj z Mio Žnidarič je za celotno »gej komjuniti« zapel *Al' si ti al' nisi ti moj ljubi*. A ker se je na koncu pesmi s hrbtom obrnil stran od gledalcev in se priklonil tako, da je pomolil rit proti kameri, so to gesto nekateri razumeli kot skrajno homofobično. Priporočamo jim, da si tudi sami odvežejo vezalke in kravate in zadihajo s polnimi pljuči.

Progresivna slovenska politika v OZN

Leta 2003 je Brazilija na 59. zasedanju Komisije OZN za človekove pravice predstavila resolucijo o človekovih pravicah in spolni usmerjenosti. Pod pritiskom predvsem islamskih držav je bila obravnava resolucije prestavljena na naslednje zasedanje leta 2004, vendar takrat Brazilija ni več predlagala te resolucije. Velika Britanija je zato podala izjavo, da bi Komisija OZN za človekove pravice morala obravnavati diskriminacijo na osnovi spolne usmerjenosti in izrazila obžalovanje nad umikom brazilske resolucije. Britansko izjavo je podpisala tudi Slovenija. Leta 2005 je podobno izjavo podala Nova Zelandija. Opozorila je, da je potrebno spolno usmerjenost uzakoniti kot status, ki naj bo zaščiten pred možnostjo diskriminacije. Hkrati je obsodila nasilje in diskriminacijo na osnovi spolne usmerjenosti. Tudi to izjavo je Slovenija podprla, prav tako kot tudi lanskoletno norveško izjavo o spolni usmerjenosti. Slovenija tako vsaj v OZN vodi progresivno politiko človekovih pravic, čeprav doma na tem področju še kako škripa.

Domača ekipa na Eurogames

Med 12. in 15. julijem letos bodo v Antwerpnu v Belgiji potekale 11. igre Eurogames. Geji in lezbijke, biseksualci in transseksualci, interseksualci in queer osebe iz cele Evrope se bodo pomerili v enajstih športih: badminton, bowling, ples, hokej na travi, nogomet, golf, tek, plavanje, tenis, odbojka

in wrestling, na izbiro pa bo tudi demonstracijski šport tajski boks. Iger se bo udeležila tudi slovenska reprezentanca. Pripravlja jo sekcija Out in Slovenija, ki deluje v okviru Društva za integracijo ho-

mo seksualnosti. Za več informacij o udeležbi slovenske reprezentance pišite na info@outslovenija.com, več o Eurogames pa si lahko pogledate tu <http://2007.eurogames.info> in v naslednji številki *Narobe*.

Zavrnitev azila

Dva geja s Kosova, stara 25 in 30 let, sta junija lansko leto zaprosila za azil v Sloveniji. Doma sta zaradi svoje spolne usmerjenosti utrpela nasilje, bila posiljena, družinski člani pa so jima grozili, da ju bodo ubili. Slovenska država je njuno prošnjo za azil zavrnila kot neutemeljeno. Škuc LL si skupaj s skupino pravnikov prizadeva, da bi jima bil status azilanta vendarle podeljen.

Rupel nima izkušenj s homo porokami

V začetku januarja je bil na obisku v Srbiji slovenski zunanji minister Rupel. Po predavanju na Fakulteti za politične študije so mu novinarji zastavili vprašanje, kakšne so njegove izkušnje z zakonom, ki Slovincem omogoča sklepanje

homoseksualnih porok. Rupel je odgovoril: »S tem nimam nobenih izkušenj,« nato pa so, kot piše *Vreme*, sledile salve smeha. Njegov gostitelj Drašković je ob tem dodal, da še ni dokazano, »da bi dva moška lahko rodila otroka, čeprav se po vsem svetu prizadevajo, da bi bilo to možno.« Za pobruhat.

Novice od tu je pripravil Roman Kuhar.

Fotografije in fotografi zaželeni

Pri reviji *Narobe* želimo vzpostaviti in negovati kulturo GLBT in queer fotografije. Vse, ki fotografirate in imate na zalogi avtorske slike, ki so kakorkoli povezane z glbt in queer tematikami, vljudno vabimo, da nam fotografije posredujete za objavo v reviji.

Kontakt:

narobe.urednik@gmail.com

George Michael:

Flawless, še vedno

Decembra 2006 je George Michael v Londonu zaključil svojo prvo turnejo po več kot poldrugem desetletju. Evropsko serijo koncertov je začel 23. septembra v Barceloni in je bila velik uspeh tako pri kritikih kot pri občudovalcih. Publika na koncertih je bila mešana in večinoma navdušena nad izvedenim cvetoberom pesmi, ki so segale od Whama do današnjih dni. Istočasno je izšel tudi album z največjimi uspešnicami *Twenty-Five*. Čeprav je bilo leto 2006 za Georgea v nekaterih pogledih bolj kot ne *annus horribilis*, mu grejo vse pohvale za njegovo pokončnost, predvsem pa za brezsravno držo, ki ne naseda tabloidnim in malo-meščanskim zahtevam po opravičevanju. Baby, I'm your man!

Mehičani

nenaklonjeni istospolnim porokam

Mestni svet Mexico Cityja je sprejel lokalni zakon, ki istospolnim partnerjem od letošnjega marca omogoča sklenitev civilnega partnerstva. V celotni državi pa so raziskave javnega mnenja pokazale, da 61 odstotkov ljudi nasprotuje ustavnemu dopolnilu, ki bi dovolil istospolne poroke, 41 odstotkov Mehičanov pa nasprotuje zakonu, ki bi istospolnim parom dal vsaj nekaj pravic, ki jih imajo heterospolni pari.

Homoporoke.uk

Konec decembra je Združeno kraljestvo obeležilo prvo obletnico možnosti sklenitve istospolnih porok (ki se zaradi očitno še ve-

dno prisotnega strahu pred poimenovanjem nepoimenljivega ne imenujejo poroke ampak *civilno partnerstvo*, čeprav so pravice izenačene s heteroseksualnimi porokami). Med pripravo zakona je vlada ocenila, da bo do leta 2010 v takšna partnerstva stopilo okrog 22.000 parov, že kmalu pa se je pokazalo, da je zakonodajalec zanimanje izjemno podcenil: svoje partnerstvo je namreč že v prvem letu registriralo več kot 15.500 parov, med njimi jih je nekaj seveda izstopalo – sir Elton John takoj ob začetku veljave zakona, kasneje tudi minister v Blairovi vladi Ben Bradshaw, decembra pa še Matt Lucas (Little Britain). Tudi Adam in Ian iz legendarne radijske limonade *The Archers*, ki sebe imenuje "vsakdanja pripoved o podeželskih ljudeh", sta se zavožlala. Četrtnina vseh partnerstev je bila sklenjena v Londonu, gejevskih je bilo trikrat več kot lezbičnikih, v začetku pa je bil izrazit t.i. "sivi val" partnerjev starih 50 let

ali več, ki so želeli legalizirati svoje dolgotrajne zveze. Še celo Graham Norton se je nekoliko raznežil: če je včasih sklenitvam istospolnih porok nasprotoval in trdil, da je bistvo homoseksualnosti ravno v tem, da vse počneš drugače kot drugi, zdaj pravi, da je o poroki pripravljen premisliti, če bi nastopile prave okoliščine – čeprav si še zmeraj ne zna predstavljati, kakšne bi te okoliščine morale biti.

Dobrodošle nove članice EU!

Jesenska raziskava Evrobarometra med članicami EU je pokazala velike razlike pri odnosu do homoseksualnosti. Štiriinštirideset odstotkov vprašanih odobrava istospolne poroke, podpora pa se giblje od 82% na Nizozemskem, 71% na Švedskem in 69% na Danskem do 11% v Romuniji. Slovenija je na 15. mestu z 31%, na dnu lestvice so pred Romunijo še Grčija (15%), Ciper (14%) in Latvija (12%).

Denar za žrtve Francovega režima

Španski pravosodni minister je predlagal, da bi homoseksualci, ki jih je Francov režim mučil, zapiral ali drugače zlorabljal, v kratkem dobili odškodnine: enkratni znesek €12.000 in mesečno rento €800. Francovska diktatura je homoseksualce razumela kot nevarnost za pravega, *macho* španskega moškega, med njenimi zgodnjimi žrtvami pa je bil tudi pesnik in dramatik Federico Garcia Lorca.

Umrl Abbé Pierre

V Parizu je 22. januarja letos umrl priljubljeni francoski duhovnik abbé Pierre (Henri Grouès), ustanovitelj mednarodne skupnosti Emmaus, ki pokroviteljsko dobrotelost razume kot moralno uničujočo tako za revne kot za bogate. Revni si morajo sami zagotoviti preživetje in s tem samozaupanje, za bogate pa ni dovolj le občasno čiščenje vesti z dobrotelnimi darovi. Verjel je, da duhovno zraste iz fizičnega: "Če se borim za svoj kruh, je to nemara materializem, če pa se borim za kruh drugih, to pomeni začetek duhovnosti." Znotraj katoliške Cerkve pa je abbé Pierre nasprotoval njenim naukom o kontracepciji, homoseksualnosti, istospolnim zvezam in celibatu. Glede katoliškega stališča do hiv/aids preventive je pomenljiv njegov stavek: "Vsakdo, ki noče uporabiti kondoma, je svinja."

Dolar za virtualno lučko

Farmaceutvska družba Bristol-Myers Squibb podari en dolar ameriški organizaciji National

AIDS Fund za vsakega posameznika, ki obiše njihovo internetno stran in prižge »virtualno lučko«. Stran je obiskalo že 1.791.926 posameznikov. Prižgite lučko! <https://www.lighttounite.org>

Prisilna prostitucija za odvrčanje od homoseksualnosti

Razstava v taborišču Ravensbrück (do 15. septembra 2007) odpira eno bolj prezrtih poglavij nacističnega terorja: prisilno prostitucijo zapornic. Med 300 in 400 zapornic je bilo med letoma 1942 in 1945 prisiljenih v spolne odnose z zaporniki desetih taborišč, kjer so

Spomenik zapornicam iz Ravensbrücka

v posebnih celicah morale sprejeti 8 moških na dan, med vikendi tudi do 40. Dvajsetminutni spolni odnos je moral potekati leže, pod nadzorom stražarjev. Ideja je bila Himmlerjeva, z njo pa je moške želel spodbujati k večji produktivnosti in ustaviti širjenje homoseksualnosti v izključno moških taboriščih. Poleg tega so homoseksualce, ki so bili zaprti, silili v spolne odnose s "prostitutkami", lezbičke pa v prostitucijo, oboje zato, da bi jih "spreobrnilo".

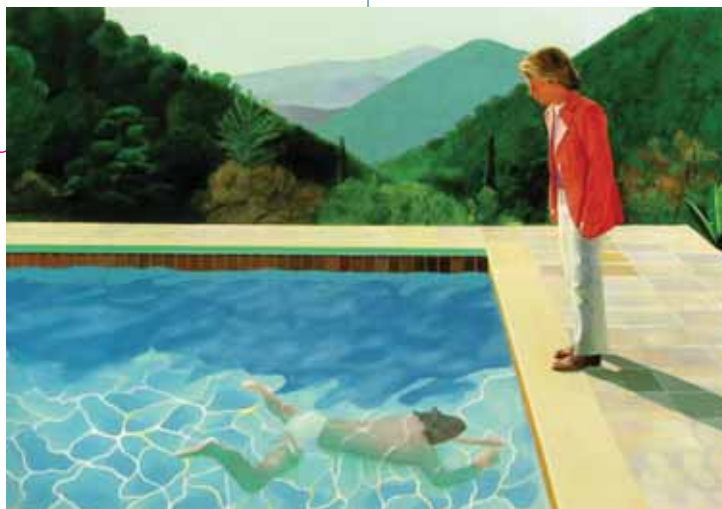
David Hockney: Življenje, ljubezen, umetnost

Med 12. oktobrom 2006 in 21. januarjem 2007 je londonska Narodna portretna galerija (www.npg.org.uk) pripravila pregledno razstavo 150 portretov enega najslavnejših sodobnih slikarjev Davida Hockneyja (rojen 1937 v Bradfordu v Angliji), ki je ponudila vpogled v petdesetletno umetniškovo ustvarjanje. Hockney pravi, da ga je oče naučil najpomembnejše lekcije v življenju: nikoli se ne oziraj na to, kaj mislijo sosodje. In najbrž ima to neposredno povezavo z njegovim uspehom. Med velikani sodobne umetnosti pa je zatrdno eden najpomembnejših, ki detabuizirajo ekspliciten (homo)erotičen pogled na moško telo, prikazujejo spolno svobodo, čutnost, a tudi gejevske pare v umirjenem, domačem okolju.

Pet Shop Boys:

Več kot le lep obraz

Narodna portretna galerija (London) je ob dvajsetletnici prvega albuma Pet Shop Boys ter ob izidu devetega studijskega albuma in obsežne monografije *Pet Shop Boys Catalogue* od 30. oktobra 2006 do 4. marca 2007 na ogled postavila mini razstavo portretov in naslovnice albumov, ki je bila posvečena podobi ter nenehni vizualni reinveciji dueta od realizma pa vse do računalniških fantazij.

Portret umetnika: bazen z dvema figurama (Hockney, 1971)

Gilbert & George: Velika retrospektiva

Do 7. maja bo v londonski galeriji Tate na ogled retrospektiva del Gilberta in Georgea, zagonetnega in priljubljenega para – umetniško in zasebno –, ki sta v svojih delih precej družbeno angažirana. Prava celo, da se ničesar ne lotita, dokler ne uvidita moralnega razloga za to. Obenem pa opozarjata na homofobijo v domnevno liberalnem in bohemskem svetu umetnosti, ki je po njenem mnenju še celo manj toleranten od povprečnega človeka.

Dorinov drugi korak

Dorino Manzin, eden od najbolj izpostavljenih gejevskih aktivistov na Hrvaškem, je izstopil iz organizacije »Iskorak«. Meni, da so bile v gejevskem in lezbičnem aktivizmu narejene »kardinalne napake«, ki jih je zakrivil tudi Iskorak in zato ne želi biti več del te zgodbe. Hkrati je osnoval novo gejevsko in lezbično organizacijo »Drugi korak«, konec januarja pa je označil še, da bo kmalu postal očka.

Lezbična poroka v zaporu

Prva lezbična poroka v zaporu se je zgodila v Kanadi v mestu Edmonton. Mala ceremonija je potekala pod budnim očesom čuvajev. Kljub temu, da imajo istospolni pari enake pravice kot heteroseksualni, sta morali mladoporočenci preživeti poročno noč v ločenih celicah. Takšno pravilo velja v kanadskih zaporih.

Poster Gilberta in Georgea, galerija Anthony d'Offay (1984)

Barbika je lezbijka

Italijanska poslanka vladajoče levo-sredinske vlade Bruno Mellano in Donatella Porretti sva na

tradicionalno božično razstavo, ki jo vsako leto prireja italijanski parlament, namestila dve plastični barbiki, ki naj bi simbolizirali homoseksualne partnerske zveze. S tem sta želela promovirati svoj predlog zakona o legalizaciji istospolnih partnerskih zvez. Italija

namreč ostaja ena od redkih evropskih držav, ki na tem področju nimajo zakonodaje, niti tako slabe, kot jo imamo v Sloveniji. Razstavniki eksponat so takoj napadli krščanski demokrati in ga označili za napad na vse verujoče v Italiji. Barbiki so zato odstranili iz razstave.

Nogomet in homoseksualnost

Dva nemška nogometaša sta v intervjuju za nemško revijo *Rund Magazine* razkrila svojo zgodbo o skritem homoseksualnem življenju. Svoje prave identitete nista razkrila. Prvi je sicer poročen, drugi ima dolgoletno prijateljico, ki ga spremlja na vseh prireditvah. Poročeni v prostem času »prijate-

ljuje« s svojim otroškim prijateljem. Oba se strinjata, da bi njuno razkritje pomenilo konec kariere. Nemška nogometna zveza pa kljub temu meni, da ni potrebno sprejeti posebnih določil proti homofobiji v nogometu.

Še ena Busheva zadrega

Busheva administracija se je znašla v novi zagati. Medtem ko javno nasprotujejo homoseksualnim porokam in podpirajo ustavne spremembe, ki bi prepovedale poroko med istospolnimi pari, je Mary Cheney, hčerka ameriškega podpredsednika Dicka Cheneyja, zanosila in namerava svojega otroka vzgajati skupaj s svojo dolgoletno partnerko Heather Poe. Bush se

zato ob »neprijetnih« vprašanjih novinarjev izmika z dvoumnimi izjavami, kot je tista, da otrok sicer potrebuje očeta in mater, da pa je vsako življenje sveto in da si vsak otrok, ki pride na svet, zasluži ljubezen. Škoda, da Mary Cheney ne želi javno agitirati za pravice gejev in lezbijk in da ne komentira politike Bele hiše, ki homoseksualcem ni naklonjena. A tišina in »ne-govor« je prav tako politično dejanje, ki ima svoje (politične) posledice.

Prva gejevska zmaga na sodišču na Češkem

40-letni češki gej Sidor, ki je po poklicu maser, je dobil sodbo zoper neko počitniško središče zaradi diskriminacije na osnovi spolne usmerjenosti. Sidor je bil prisiljen dati odpoved zaradi direktorjevih ustrahovanj. Ta je trdil, da bo Sidor »med masiranjem malce preveč potipal naše goste«. Okrožno sodišče v Fridek-Mistecku mu je prisodilo odškodnino v višini 2.500 eurov. Kdo danes masira goste, ni znano.

Novice od tam so pripravili
Andrej Zavrl, Simon Maljevac in Roman Kuhar.

Foto: Nada Žgank

Andrej Zavrl
a.zavrl@hotmail.com

Intervju s Suzano Tratnik Ljudje so sami sebi največja kazen

Suzana Tratnik je pisateljica, prevajalka, aktivistka, soorganizatorka Festivala gejevskega in lezbičnega filma, magistrica znanosti in publicistka. Je avtorica dveh romanov (*Ime mi je Damjan* in *Tretji svet*, ki je bil med finalistami natečaja CZ za roman iz sodobnega življenja) ter treh zbirk kratkih zgodb (*Pod ničlo*, *Na svojem dvorišču* in *Vzporednice*, ki je bila med finalistami Dnevnikove Fabule in za katero je dobila nagrado Prešernovega sklada). Navkljub splošni slavi Suzana ostaja samosvoja in odkrita. Seveda je (tudi zato) zelo zanimiva sogovornica.

Vse čestitke za nagrado Prešernovega sklada! Najbrž ti to priznanje že mora kaj pomeniti?

Hvala. Zame je bilo to veliko presenečenje, zato ker sem bila še pred petimi leti čisto nekje drugje, daleč od nagrad in priznanj, in sem se morala zelo boriti, da sem pridobila status samostojne kulturne delavke s pravico do plačila prispevkov, tako da sem šokirana in sama ne morem verjeti, da se je to tako spremenilo. Veseli me, da je moje pisanje, ki je iz t. i. margine, vseeno prodorno. Seveda je to priznanje mojemu delu in spodbuda za naprej. Po drugi strani pa je tudi veliko olajšanje v eksistenčnem smislu, sploh če živiš kot svoboden umetnik. Tako si pridobiš točke za CV in za štipendije, daje pa tudi upanje, da moja pokojnina ne bo popolnoma bedna.

Kako pa si doživljala proslavo v Cankarjevem domu, še posebej mislim na obrazložitev tvoje nagrade, kjer je bilo nekoliko čudno rečeno, da so šele *Vzporednice* delo zrele ustvarjalke, ker da šele zdaj pristopaš do snovi kot »avtorica«, kar daje zgodbam univerzalnost

nasproti intenzivnosti (posebne) izkušnje in nuje po njeni ubeseditvi, kar naj bi bilo značilno za predhodnici?

Kar se tiče podelitve, nisi prvi, ki me sprašuje o tem. Marsikdo je dobil tak občutek. Sama sem to opazila že na generalki, a nekako nisem bila dovolj zbrana in pozorna, da bi se s tem ukvarjala. Potem ko sem slišala komentarje drugih, pa sem prepričana, da je pri tej utemeljitvi nekaj čudnega. Vendar mislim, da gre za nerodnost. Uprava PS je ta tekst naročila pri literarni kritičarki, ki najbrž ni imela dovolj v mislih, da gre za uradno podelitev nagrade, kjer ne izpade dobro, če se prejšnja avtorjeva dela daje skoraj v nič, saj nova ne morejo nastati brez prejšnjih itn. Čeprav je avtorica teksta verjetno hotela samo poudariti vrednost zadnje nagrajene zbirke. Ne vem, mogoče je to nezavedno, če se komu zdi, da je npr. *Pod ničlo* nestrukturirano začetniško delo, druge stvari so pa vse bolj zrele, s potujitvenim efektom itn. Jaz pa zelo dobro vem, da tudi prva zbirka ni bila napisana na vrat na nos, da ni nikakršen »dnevnik« aktivistično razpoložene lezbijke, čeprav je tematika dosledno postavljena v kaotično subkulturo.

Pred dvema letoma si rekla, da zase ne uporabljaš oznake »slovenska pisateljica«, ker je preveč ideološka, sama pa da ne prispevaš k slovenski nacionalni kulturi. Nekateri pisatelji te baje niti ne pozdravijo. Se bo to zdaj kaj spremenilo?

Kaj se že bo spremenilo, vprašanje pa je, koliko imam jaz na to vpliva. Sicer imam že kar nekaj zanimivih in naklonjenih sopotnikov in sopotnic. Doživela sem, da se kdo ni pogovarjal z mano, morda zaradi zadrege, saj morda mislijo, da sem neka feministična pošast. Dostikrat se bojijo pristopiti k ženskam, ki niso klasične, predvidljive. Jaz pa sem v resnici zelo umirjena oseba, nisem kričava, nisem klepetava. Po svoje me je težko izzvati. Če pa se to zgodi, sem ponavadi brezkompromisna.

Kako pa gledaš na po moje rahlo privoščljivo kvazi obžalovanje, da si za *Vzporednice* končno dobila nagrado, ampak za nelezbično pisanje? Najprej to sploh ne drži, saj se homoerotika dovolj jasno izrisuje, nadalje pa ti komentarji morda namigujejo, da kot lezbijka ne moreš pisati drugega kot »eksplicitno lezbična besedila«?

Mislim, da so v *Vzporednicah* vsaj tri zgodbe, kjer je homoerotičnost prepoznavna; je pa res, da so zgodbe pisane iz otroške perspektive, kjer gre za drugačno doživljanje seksualnosti, otroci se težko izrekajo, kaj so po spolni usmerjenosti. Vse, kar pišem, je napisano iz lezbične

perspektive. To se da interpretirati in najti. So pa stvari, ki jih ne moreš že na prvi pogled pisati lezbično ali gejevsko.

Kakšna so tvoja stališča glede razmerja med feminističnim in lezbičnim aktivizmom?

Pri meni je bilo to dvoje vedno združeno. Nikoli ni bilo vprašanje, ali eno ali drugo. Ločevanje se mi zdi umetno. Vprašanja, ki se tičejo lezbijk, se tičejo tudi žensk.

Nekatere lezbijke so se počutile izločene iz feminističnih skupin.

Ja, to je bilo še zelo na začetku feminističnega gibanja na Zahodu, ko so jih zmerjali s krdelom lezbijk. Nato je prišlo do notranjih konfliktov, zdajšnja situacija pa je po mojem zelo napredovala. Pojavlja pa se prepričanje, da če si lezbična aktivistka, ti ni treba biti feministična aktivistka, ampak jaz tega ne razumem, ker se mi zdi, da če se boriš za pravico, da je ženska lezbijka, je temu ravno tako imanentno to, da ženska lahko opravi splav, da ima enak dostop do zaposlitve ipd. Zame je vse to povezano. Biti lezbijka je vendar politično vprašanje, ne biološko.

Kaj pa veznik v zvezi gejevsko in lezbično – je tako samoumeven, kot se zdi na prvi pogled?

Ne, sploh ni. Po mojih izkušnjah so bila obdobja zelo različna. Bila so obdobja, ko smo si bili geji in lezbijke zelo daleč narazen, in so bila obdobja, ko smo zelo sodelovali. Moje prepričanje je, da so točke, kjer je sodelovanje zelo pomembno; npr. ko skupno nastopimo na paradah, pri določenih političnih zadevah, kot so istospolne partnerske skupnosti, ki se vseh enako tičejo. So pa vprašanja, ki so ločena, kot so v svetu ločena politična vprašanja moških in žensk. Treba je dopuščati celotno politično paleto. Zelo mi gredo na živce tisti, ki pravijo, da se ne smemo ločevati, ampak moramo držati skupaj. Zelo mi je zoprno, da mi nekdo govori, s kom moram držati skupaj. Sama bom odločala, kdaj, kako in s kom bom držala. Nič ni narobe, če rečeš, vseč mi je, kar delajo, ampak ne ljubi se mi biti z njimi.

Kako pa je z razmerami v slovenskem aktivizmu? V zadnjem času je bilo opaziti nekaj javnih sporov. Imaš kakšen odnos do napetosti med bolj konzervativno in bolj radikalno smerjo?

Ti spori so bili že od nekdaj, kar ni nič posebnega, saj se med vsemi aktivisti, ne le homose-

ksualnimi, spori pojavljajo. Trenutna situacija pa me spominja na razmere, ki so na Zahodu. Po svoje to ne preseneča. Ljudje smo si različni po tem, kako dojemamo aktivizem, za kaj se borimo, razlike nastopijo tudi zaradi osebnega ozadja. Mnogi smo iz osemdesetih, ko sta bila prisotna upor proti državi in bolj radikalno ozračje. Nekateri vidijo pomen v tem, da se v večinsko družbo nekako integriraš in se potem zgubiš in si s tem zadovoljen. Drugi pa zagovarjajo, da biti gej/lezbijka pomeni ohranjati svojo različnost. Sama bi rekla, da sem za različnost, za geto, ker z njim ni nič narobe. Geto ni le gejevski in lezbični, ampak so tudi druge vrste. Jaz se v večinski družbi ne bi nikoli dobro počutila.

Citiram Natašo Sukič: »Biti lezbijka, imeti zavest o tem, je kompleksen način življenja, od tvojega političnega prepričanja do konkretnega vsakdanjega življenja.«

Mislím, da je res. Če si enkrat aktivistka, ne lezbijka »kar tako«, ki hodi na zabave in živi z žensko, in celotno situacijo reflektiraš, se to vplete v čisto vse. Sama se tega zavedam, tudi kadar gledam kateri koli film, kadar sem v kateri koli družbi. To je zmeraj prisotno in če se mi zdi potrebno, tudi izrazim svoje »ločeno« mnenje.

V zgodbi Berlin – Metelkova (zbirka *Pod ničlo*) na vprašanje o diskriminaciji lezbična pripovedovalka ne da pričakovanega odgovora, ampak pravi, seveda sem diskriminirana, saj ne dobim štipendije, ker sem prestara, nimam pravih sorodnikov, ne poznam pravih ljudi, ne morem javno kaditi trave, nimam svojega stanovanja. Gre tu za ironiziranje pozicije t. i. profesionalne aktivistke?

Seveda si diskriminiran kot gej in lezbijka, pomemben pa je tudi razredni položaj. Tega ne morem ločevati. Tako kot ne morem reči, da sem diskriminirana kot lezbijka, kot ženska se imam pa super.

Poleg aktivistke si tudi literarna znanstvenica in publicistka. Napisala si, da bi identifikacijo lezbične bralke prej kot trivialnemu ženskem romanu lahko pripisali moškemu akcijskemu trivialnemu branju. Kdo je »lezbična bralka«?

Povprečna lezbična bralka hoče lezbično zgodbo s srečnim koncem. To zelo poudarjajo, češ zakaj se lezbične zgodbe vedno končajo nesrečno. Ta kompleks izhaja iz zgodovine, ko so bile zgodbe vedno nesrečne, na koncu je bila zmeraj kazen kot izraz družbenega stališča, da je lezbištvo nesprejemljiv način življenja. Od tu zdaj ta obsedenost, da se mora vse končati srečno. Jaz pa mislim, da je pomembna cela zgodba, ne le konec. In če je lezbičnost postavljena v vsakdanjost, če je samoumevna oziroma reflektirana, konec ni tako pomemben. Zgodbo pač moraš nekje končati.

Ali lezbična literatura obstaja?

Nekateri trdijo, da ne, meni pa se zdi, da če o nečem toliko govoriš, obstaja. Četudi na način zanikanja.

Pa imaš odgovor na vprašanje, kaj je lezbična literatura?

Ja, imam! Enostavno opredeljeno: tekst je lezbičen, kjer lezbištvo ni samo vrženo noter, da vznemiri ali popestri pripoved, ampak izraža pozicijo in jo reflektira.

Lezbištvo torej umeščaš v besedilo, ne v biografijo ali kam drugam?

Ja, absolutno v besedilo. Čeprav je na osnovi biografije možno marsikateri tekst tudi tako interpretirati.

Ti bolj leži queer ali klasična, esencialistična GLBT pozicija?

Pojav queerovstva je pomemben, ker širi meje in se marsikdo lahko v njem prepozna, kar je po svoje dobro. Kot tudi da se širijo meje samega spola in seksualnosti. Obstaja pa nevarnost, da je vse stlačeno skupaj, nakar se že tako šibke pozicije lahko čisto izgubijo. Še vseeno je pomembno stvari poimenovati.

Poezije nisi pisala ali objavljala?

Sem, na svojih literarnih začetkih. Nekaj pesmi sem objavila v *Mladih potih*, nekako pa jih potem nisem več. To me ne potegne več.

V *Fašeniku* pripovedovalka pravi, da ni bila vzgojena v posebno pridni družini, zato se je smelo brati vse.

Moja družina ni bila posebej intelektualna, vendar so me naučili brati, najbrž zato, da sem bila z nečim zaposlena in še dobro, da so me zaposlili z branjem. Nobenih prepovedi ni bilo: lahko sem brala, kar sem hotela. Hodila sem k svoji botri, ki je imela veliko knjig, in nihče mi ni rekel, da kaj ne bi bilo primerno za otroke, kot se danes to pogosto dogaja.

Zame je ena bolj presunljivih podob *Listarka* z listkom »Prosim, raziskovala bi svet«, ki ga nikomur ne pokaže, navezuje pa se na knjižnico.

Tudi sama sem si zelo želela vpisati se v knjižnico, kamor sem strašno rada hodila, kjer si sam med gorami knjig, sam, in ti je vse dosegljivo. Zdelo se mi je, kot bi mi bil ves svet na voljo.

Pri pisanju si zelo pozorna na detajle, ki s par besedami zarišejo skorajda arhetipe ruralnega življenja (npr. zlivanje umazane vode iz vedra na ulico).

Tudi sicer stvari doživljam skozi detajle. Skozi detajle veliko lažje izrečem, kar nekdo v nekem trenutku doživlja, si pa te detajle včasih tudi izmislim.

Praviš, da te čisto izmišljanje zgodb ne zanima prav dosti. Kakšno je pri tebi pravzaprav razmerje med avto/biografijo in fikcijo?

Kakor sem se tudi študijsko vedno lotevala stvari, ki so me osebno intrigirale in zanimale, je enako pri pisanju: vsaj nekega momenta ali človeka ali dialoga se moram spominjati in prepoznati kot domačo snov, da jo potem lahko gnetem naprej. Napisala sem tudi nekaj domišljajskih ali celo fantastičnih zgodb. A tam je velik poudarek na strukturi in doživljam jih drugače.

Če bi kdo v tvojih zgodbah iskal tvoje življenje, kaj bi mu rekla?

Da je veliko napačnih informacij.

V reviji *Apokalipsa* je bil pred kratkim objavljen tvoj osnovnošolski dnevnik. Še pišeš dnevnike?

Osnovnošolski dnevnik sem začela pisati v drugem, tretjem razredu osnovne šole. Takrat sem bila v obdobju, ko sem zapisovala vse, kar so govorili ljudje, rada sem pisala tudi o domačih živalih. Dnevnik sem pisala še v srednji šoli, nato pa v hipu nehala, ker sem se naveličala in mi ni bilo več zanimivo. Škoda mi je bilo tudi časa in pisateljske energije.

Ali so ti dnevniki uporabni za tvoje pisanje?

Ne, v glavnem sem jih vrgla stran. Opisi iz časa srednje šole so se mi zazdeli patetični, tako da imam samo še nekaj dnevnikov iz osnovne šole, ki pa jih ne odpiram več.

Seveda nikakor ne moreva mimo stare mame, ki se pojavlja kot najbolj markantna figura v zgodbah. Opaziti je tisto posebno povezavo med starimi starši in vnuki pa tudi neko odbojno privlačnost. Ali imam prav, da gre tudi za popis zamolčane kulture žensk in njihove intimne zgodovine?

Možno je tudi, ker najbolj obdelujem prav svoj odnos s staro mamo, vsi drugi se bolj redko pojavljajo.

Sploh moških skoraj ni.

Ja, tudi zato, ker so bile ženske doma, moški pa so bili zaposleni. Veliko časa sem preživela s staro mamo, ki me je najbolj čuvala in vzgajala. Privlačilo me je veliko tistega, kar mi je imela povedati, od fantazijskih stvari do vzgojnih (ki ji v glavnem nisem hotela upoštevati). Med nama je bil nenehen boj, obenem pa je zraven tebe nekdo, ki je absolutno na tvoji strani in je absolutno tvoj in jaz sem bila njena, tako da se vprašanja pripadnosti niso mogla niti pojaviti.

Poleg stare mame popišeš tudi nekaj drobnih intimnih zgodb žensk (npr. šivilja Ilonka in njen »izlet« v Avstralijo).

To so bile raznorazne zgodbe, ki so mi ostale. Veliko sem sedela med starejšimi ljudmi in poslušala njihove zgodbe, ki jih mnogo sploh nisem dojela, ampak meni se je zdelo zanimivo in fantastično. Zgodbe so bile vedno tragične: nekdo je nekoga zapustil, druga je bila noseča in je izgubila otroka. Te drobce sem pobirala,

medtem ko sem se igrala, v ozadju pa so odrasli mleli svoje zgodbe.

Čuvajka vrta ima od vseh najbolj pozornost vzbujajoč prvi stavek: »Ko so staro mamo odpeljali v bolnišnico, smo nekateri imeli prekleto srečo.« Zame je spomin na trenutke, ko so staro mamo naložili v rešilni avto – zelo podobno, kot opisuješ v svoji zgodbi – eden najbolj travmatičnih. Ti to obrneš in dodaš nekakšen suh humor, čeprav dogodek najbrž ni bil humoren.

Ne, tisti trenutki so bili grozni. Ko so staro mamo odpeljali, se je vse postavilo na glavo. Pol družine ni bilo doma, ker so bili v bolnišnici ali v službi, sama sem takrat jedla pri sosedih. Ko sem prišla domov, je bilo vse drugače, še najraje sem bila v šoli, kjer je bilo vse enako. Bilo je tragično, želiš si, da pri tem ne bi sodeloval, ne bi hodil v bolnišnico, in zavidaš tistim, ki jim ni treba biti zraven. Zato je tu ta ironija. V tragičnih momentih smo zraven svojcev, hkrati pa raje ne bi, ker je težko.

Koliko si bila stara, ko je stara mama umrla?

Dvanajst let.

Torej se o lezbistvu ni izrekla? Si lahko zamisliš, kaj bi rekla?

Zelo težko si predstavljam. Odvisno od konteksta.

Kako sama vidiš povezave/odnose med svojimi tremi zbirkami kratkih zgodb?

Prva, *Pod ničlo*, se skoraj ne ukvarja z otroško perspektivo, je zelo sedanja, urbana, v ospredju je lezbična identiteta. Nisem se veliko ukvarjala s strukturo zgodb, ampak gre za bolj intimistično, čustveno, uporniško pisanje. Sem pa na to zbirko zelo vezana. *Na Svojem dvorišču* je mešanica, ki je razdeljena na tri dele. Je pa drugačna, ker vsebuje štirideset zelo kratkih zgodb, saj je kakšne reči dobro skoncentrirano povedati na eni strani. Pri *Vzporednicah* pa sem ugotovila, da mi je ostalo še veliko snovi za pogled iz otroške perspektive, tudi o stari mami, in sem že vnaprej vedela, da bodo vse zgodbe imele enako tematiko; našla pa sem jih še par, ki so stare že skoraj dvajset let.

So *Vzporednice* tvoje dosedanje vrhunec? Se tvoje videnje sklada s splošnim (in uradnim) navdušenjem nad zbirko?

Knjiga je od vseh zbudila največ kritične pozornosti. Bila sem presenečena, saj mi je prijateljica celo rekla, da je to moja najbolj dolgočasna knjiga. (*Smeb.*) Očitno pa je to vrhunec v smislu zburjanja pozornosti in približanja širši publiki. Ko sem knjigo končala, si nisem mislila, da je to moje najboljšo delo.

Zdaj že verjameš, da je?

Ne, upam, da najboljšo še pride.

V večini zgodb je prvoosebna pripovedovalka deklica, s čimer si dosegla zanimiv potujitveni efekt, saj prostor med otroško in odraslo perspektivo ustvarja nove pomene in humor.

To naredi že proces pisanja, saj pišem z odrasle perspektive, otroška perspektiva pa v resnici ni perspektiva otroka, ampak gre za odraslega, ki se postavi v otroško perspektivo. To pa združuje že sam otrok, ko hoče biti odrasel, za kar si zelo prizadeva in pri tem dela napake, ki so tako obžalovanja vredne kot smešne. Obenem so te napake kritika položaja in obnašanja odraslih. Tudi odrasli se včasih delajo, da so odrasli in funkcionirajo po nekih vzorcih, da ne bi izpadli neumni.

Bralec pa lahko razbere tudi impliciten »nauk«, npr. v *Rendaših*, da vsak lahko postane »drugi«.

Naukov se sama sicer strašno bojim! Res pa je svet tako fino razdeljen, da ti ves čas govorijo, češ, tisti so pa taki, a ti nisi tak, ti nisi drugi. Včasih pa ljudje sploh nimamo vpliva na to, kaj bomo ali kaj mogoče že smo.

In prej ali slej postaneš drugi.

Ja, mislim, da ja.

Ob branju o vseh teh otroških izkušnjah se človek zamisli, kako otroci sploh preživijo vse zgodbe o duhovih in smrti itn.

Sama se spomnim zgodb, ko so stara mama in njene prijateljice sedele skupaj in – kot bi danes temu rekli – fantazirale. Te zgodbe sem srkala in zdele so se mi resnične. Nekatere so me ponoči tudi preganjale. Duhovnik brez glave se je večkrat sprehajal mimo moje postelje v spalnici. Vendarle se mi zdi, da je to del odraščanja, čeprav danes pravijo, da so take zgodbe škodljive. Po mojem se otrokom vendarle ne da čisto vsega prihraniti.

Je v tej knjigi kaj nostalgije za vsemi tistimi prijateljicami in otroštvom?

Gotovo je tudi nekaj nostalgije za obdobjem in časom. Resničnih oseb pa se v glavnem niti ne

spominjam več. Nekateri deli so tudi popolnoma izmišljeni.

V tujini je izšlo tudi precej prevodov tvojih del. Kakšni so tuji odzivi v primerjavi z domačimi?

Največ odzivov je bilo na dva nemška prevoda pri dunajski založbi Milena Verlag. V glavnem so odzivi podobni, fascinacija nad miksom fantastike in urbanega življenja. Malo težje je bilo z *Damjanom*, predvsem ker je roman napisan v mladinskem žargonu, prevod pa po moje ni najboljši. Obenem ta roman ne spada v klasično lezbično literaturo, ker ne govori o razrešeni identiteti: Damjan ostaja Damjan vse do konca. Roman je zelo realističen, morda za nekatere presurov, saj imamo pri nas manj oprava s politično korektnostjo kot na Zahodu. Vem pa, da je roman všeč bralkam v Srbiji.

S Tretjim svetom, knjigo, ki je bila med finalistov natečaja Cankarjeve založbe za roman iz sodobnega življenja, se vračaš v urbanost.

Tretji svet je zgodba o junakinji sredi alternativnih osemdesetih v Ljubljani, ki začne razkrivati svojo lezbično identiteto. Dobi možnost, da se udeleži lezbične konference v tujini, kjer je vržena v lezbični svet skupaj z vsemi njegovimi spori. Zanj je to ogromno doživetje, v vseh ozirih. Ko se vrne domov v Ljubljano, vidi, da tam nima nič, in pade v socialno praznino. Tedaj se pojavi vprašanje, kako smiselno (pre)živeti v večinskem svetu, ki ni naklonjen lezbični in gejevski kulturi.

Reciva, da imaš možnost prirediti večerjo, kamor lahko povabiš kogarkoli, živega ali mrtvega. Kdo bi bili tvoje gostje in gosti?

Povabila bi Edgarja Allana Poeja, ker so njegove fantastično-grozljive zgodbe zame še vedno najboljše kratke zgodbe. Z njim se najverjetneje ne bi bilo treba pogovarjati, ker bi bil itak preveč pijan. Povabila bi prijateljico Katrin, ki je pred letom in pol naredila samomor. Bila je najbolj duhovita in cinična oseba in rada bi spet slišala njen smeh in njen sloviti stavek, ki je postal tudi moj priljubljeni moto: »Ah, ne sekiraj se zaradi podlih in neumnih ljudi, saj so sami sebi največja kazen.« Povabila bi seveda svojo punco, ki bi imela komentar na vse. In Braneta Mozetiča, ki bi rekel: »Nimam časa za to« – kot vedno. Povabila bi prijateljico Barbaro, ki bi gotovo tudi kaj dobrega skuhalo, in Azro, če bi jo pravočasno dobila po telefonu.

Kakšno glasbo bi poslušali?

Poslušali bi punk – zlasti zaradi mene, pa rock, novi val, stare slovenske popevke in kaj heavy metala. Od Nine Hagen do Ropretovih »Ljubljancank«. In ne bi končali s turbom.

Foto: Nada Žgank

Roman Kuhar
roman.kuhar@gmail.com

Homofobija: žlahtna družinska vrednota

Pred leti je na *Studiu City* na *Televiziji Slovenija* predstavnica podmladka Slovenske ljudske stranke vehementno zatrjevala, da ni homofobična, češ da homofobija pomeni strah pred človekom (homo = človek, fobija = strah), nje pa da ljudi ni strah. Nasprotno: ljudi ima rada.

Strah pred kom?

Njeno upiranje Štefančičevi oceni, da so določena stališča podmladka SLS homofobična, je zgolj potrdilo tisto, kar je omenjena predstavnica brezupno poskušala skriti. A njen »izgovor« je vendarle pokazal na terminološko zadrego, ki jo vsebuje termin »homofobija«. Dobesedno ga namreč lahko prevedemo tudi kot »strah pred istostjo«. Vendar je potrebno poudariti, da je klinični psiholog George Weinberg, domnevni avtor besede, termin sestavil iz grške besede phobos in predpone homo, ki jo je vzel iz homoseksualnosti, ne pa iz latinske besede homo. Weinbergova skovanka v smislu »strahu pred istostjo« pa vendarle ni tako zgrešena, kot se zdi na prvi pogled. Homofobija namreč ni zgolj strah pred lezbijkami in geji (in nasploh pred celotno glbtiq skupnostjo), pač pa je tudi – ali celo prvi vrsti – bojazen pred tem, da bi bil homofobičen posameznik prepoznan kot del te skupine, kot eden od njih, kot homoseksualec, torej »isti«.

Beseda je od svojega nastanka – prvič je bila natisnjena v reviji *Time* leta 1969, čeprav jo Oxfordski slovar angleškega jezika v pomenu »strahu pred moškimi« omenja že leta 1920 – postala vesplošno uporabljena in znana. Tudi pri nas, čeprav se je marsikomu zarekla v napačnem kontekstu. V Kranju je tako na primer na enem od studiov, kjer so izdelovali tatuje, dolgo časa viselo obvestilo, da se morajo osebe, ki imajo diabetes, epilepsijo ali homofobijo, pred tetoviranjem posvetovati s svojim zdravnikom. Homofobija, hemofilija ... kdo bi le ločil med vsemi temi tujkami? Podobno so tudi v *Oni* nekoč pisali o homofobiji do muslimanov ...

PRED TETOVIRANJEM...

Važno je vedeti, da morate biti v treznem stanju, siti in sprosti. Osebe, ki so pod vplivom droge ali alkohola NE TETOVIRAM!
Tudi osebe, ki bolujejo od diabetisa, epilepsije, homofobije ter psiholoških oseb se morajo pred tetoviranjem pogovoriti z svojim zdravnikom, drugače se tetovirajo na lastno odgovornost!!

V Tatu studio v Kranju ne tetovirajo homofobov

Koristi homofobije

Homofobična občutja, reakcije in vedenje so v povezavi z različnimi družbenimi in psihološkimi koristmi, ki jih posameznik pridobi ob izražanju homofobije. Na psihološkem nivoju homofobija prispeva k utrjevanju posameznikove podobe o sebi. Vsi tisti, ki na primer protestirajo ob paradah ponosa in nosijo transparente o tem, kako bog ni ustvaril pedrov, utrjujejo svoja vrednotna stališča, utemeljena na religioznih prepričanjih. Z nesprejemanjem homoseksualcev potrjujejo svojo globoko vernost in predstavo o sebi kot pravovernem (pravičnem, normalnem, naravnem, neizprijenem ...) človeku. Pa tu ne gre samo za vero. Zamenjate jo lahko z vsem – od zdrave pameti do znanosti. V imenu vsega tega so bila – in še bodo – izražena homofobična stališča.

Druge, tako imenovane družbene koristi, so prav tako pomembne. Pritrjevanje homofobičnemu posamezniku namreč utrjuje njegovo pozicijo v določeni skupini. Samo pomislite, kako številni prikimavajo, ko Jelinčič reče kakšno čez cigane ali pedre. In v njegovem primeru so koristi še kako otipljive: že leta namreč sedi v parlamentu. Podoben primer so mladostniške skupine. Pretepsti pedra je oblika dokazovanja svojega statusa znotraj teh skupin. Pravi moški namreč prebuda pedra, mar ne? Homoseksualci so v teh primerih razumljeni kot sprejemljive žrtve. Homofobično nasilje zato ni le izraz posameznikove nestrpnosti, pač pa tudi posledica družbene nestrpnosti, saj marsikatera družbe še vedno dovoljujejo ali celo nagrajujejo tovrstna dejanja. Eden od anketirancev iz ameriške raziskave, opravljene med mladimi, ki so bili obtoženi nasilja nad homo-

seksualci (*gay-bashing*), je na primer zatrdil, da niso imeli ničesar proti gejem, da pa so bili ti lahka tarča. Hkrati je menil, da za tovrstno nasilje ne bo kaznovan, ker se zdi, da je »pretepsti pedre« družbeno povsem ali precej sprejemljivo.

Tudi pri nas je homofobija neka kšna žlahtna družinska vrednota, ki jo je potrebno čuvati v imenu prave moškosti in prave ženskosti. Moderno razumevanje seksualnosti je namreč še kako prepleteno s strahom, da morda nisi dovolj moški ali dovolj ženska. Ta strah je pribežališče homofobije. »Homoseksualni moški ni več pravi moški – in v tem je problem,« ugotavlja psihoanalitičarka Nancy Chodorow, »prav tako kot je pri lezbijkah problem v tem, da niso z moškimi.« Tu se homofobija tesno povezuje s seksizmom: moška homoseksualnost je problem zara-

di tega, ker se razume, da moški v spolnem odnosu z drugim moškim nadomesti žensko, s tem pa se pravzaprav podredi oziroma reducira na raven ženske, ki je v seksistični družbi razumljena kot »nekaj manj«. Če je moška homoseksualnost diskvalificirana na polju seksualnosti, pa je lezbična na tej točki vključena. Dve ženski pomenita več. Več užitka za heteroseksualnega moškega, seveda, saj je lezbištvo pomemben del moškega heteroseksualnega imaginarija in fantazij, ki jih producira in reproducira pornografska industrija. To razliko je v svojih seksističnih interpretacijah pogosto tematiziral tudi dr. Janez Rugelj. Trdil je, da je seksualnost med dvema moškima nagnusna, med dvema žensko pa ne, saj se jima, kot pravi, »vedno lahko priključi aktiven moški in tako iz tega nastane nekaj lepega«.

Beseda zadane. Deset najbolj homofobičnih.

1

»Homoseksualci so marginalci, zato ne morejo imeti pravice do uveljavitve s svojo neproduktivnostjo, pa tudi ne s svojo spolno nagnusnostjo: oralni seks ali vzajemno masturbiranje ali vtikanje penisa v smrdljivo rit med dvema moškima, to je vendar nagnusno.«

[Dr. Janez Rugelj, psihiater. Intervju za *Sodobnost*, 2001]

2

»Onanisti in homoseksualci so spolni psihopati. ... Za homoseksualce je značilna velika lažnivost. ... Pretežna večina homoseksualcev je živčno bolna. ... Med deklicami se pojavi ta perverznost (homoseksualnost) prvotno v zaljubljenosti in kasneje se iz te zaljubljenosti razvije homoseksualnost. ... Za homoseksualnost je večkrat krivo okolje, ki je napačno ravnalo z dečki: premalo so ga vzgajali, pustili so mu rasti dolge lase. ... Homoseksualec je pogosto predstavnik fanatičnega tipa psihopata, ki je človeku nevaren.«

[Dr. Anton Trstenjak, psiholog. Iz knjige *Pastoralna psihologija*, 1987]

3

»... Bog ni homoseksualcev ustvaril, ampak so nastali zaradi takšnih in drugačnih kombinacij, ki se zgodijo v naravi. ... Teološko bi temu rekel, da je posledica izvirnega greha. Ko človek poseže v naravo proti volji Boga, se seveda začnejo dogajati protinaravne stvari.«

[Ivan Štuhec, moralni teolog. V intervjuju za *Ono*, 2003]

4

»Homoseksualci so izrodek družbe, saj v nobenem primeru s svojimi oblikami spolnosti ne morejo imeti potomcev, torej so že v prvi generaciji obsojeni na izumrtje in so mrtva veja na živem drevesu življenja.«

[Dr. Anton Dolenc, profesor na Medicinski fakulteti in nekdanji predsednik Slovenskega zdravniškega društva. Ob izidu zloženke *Spolnost in aids*, 1992]

Homofobija se ne izraža zgolj v imenu prave moškosti in ženskosti, pač pa tudi v imenu naroda. Povezave med homofobijo in nacionalizmom so še posebej strašljive. Pomislite samo na parado ponosa leta 2001 v Beogradu. Ali pa na koncentracijska taborišča druge svetovne vojne. Na McCarthyjev lov na čarovnice v petdesetih letih prejšnjega stoletja, kot so iz ameriških vladnih služb odpuščali homoseksualce, češ da so vohuni za sovražnika na drugi strani železne zavese. Ali pa – nenazadnje – na bivšega ministra Drobniča, ki je na vprašanje o legalizaciji istospolnih partnerskih zvez leta 2003 rohnel: »To so trparije in tu ne gre za nobeno enakost, temveč je lahko to čista civilizacijska dekadenca: pazite, vse civilizacije, ki so to uvedle, so doživele pokop! Kar poučite se o tem!«

Homofobija in prikrita homoseksualnost

Plodno polje homofobije so potlačeni občutki, želje, misli, ki si jih ne upamo priznati. Homofobija zato deluje kot nekakšna obramba, saj zmanjšuje nelagodnosti in anksioznosti, ki jo homoseksualnost lahko sproži. Pri tem gre najpogosteje za posameznikovo konfliktno pozicijo glede lastnega seksualnega ali spolnega statusa. Rečeno drugače, tisto, kar te moti pri sebi, pripíšeš gejem in lezbijkam, na ta način pa simbolično obračunaš z nesprejemljivimi vidiki samega sebe. To je zgodba o ponotranjeni homofobiji in, kot razlaga psihoanaliza, o strahu, nelagodju in jezi, ki jo nekateri heteroseksualci občutijo ob homoseksualcih zaradi lastnih zatrtih

homoseksualnih dražljajev. V eksperimentu, ki so ga leta 1996 izvedli ameriški raziskovalci v skupini 64 heteroseksualnih moških, je bila ta teza potrjena. V prvo skupino je bilo vključenih 35 moških, ki so bili na osnovi indeksa homofobije označeni kot homofobični. V drugi skupini je bilo 29 ne-homofobičnih heteroseksualnih moških. Vsakemu od sodelujočih so pokazali tri eksplicitne erotične videoposnetke, ki so prikazovali heteroseksualno, lezbično in gejevsko razmerje. Ob tem so merili stopnjo seksualnega vznburjenja. Pri moških v obeh skupinah ni bilo zaznati razlik v spolnem vznburjenju ob gledanju heteroseksualnega in lezbičnega odnosa, medtem ko so bile razlike opazne v primeru videoposnetkov seksualnega razmerja med dvema moškima. 66% moških iz nehomofobične skupine ni pokazalo nobenega seksualnega vznburjenja, pri 54% moških iz homofobične skupine pa je bilo zabeleženo seksualno vznburjenje. Moški iz obeh skupin so bili nato naprošeni, naj opišejo stopnjo seksualnega vznburjenja, ki so ga doživeli ob gledanju videoposnetkov. Obe skupini sta opisali seksualno vznburjenje pri gledanju vseh treh posnetkov, ki je bilo bolj ali manj v skladu z meritvami, a z eno izjemo: moški iz homofobične skupine so pomembno podcenili stopnjo svojega seksualnega vznburjenja pri ogledu homoseksualnega akta. Vendar pa avtorji raziskave opozarjajo, da je k seksualnemu vznburjenju v homofobični skupini lahko pripomogla tudi anksioznost, ki so jo ti moški doživeli ob gledanju homoseksualnih posnetkov. Vsi homofobi niso tudi prikriti homoseksualci.

Foto: James Torr

Ko bolnega homoseksualca nadomesti bolni homofob

Čeprav je psihološki pogled na homofobijo zanimiv in nam lahko pove marsikaj o homofobičnem posamezniku in o psiholoških koristih, ki jih ta s homofobijo pridobi, pa nam psihološka analiza lahko zamegli širšo sliko. Če homofobijo omejimo zgolj na psihološki problem, potem ob stran postavimo politična vprašanja diskriminacije, institucionalnega nasilja in podobno. Sociologinja Celia Kitzginer zato opozarja, da so psihološke analize homofobije prispevale k temu, da je bil bolni homoseksualec nadomeščen z bolnim homofobom; nekoč je bil homoseksualec tisti, s katerim je bilo nekaj narobe, danes je to homofob. In v tem smislu imajo prav tisti, ki opozarjajo, da je beseda

homofobija problematična, saj nas spomni na fobije (kar je psihološka kategorija), pri tem pa lahko spregledamo politične vidike tega problema. Spregledamo, kako s homofobijo ni prežet zgolj posameznik, pač pa v prvi vrsti družba, kultura, politika, zakonodaja in kar je še takega. Lahko bi celo rekli, da je zamahovanje z rokami, češ homofobija je stvar posameznika, ki ima problem sam s seboj, ne pa tudi problem družbe, politike in kulture, zgolj samo še ena oblika homofobije.

Parada ponosa

Lanskoletna parada ponosa se je še pred uradno otvoritvijo začela s homofobičnim incidentom. Lastnik radijske postaje *Dur* Dušan Uršič je na uradno vabilo na tiskovno konferenco ob Paradi ponosa odgovoril tako, da je organizatorjem poslal elektronsko sporočilo z vprašanjem, če mora na tiskovno konferenco prinesiti tudi vazelin. Organizatorji so zato na tiskovni konferenci še posebej opozorili na naraščajoče nasilje nad geji in lezbijkami in na legitimacijo sovražnega govora. A nihče od organizatorjev si ni mislil, da bo tokrat po Paradi ponosa potrebno organizirati še eno tiskovno konferenco. V petek, dan pred Parado, se je zgodil prvi napad – najprej na udeležence in udeleženke »Akcije strpnosti: Lezbijke in geji želimo lep dan!« v Mariboru. Po Paradi ponosa v Ljubljani naslednji dan pa sta se zgodila še dva napada. Najprej na avstralskega študenta Deana Vuletića in njegovega prijatelja Nina, nato pa še na Majo Mojšker, so-organizatorko parade, njeno punco in prijateljice. Takoj po tiskovni konferenci so napade obsodili predsednik države Drnovšek, predsednik

vlade Janša in predsednik parlamenta Cukjati. A to so storili šele potem, ko so bili k temu pozavni. Obsodili so jih tudi mariborski župan Sovič in ljubljanska županja Simšič ter varuh človekovih pravic Hanžek.

Napadalcev nikoli niso našli. Za *Narobe* smo na obeh policijskih upravah povprašali, kako poteka postopek preiskave, o samem dogodku pa smo se pogovarjali tudi z dvema žrtvama napadov.

Tiskovna predstavnica policijske uprave Ljubljana Martina Gramec:

»V dosednji preiskavi kaznivega dejanja, ki je bilo storjeno 2. 7. 2006, policistom še ni uspelo identificirati storilcev. Z namenom izsleditve le-teh so policisti opravili večje število razgovorov, opravljena je bila prepoznavna po fotografijah in druge aktivnosti. V zadevi je bila na Okrožno državno tožilstvo v Ljubljani podana kazenska ovadba zoper neznanе storilce. Policisti nadaljujejo z zbiranjem obvestil s ciljem izsleditve storilcev.«

Tiskovni predstavnik policijske uprave Maribor Franc Vrtič:

»Policisti so v zvezi z napadom na stojnico, ki se je dogodil 30. junija 2006, evidentirali kaznivo dejanje kršitev enakopravnosti po čl. 141/I KZ in poškodovanja tuje stvari po čl. 224/I KZ. Na kraju in tudi kasneje so policisti izprašali večje število oseb, ki bi lahko dale koristne informacije o osebah, ki bi jih bilo mogoče povezati z omenjenim kaznivim dejanjem, vendar gotovih dokazov o tem ni bilo mogoče zagotoviti. Ker policistom ni uspelo raziskati navedenega kaznivega dejanja, so na Okrožno državno tožilstvo v Mariboru podali kazensko ovadbo, vendar z zbiranjem obvestil niso prenehali.«

Maja Pan, aktivistka Lingsiuma in soorganizatorica Akcije strpnosti v Mariboru

Eden od namenov napada, ki se je zgodil v Mariboru med »Akcijo strpnosti: Lezbijke in geji želimo lep dan!«, je bil ustrahovati udeležence. Kako je tako ustrahovanje delovalo na vas, ki ste bili tam prisotni? Je napad, gledano z več kot polletno distanco, pustil svoje posledice?

Seveda gre za ustrahovanje, za ustrahovanje z lastnim strahom in agresijo. O namenih napadalcev nimam kaj reči, ves njihov namen je izražen in vsebovan v samem dejanju: moč je banalna in je močnejša od pravice. Zamisli si, da ti lahko eno zmedeno revše tako »zajebe« življenje, z eno samo potezo ... Kmalu po napadu smo se na licu mesta dogovorili, da pustimo stojnice prevrnjene vse dokler ne pride policija. Trajalo je več kot dvajset minut, preden so organi prišli. Takoj po njihovem odhodu pa so lezbijke rekle: 'Gremo dalje, razvijmo mavrično velikanko!' Večina dušebrižnih bi verjetno rekla, da je šlo za čisto provokacijo. Meni, ki po naravi nisem

5

»Eden glavnih problemov homoseksualnosti oziroma homoseksualnih odnosov je, da je v ospredju nasilje, ne pa človekoljubnost, pristnost, usmiljenje, ki se izražajo v ljubezni med moškim in žensko. ... Mislim, da v homoseksualnih odnosih spolnost dejansko neha biti jezik ljubezni.«

[Dr. Tone Mlinar, profesor na Teološki fakulteti. V intervjuju za *Delo*, 1997]

6

»Novela zakona za OBMP odpira možnost oploditve tudi lezbičnim ženskam. Vse raziskave kažejo, da imajo otroci lezbijk – vemo, da nekatere lezbijke imajo otroka ali pa so biseksualne – bistveno več težav s spolno identiteto. Deklice so zaradi tega, ker odraščajo v takšnem okolju, bolj pogosto tudi same lezbične, biseksualne in spolno razpuščene. Fantje pa imajo ravno obratno bistveno več težav z impotenco.«

[Dr. Hubert Požarnik, psiholog. Ob razpravi o oplodjevanju z biomedicinsko pomočjo, 2001]

7

»Če opazujemo osebnost homoseksualcev, ne odkrijemo nič posebnega in nobenih dokazov ni, da so huje osebno moteni ali iztrijeni. Kljub temu mislimo, da je homoseksualnost posledica napačne vzgoje.«

[Anton Gradišek, Hubert Požarnik in Dušan Repovš, avtorji solskega učbenika. Iz učbenika *Zdravstvena vzgoja*, 1985]

8

»Tudi ljubezen je lahko bolezen. To, kar danes sprejemamo, je, milo rečeno, sramotno za Slovenijo. Če zdravimo alkoholizem, kleptomanijo, bi tudi to lahko zdravili na kakšni za to primerni ustanovi. [...] Nenazadnje, najbolj bi bili oškodovani otroci, ki bi bili posvojenci teh zakonov, kajti predstavljajte si otroka v šoli, po katerega bi prišel oče, ki bi ga pozdravil: 'Čavči, prišel sem pote, si že oblečen?' Mislim, da bi bil izigran, zasmehovan, ponižan ...«

[Srečko Prijatelj, poslanec SNS. Med parlamentarno razpravo o istospolnih partnerskih zvezah, 2005]

ravno jurišnica, je šla skozi glavo misel: 'Sranje, to bi lahko spet pritegnilo pozornost.' Saj veš, take tipične preganjave, ki jih ima vsak med nami, ki ga je ali jo je že kdaj zaskrbelo, da ji na čelu piše, da je ... Potem pa sem kot aktivistka, ki strah imam in skupaj z njim na ramenih delam, kar pač delam, vendarle začutila, da gre za pogum. Da so ta mlada dekleta tako pogumna in ponosna, tako prepričana v pravico svojega obstoja sredi Grajskega trga, ali pa vsaj dovolj nora, da to enostavno moramo narediti. Ni umika, svoje pravice zahtevamo in od tega enostavno ne odstopimo. Sicer pa čutim, da tvoje vprašanje pravzaprav brska za bolj psihološko izkušnjo. Na kratko: *što ne ubije, jača*. Včasih pa ojači tudi tisto, kar ubija. In posledice gotovo so in se kažejo na raznih nivojih. Od tega, da rednih mesečnih srečanj v Galeriji Media nox ni več, do raznih individualnih stresov. Zato so se mladi v Mariboru organizirali drugače, dogajanje je na netu in po lokalih. Sicer pa spolne manjšine v

Foto: Eva Simetinger

tej državi nismo političen subjekt in že vsaj zato ta država ni demokratična. Pojav homofobičnega nasilja na javnem mestu v Mariboru sam zase potrjuje nujno, da še zmeraj stojimo na cestah in še naprej zahtevamo pravice.

Kako so na napad odreagirali ljudje, očividci, ki so bili takrat prisotni blizu vaše stojnice?

Akcija je potekala tretjič. Na splošno rečeno je bila vsa ta leta kar

dobro sprejeta med mimoidočimi. Mislim, da se temu načinu sprejemanja reče strpno sprejemanje. Če ljudem ni bilo prav to, kar so videli, to so vabljuje, pisane stojnice, se vsaj niso počutili poklicane, da nam razlagajo, kako smo bolni in podobno. Ob samem incidentu pa se je zgodilo marsikaj, predvsem to, da je raja še naprej lepo sedela na svojih kavarniških stolčkih, se muzala in verjetno mislila, prav

jim je, so dobili, kar so iskali. Vendar je priteklo en možakar, Igor, in prosil za papir, da si zapiše registrske tablice vozil, s katerimi so se napadalci odpeljali. Bil je na poti v vrtec, šel je po otroka, a je počakal, da je podal izjavo policiji. Saj veš, najti razlog, da stojiš nemočno poleg ali se obrneš stran, ko se dan za dnem pred tvojimi očmi nizajo transporti v *konc lager*, ni težko. Marsikdo je pristopil in rekel, da je to sramota, neki starejši možakar pa, da se mu homoseksualnost ne zdi v redu, da pa je bil napad zločinska grdobija.

Kako ocenjuješ delo policije v primeru napada v Mariboru?

Nisem strokovnjakinja za ocenjevanje dela policije. Jasno je, da ni nobenega rezultata preiskave. Niso našli in identificirali nikogar od napadalcev, kljub temu, da se je zadeva zgodila pri belem dnevu, sredi glavnega mestnega trga, ter da so napadalci svoje dejanje priznali na internetnem forumu. Ali gre za pomanjkanje interesa ali

9

»Nikakor ne bi mogel iti na pijačo s človekom, ki ni po mojih merilih. Ne bi mogel iti niti s temno-poltim človekom ali pa s homoseksualcem.«

[Sašo Peče, poslanec SNS. V intervjuju za *Mars*, 2001]

10

»Homoseksualnost je bolezen ... Pomembno je vedeti, da je to stanje spremenljivo in ozdravljivo. Mlajši kot je človek, lažje in hitreje se zdravi. ... Toda potrebna je strokovna pomoč, zelo veliko jih lahko spremeni življenje s spreobrnitvijo in spoznanjem, da imajo pravega Očeta v nebesih.«

[Petra, novinarka *Družine*. O ozdravljivosti homoseksualnosti, 1998]

Dan boja proti homofobiji

Leta 2005 je bil 17. maj proglašen za mednarodni dan boja proti homofobiji, ki so ga obeležili v več kot štiridesetih državah po svetu. Akcijo bo letos podprl tudi Evropski parlament, zato bodo Informacijske pisarne Evropskega parlamenta v državah članicah zadolžene, da na ta dan pripravijo različne aktivnosti. Mednarodni dan proti homofobiji bomo torej letos obeležili tudi pri nas. Pobudnik akcije, francoski aktivist Louis-Georges Tin, opozarja, da je na svetu še vedno 75 držav, kjer je homoseksualnost kriminalizirana. Lansko leto je zato spisal deklaracijo za dekriminalizacijo homoseksualnosti po vsem svetu. Deklaracijo, ki bo predana Združenim narodom, lahko podpišete tule: www.idahomophobia.org.

Foto: Eva Simetinger

pregovorno nesposobnost, ne vem. Doživeli pa smo tudi to »naključje«, da sta se policista s prizorišča odpeljala tako, da sta se režala. Saj veš, ljudje smo različni in ni nujno, da so vsi uslužbenci profesionalni in vedo, kako se vesti v uniformi. Kolikor mi je znano, ju ni nihče poučil o tem, klub temu, da sem se na takšno ravnanje pritožila komandirju. Tudi izjav nista vzela od vseh očitvidcev, sploh pa ne od bližnjih opazovalcev.

Maja Mojšker, aktivistka Legebitre in soorganizatorica Parade ponosa 2006

Kako je policija sodelovala s teboj – predvsem po tiskovni konferenci, ko je bila tudi javnost obveščena o napadu?

Policaji so takoj po tiskovni konferenci stopili do mene. Šli smo na kavo in spraševali so me, kaj se je zgodilo. Naredili so zapisnik in povsem korektno sodelovali z menoj. Nihče se ni delal norca ali kaj takega. Pozneje sem šla na prepoznavanje slik in tudi takrat so bili povsem korektni.

Si na slikah prepoznala storilce?

Ne, nisem jih.

So ti razložili, kako bodo postopek vodili naprej?

Ne, nič konkretnega. Če bi prepoznala sliko, bi lahko ukrepali, tako pa niso, ker niso vedeli, koga iščejo. Od tu naprej ne vem, kako je bilo s preiskavo. Niso rekli, da me bodo o tem obveščali.

Na prepoznavanje slik naj bi odšla še ena od tvojih kolegic, ki je bila prav tako prisotna ob napadu.

Ja, vendar vedno, ko je prišla na policijsko postajo, da bi si ogledala slike, kriminalista ni bilo v pi-

sarni. Potem je tudi ona odnehala, ker je videla, da nima smisla.

Ali to pomeni, da je bil kriminalist dogovorjen s tvojo kolegico za določeno uro, pa njega potem ni bilo?

Dogovorjeni so bili, da pride ob tej in tej uri, ampak kriminalista takrat ni bilo. Določili so ji drugo

uro, pa ga spet ni bilo. Potem jih je še klicala, pa so se nekaj izgovarjali. Tako se je končalo.

Kako danes komentiraš dejstvo, da storilcev niso našli. Najverjetneje so bili to isti storilci, ki so na Vilharjevi pretepli Deana in njegovega prijatelja.

Prepričana sem, da so bili isti, vendar vem, da jih je težko najti. Meni se zdi povsem pričakovano, da jih ne bodo našli, da nikoli ne bodo vedeli, kdo je to bil. Mislim, da je šlo za priložnostni napad - fantje so se napili in si rekli: dajmo jih!

Že na tiskovni konferenci si omenjala, kakšen strah je ta napad zasejal. Kako je bilo prve dneve in tedne po napadu?

Napad je imel velik vpliv name. Še posebej po tiskovni konferenci, potem ko sem dala številne izjave za radio in televizijo in za časopise. Strah me je bilo. Nisem vedela, kaj pričakovati. Mislila sem si, da

nekdo hodi naokrog z mojo sliko – ker je bila povsod objavljena. Nisem upala ven. Hkrati se je bližal Legebitrin in Dihov tabor in ljudje so me spraševali, če je sploh varno iti na tabor. Govorila sem jim, da je varno, da ni nobenih težav. Da naj pridejo na tabor. Naj se ne bojijo. Ampak mene je bilo hkrati tako strah, da sem se sama sebi zdela največja hinavka. Govorila sem jim, da je vse v redu, sama sem se pa tresla od strahu.

In kako je danes s tem?

Še zdaj je tako. Če le ni treba, potem ponoči raje ne grem sama ven. Strah je gotovo manjši. Saj ne, da bi pozabila, ampak take stvari pustiš za seboj, ker ne želiš več razmišljati o tem. Vsaj ne do naslednje parade (smeh).

Mitja Blažič

mitja_b@yahoo.com

Tako pač je!

Poleg Vikija in matere je prav ta stavek ena tistih redkosti, ki me v trenutku porinejo čez rob besa. Tako pač je! Jah, in nič se ne da narediti. Na oblasti je pomlad. In kot se za ta letni čas spodobi, je pometla s starim in na vsa ključna mesta postavila svoje sv. Jurije. No, pa kaj če je, ko je bila še mlada in opozicijsko našminkana, glasno opozarjala na pokvarjeno komunistično kontinuiteto, ki ima svoje Rdeče Kapice vsepovsod, kjer je treba. In kaj, če je takrat žugala, da to ni prav in da je treba delati drugače. Ko ji je vendarle uspelo prisopihati na prestol, je, zasopla, uporabila kar preizkušeno orodje in v veliki maškaradi nemudoma in zelo temeljito pometla s staro navlako. In postavila nove, sveže kadre. Svoje seveda. Zelo temeljito. Od vrha do tal. Od proizvodnje do propagande. Tako pač je.

Cerkev je dvignila glave prek (obnovljenih) streh. In v tem pomladnem času niti ne trati časa z brisanjem slin, ki se ji cedijo po mastnem podbradku. Raje steguje ročice po še bolj kaloričnih sladica. Hrami so polni, mošniji pokajo po šivih. Trop je zajeten. In nove in nove ovčice še kar prihajajo. Pa kaj, če nauk zapoveduje, naj ne živimo samo od kruha. Pa kaj, če Kristus tuli: »Pusti vse in pojdi za menoj!« In kaj, če je enkrat že prebital prekupčevalce v templju. In kaj če zaradi inkvizicijskih, pardon, Benediktovih Premislekov o predlogih za pravno priznanje zvez med istospolnimi osebami trpi na tisoče ljudi. In če pač zaradi prepovedi uporabe kondoma umirajo milijoni. Tako pač je.

Ne svetovni platformi nič boljšega. Dominiranje bogatih, kolonializem, ki nikoli ne zaide, izkoriščanje, nadvlada, najraje (zares bogate) črne celine. Pa z orožjem, če ne gre drugače. Medtem ko se seveda, vsi za mir in spoštovanje človekovih pravic, rokujemo nasmejanih obrazov. In smo močno, zelo močno karitativni. Pomagamo revnim. Kaj hočemo? Zgodovina je velika in diplomacija zapletena. Odnosi zavozlani. Ne gre kar tako, preprosto in povprek. Tako pač je!

Pri nas? Izbrisani. Referendum o oploditvi z biomedicinsko pomočjo. Levičarji 8 let cincajo z zakonom o homo poroki. Prvič ga obravnavajo na zadnji parlamentarni seji preteklega sklica. Zadnji. Ex-minister za družino Drobnič homoseksualce prestavi na ministrstvo za zdravje. Desničarji brez civilnega dialoga sprejmejo konservativen, restriktiven in diskriminatoren zakon o registraciji. Med sprejemanjem tržiški roba vsi pregledujejo mednožja kolegicam, nacionalistični Prijatelj pa ponosno izvaja frfotajoči parfomans. Ko ga novinar *Mladine* označi za cerebralnega bankrotiranca, je tako prizadet, da toži in sodišče pravično kaznuje. Novinarja. Sprejeta je tudi novela zakona o azilu – predsednik republike ga označi za necivilizacijskega. Na prireditvi ob pardi v Mariboru skupina obritoglavcev napade roza stojnico. Aktivistom grozijo z nožem. V Ljubljani večer po paradi pretepejo dva geja. Podpredsednik

parlamenta aktiviste označi za pripadnike družbeno medicinsko bolestitnih, samo-namišljenih problematičnih skupin, ki smo samoorganizirali napad nase. Zaradi promocije in denarja. Logično. Ministrstvo za družino na razpisu zavrne vlogo Legebitre za program socialne podpore istospolno usmerjenim, ker je pač pred leti na nekem drugem razpisu neko drugo društvo že dobilo denar za nek drug program z drugo ciljno publiko. Gremo naprej. Zakon o verski svobodi rekatolizira Slovenijo. V bližini Slovenske Bistrice sosedje ne dovolijo domov bolniku z AIDSom, zato ga socialne službe preselijo. Potem preselijo še Strojnanove. Drobnič pa medtem piše *Strategijo za dvig rodnosti*, ki predvideva plačevanje splava, obvezno svetovanje ženskam, ki se odločijo za ta greh, nujno obdobje za premislek, nagrajuje matere z veliko otroki in sankcionira jalove ... Jelinčič pa bruha na javni televiziji v *prime timu*. Pa kaj, če komisar Sveta Evrope za človekove pravice pravi, da marsikaj ni prav. Pa kaj, če nas Evropa označi za rasiste. Ja, kaj? Tako pač je!

Lani sem bil na 1. svetovnih športnih igrah *Outgames* v Montrelau. Tam ima homo scena *village*. Roza mestno četrt. Geto, če hočete. Na ducate trgovinic z lušnimi zlomljenimi prodajalkami in kosmatimi blagajničarkami. Gej barov, kolikor si jih srce poželi. Od ovakih do onakih. Za leder-mačo-medo sceno, belami mladiče, lezbijke, transe, starejše od 60, za karaoke in striptiz – seveda ne tak, kjer mačoti nekaj sekund mahe drajo z mehкими, tam pridejo na oder s trdim ... Knjigarn s homo literaturo, savn, knjižic, restavracij, teatrov, parkov, dark rumov, vsega za overdozo. Doživel sem tudi tamkajšnje parado ponosa. Mimohod paradirajočih je trajal debelo uro. Pri nas? Hočem

reči, v Ljubljani? Nekaj histeričnih aktivistov tisto julijsko dopoldne vrešči po ulicah prestolnice, medtem ko strahopetna večina poseda po lokalčkih in pločnikih in zavija z očmi. Homo scena? Nekaj skreganih društev se cufa za nekaj mizernih fičnikov. En bar, ena savna, en disko, nekaj žurov. Ja, se ne spleča. Nas je premalo. Tako pač je!

Tako pač je! Kot izraz nemoči, vdaje, resignacije in apatije. Ni dobro. Ni prav. A tako pač je! Morda, a ne več dolgo. Pred tedni sem sredi Slovenije, ki me čuti, takorekoč v popku Ljubljane, doživel prvi gej lajf seks šov. Že res, da prvi tič še ne odnese pomladi, a po ščegetanju, ki ga je raznesel, sem prepričan, da prihaja za njim še cela jata. Kurc, ta pomlad. Tako pač je!

Foto: Nada Žgank

Suzana Tratnik

suzana.tratnik@amis.net

Govori se ...

Še po dobrih dvajsetih letih homo aktivizma v Sloveniji je slišati, da so geji bolj glasni, lezbijke pa nekako očem javnosti skrite. Trditev seveda že zdavnaj ne drži več, kajti v zadnjih letih v javnem življenju nikakor ne manjka lezbičnih aktivistk. Toda zakaj je to mnenje še vedno tako pogosto izrečeno in trdovratno?

Prvi razlog je najbrž ta, da je medijska profiliranost tudi v GLBT gibanju velikokrat različna po spolu. A videti je, da so stvari nekako obrnjene, v nasprotju z večinskimi pričakovanji. Lezbijke so namreč manj izpostavljene s svojim zasebnim življenjem, javno skorajda ne govorijo o svojih partnerskih skupnostih, še manj o morebitnih otrocih. Še danes nismo slišali ničesar o registraciji kakšne lezbične skupnosti v Sloveniji, medtem ko sta kar dva gejevka para to zvezo sklenila na očeh medijev. Morda je vse to tudi oblika upora, zagotovo pa prevrat tradicionalnega prepričanja, po katerem naj bi se moški v javnosti bolj izpostavljali s seboj in s svojim delo(vanjem), manj pa z intimistično oziroma emocionalno platjo zasebnega življenja, kajti s slednjim naj bi bile zlasti preokupirane ženske. V skladu s splošnim prepričanjem, ali že kar predsodkom, so namreč še vedno močno razširjene stereotipne predstave o promiskuiteti med geji, ki ne dajo nič na zveze in odgovornost do partnerja, in o lezbijkah, ki naj bi bile brez izjem nagnjene k dolgoletnim zvezam.

Druga stvar je, da so geji od nekdaj veljali za vodilne na že prepoznanih področjih televizijskega voditeljstva in šovov, v modnem svetu, cvečličarstvu, baletu in prerokovanju. Pa še kaj bi se našlo, a tokrat se držimo ukoreninjenih predstav, ki so prevladujoče tudi v Sloveniji. Ampak število outiranih gejevskih zabavljačev bi bilo pri nas mogoče prešteti zgolj na prste ene roke, hm, če sploh. Med njimi seveda ni nobene lezbijke, niti take, o kateri bi se vsaj šušljalo, da je »tako usmerjena«, saj govorice ravno tako prispevajo k pestrosti nekega medija. Dozdeva se mi, da lezbijke raje pišejo teoretične, publicistične in druge tekste, delajo akademsko kariero, ali pa, nasprotno, zavračajo redne službe v kolektivu kapitalističnega, patriarhalnega sistema in zvečine se jim fučka za modne trende ali za druženje z »znanimi osebami«. Menda jih je nekaj najti tudi v športu, pa v vojaških in policijskih vrstah. V povprečju pa se raje zavzemajo za pravice žensk, za enakopravnost nasploh, in se upirajo kapitalizmu s človeškim obrazom, zavzemajo se za žrtve družinskega nasilja, za zapuščene živali in sploh vsa brezpravna živa bitja – manj pa za aktualne vsakovrstne misice, plejbojeve zajčice ali zadnji pobesneli krik mode. Tudi eurosong ni njihova »stvar«, ampak že tradicionalno gejevska. Preden mi kdo pripiše proizvodnjo oziroma reciklažo stereotipov, naj poudarim, da v glavnem samo povzemam to, kar nekako »vsi vemo«, čeprav ni čisto jasno, zakaj.

Foto: Nada Žganek

Vendar ostaja področje javnega življenja, vsaj v Sloveniji, kjer je najtežje identificirati geja ali lezbijko, področje, na katerem so še trači zelo skromni. To je seveda rajon politične oblasti. Vprašanje, na katerega novinarji nikoli ne dobijo odgovora, pa je: »Ali je kak gej v slovenskem parlamentu in zakaj se ne oglasi, ko se sprejemajo zakoni, pomembni za življenje homoseksualne populacije?« Seveda se šušlja tudi o gejih med ministri ali v političnih strankah, ampak takih seveda ne bomo nikoli videli ne v Tiffanyju ne v K4, kvečjemu v kakšni oddaljeni evropski diskoteki ali savni.

Toda konec lanskega oktobra se je po lokalnih županskih volitvah v Kopru zgodil medijsko dobro pokrit lezbični trač – in to celo v politiki. Za predsedana je poskrbel koprski župan Boris Popovič. Ko mu je novinarka *Primorskih novic* Petra Vidrih postavila neprijetno vprašanje o nastajanju t. i. legla mafije v Kopru, jo je po koncu intervjuja menda grobo odslovil. Nakar je sprožil govorice o novinarkini pogosti vinjenosti in – o njenem ljubezenskem razmerju z izolsko županjo. Konstrukt je bil ta, da naj bi bila Vidrihova piarovka izolske županje Brede Pečan in da se »govori, da tudi njena ljubica«.

Zaradi vsega tega naj bi bila novinarkina profesionalna korektnost vprašljiva. Konec decembra smo v časopisih prebrali, da je Petra Vidrih – prepričana, da je koprski župan z neresničnimi obtožbami in natolcevanji škodil njeni časti in dobremu imenu –, proti njemu vložila zasebno kazensko tožbo zaradi domnevnega opravljanja in žaljive obdolžitve. Pravico bodo ali ne bodo izmleli sodni mlini, nas pa zanima sam dogodek, ne iskanje »resnice« v tej vrženi kosti. Ali se je kaj premaknilo v splošnem mišljenju, da je pri nas kdo sploh pomislil na to, da bi nasprotnici pripisal lezbičnost in tako speljal pozornost v druge vode? Ne predstavljam si, da bi pred leti takšna obtožba sploh imela tolikšen medijski odmev, zlasti ne na področju aktualne politike. Poleg tega je bilo v preteklosti zelo ukoreninjeno mnenje, da je lezbijk malo ali nič oziroma, da so tako skrite, da jih živ bog ne najde. Lezbična identiteta je imela v javnosti vedno manj »teže« v primerjavi z gejevsko, bila je manj zanimiva, manj resna in bojda tudi manj ogrožajoča. Tokrat pa se je v slovenski politiki lansirala predpostavka o lezbičnem razmerju, ki naj bi bilo prepredeno tudi s političnim profiliranjem vpletenih žensk in z načrtno podporo »v ozadju«. To je vsekakor novum. Ljudsko prepričanje, da se vsi pedri poznajo in da se v nekem skrivnostnem lobističnem ozadju vedno medsebojno podprejo, je bilo tokrat vpisano tudi na žensko stran.

Očitno se bomo v prihodnosti vse več ukvarjali z naravo tračev o gejih in lezbijkah v rumenih in »resnih« medijih, podobno kot jih že leta skrbno analizirajo v angleški reviji *Gay Times*. Vse pogostejše lansiranje govoric in »razkrinkavanje« seksualne intime javnih osebosti je resda tudi posledica rumenizacije medijev in splošne razpustitve kriterijev pisanja. Pa vendarle je zaznati – govori se –, da lezbištvo postaja del kulturnega in političnega žargona in pridobiva na medijski teži, četudi v mnogih primerih negativno izrabljeni.

Ivo Dimchev: Lili Handel; Mladi levi 2006; foto Nada Žgank

Andrej Zavrl

a.zavrl@hotmail.com

Heteroseksualcem vstop prepovedan

Decembra je Aleš Čakš v svojem komentarju (*Delo*, 9. 12. 2006) dobrohotno predlagal ukinitve Festivala gejevskega in lezbičnega filma (FGLF) in vključitev dobrih glbtq filmov v program Liffe. Razlogi? Pravzaprav je samo eden: filme, ki jih vrta FGLF, bi moralo videti čim več ljudi, predvsem heteroseksualci, ki o homoseksualnosti vedo premalo. Ali Čakš pravi, da na vhodu v FGLF kje piše, da je strejtom vstop prepovedan ali pa da bi z vključitvijo glbtq filmov v strejt festivale koga pretentali, da bi si jih ogledal, da bi, kot on pravi, te vsebine »infiltrirali v množico drugih vsebin« in bi jih strejt gledalci prepoznali »za nekaj več, za nekaj, česar prej niso videli, gledali, poznali«? Jelka Stergel v svojem odzivu (*Delo*, 21. 12. 2006) to tezo potrди (tematika naj »se tako izogne getoizaciji«) in posredno nakaže, da je za FGLF kakovost prikazanih filmov postranska (bistven je emancipatoren vidik).

Morda vendarle ni tako samoumevno, da bi »množice ljudi«, ki imajo v sebi »zakoreninjene stereotipe o gejih«, z nekim naključnim ogledom filma ugotovile, »da so predsodki o homoseksualcih morda res nepotrební«. Sam bi prej zagovarjal ravno obratno stališče: da takšne premisleke spodbuja prav obstoj posebnega festivala s svojo kar široko prepoznavnostjo in vidnostjo. Na to opozarjajo tudi organizatorji FGLF, ki so v svojem odzivu (*Delo*, 16. 12. 2006) na Čakšev kritiko zapisali, da je »festival pomemben nosilec preciznega in kritičnega političnega in kulturnega sporočila« in spomnili, da nikakor ne smemo spregledati »predvsem ogromnega pomena konteksta predvajanja filmov«.

Aleš Čakš posredno namiguje še na to, da bi si tudi tisti geji in lezbijke, ki si ne upajo priti na FGLF (kaj če te tam kdo prepozna?!) ali pa se nočejo zadrževati na mestih, kjer je vse polno drugih gejev in lezbijk, morda drznili na Liffe. Jah, najprej je treba reči, da taka prestavitev ne bi odpravila skrivanja in prikrivanja, niti njunih razlogov, ampak bi ju nemara še podpirala, poleg tega pa je na mestu pripomba organizatorjev FGLF o glbtq filmih na Liffe: »V programskih materialih Liffa večkrat ni niti sledu o tem, da bi bil to gejevski ali lezbični film«. Nejevernega Čakša niti ne skrbi tako zelo, da bi z odpravo FGLF »izgubili vpogled v filme o homoseksualnosti«. Bolj ga namreč muči, če »je za na odmet opazka nekoga, ki bo rekel, ah ... gej filmi, tega mi pa res ni treba gledat.« Seveda je! Popolnoma za odmet. Razen če uvedemo prisilne ogledne filmov za homofobe in (hetero)seksiste. Zanimivo je tudi, kako se zdi kritiku neproblematično zahtevati, naj se glbtq skupnost odreče nečemu tako pomembnemu, kot je FGLF, v t.i. splošno korist, medtem ko je samoumevno, da domnevni večini za isti cilj – strpno in svobodno družbo – ni potrebno pokazati nobenega pravega interesa.

Najbrž pa gre tukaj za dosti širše vprašanje o tem, kaj *mainstreamizacija* glbtq kulture pomeni, kaj prinese in kaj odvzame. Dostopnost širši publiki se lahko na prvi pogled zdi privlačna ideja, a ima svojo ceno, ki jo

izterjajo ideološke, komercialne, medijske ipd. silnice in ena od usodnejših posledic je lahko tudi zvođenost izvornega naboja, ki jo zahtevata širša všečnost in sprejemljivost. Komu je to v korist in kakšna je cena, ki jo množičnost prinaša? Ne vem, če bodo nebesa zato kaj bližje.

Podobna vprašanja zbujejo tudi nekatere knjižne recenzije. Za primer vzemimo dve knjigi, ki sta izšli pri Lambdi. Mateja Hrastar (*Mladina*, 13. 1. 2007) je o *Družinskem plesu* Davida Leavitta zapisala: »Vse bolj se zdi, da je definiranje žanra gejevske literature obremenjeno s pogledom bralca: če bralec hoče videti le homoseksualno problematiko, jo vidi, sicer je knjiga le knjiga.« In še, da je to zbirka zgodb »za vse, ne le za geje«. Ali ne spominja to na neprestane pritožbe konzervativne kritike, da ni pomembno, če je v določenem besedilu kaj homoerotike ali ne, saj za branje takšna razsežnost nima nobenega pomena (saj »je knjiga le knjiga«) in da torej interpretacij ne bi smeli »obremenjevati« s homoerotizacijo. Kriteriji »univerzalne kvalitete« ostajajo večinoma neizrečeni, kajti samo po sebi naj bi bilo razumljivo, da so absolutni. Homoerotika ni pomembna in je kvaliteti kvečjemu na poti, medtem ko je heteroerotika samoumevna in je prejkone temelj kvalitete. Poleg tega je zelo vprašljivo, zakaj bi bila neka knjiga »le za geje«, domnevno torej neka druga samo za strejte? Ali so interesi in želje pa tudi zmožnost literarne identifikacije tako strogo ločeni ali pa je tovrstna getoizacija, ki jo glbtq populaciji nekateri tako radi pripišejo, obojestranska ali celo do neke mere vsiljena? Od gejev in lezbijk se seveda brez nadaljnega pričakuje, da bodo brali hetero knjige, obratno kajpak ne velja. Da je Leavittova knjiga »za vse, ne le za geje«, je seveda mišljeno pohvalno, zato je ta knjiga dobra. In če bi bila »le za geje« (kar koli bi to že pomenilo) – bi bila potem *a priori* manj hvalevredna?

Zdi se, da so nekoliko podobni tudi pogledi Marka Golje, ki je v zadnjih lanskih *Dialogih* (št. 11-12) objavil recenzijo pesniške zbirke *Darilo* Milana Šelja, za katero je med drugim napisal, da je njen izid »v zbirki Lambda morda medvedja usluga pesniku: zbirka je morda obsojena na bralski geto, pa čeprav bi si /.../ zaslužila pozornost širšega bralskega občinstva«. Aha, spet geto! Čigav že? Ali ni rahlo neprimerno na tak način ozmerjati založbo, ki prinaša imena, kot so Foucault, Kavafis, Rimbaud, Butler, Boswell, Genet, Rich, O'Hara, Reve, Kay, Sacher-Masoch, Pasolini ...? In ki izdaja knjige nagrajenke Prešernovega sklada Suzane Tratnik in vrhunskega Braneta Mozetiča, katerih besedila so – mimogrede – prepoznana kot presežna tudi v »univerzalnem kanonu«. Morda pa Golja misli, da so za ge(j)to ti avtorji preveč kvalitetni in da si jih prej zasluži kakšen drug, nehomoseksualen geto? Čigav problem je torej, če nekdo misli, da teh knjig ne more brati, ker na njih pač piše, da jih je izdala Lambda? Mislim, da je ključna ugotovitev Braneta Mozetiča, urednika zbirke, ki je Goljevo pisarjivo označil za navidezno »dobrohotnost in liberalnost, za katero se skriva prefinjena homofobija in tudi nestrpnost, ki vsem tem specializiranim /založbam, kulturnim dogodkom, festivalom/ ne dopušča prostora pod soncem. In to v času, ko je povsem jasno, da zahodni beli straight svet ni več središče sveta, da je svet prej obrobje brez središča, obrobje, po katerem se gibljejo manjšinske kulture, ustvarjajo nova središča in nova obrobja.« Ali je to res tako težko razumljivo? ➡

Mitja Blažič
mitja_b@yahoo.com

Ob 25-letnici pandemije in 20 letnici AIDSa

v Sloveniji

Komu mar za aids?!

Leta 2006 so v Sloveniji odkrili 35 novih primerov okužbe z virusom HIV (dva sta bila tuja državljana). Podatki kažejo, da se število okuženih v zadnjih letih povečuje. In če smo še pred leti poročali, da je pri nas od 15 do 20 novih primerov okužbe z virusom HIV na leto, se je leta 2005 številka strmo povzpela na 35. Najbolj je prizadeta skupina moških, ki imajo spolne stike z moškimi (MSM). Zaskrbljujoče pa je, pravijo strokovnjaki, da je za več kot polovico novo odkritih primerov jasno, da gre za novo okužene. Med njimi je veliko takih, ki so bili seznanjeni z načini prenosa, in so se tudi že testirali. Nekateri redno. Okužili so se kljub ozaveščenosti, preventivnim programom, prizadevanjem stroke, medijem in vsej dostopnosti do informacij.

Dr. Janez Tomažič s Klinike za infekcijske bolezni in vročinska stanja na Kliničnem centru v Ljubljani je zaskrbljen tudi zaradi ugotovitev, da so se na novo okuženi, kljub temu, da so bili osveščeni, vedli tvegano prav v obdobju 8 mesecev po okužbi, ko je koncentracija virusa v vseh telesnih tekočinah najvišja in je zato tudi prenos največji. Zakaj tako? »S podobnim fenomenom se srečujejo tudi na Hrvaškem in drugod po Evropi, kjer je visok delež okuženih MSM,« pravi dr. Tomažič in navaja več možnih razlogov. Zaradi stalnega pritiska, stalnega strahu, nenehnega stresa zaradi nevarnosti okužbe, prav okužba na nek način prinaša osvoboditev. V zadnjih letih je bilo manj poudarka na preventivnih programih, zato previdnost popusti. Na trgu so tudi nove in nove opojne substance, ki mnogokrat povzročijo, da odpovedo varovalke in da pozabimo na varno spolnost. Slovenija je tudi veliko bolj povezana s tujino kot nekoč in nizkocenovni prevozniki so v zadnjih letih ponudili kar nekaj priložnosti za obisk evropskih prestolnic. Nekaj na novo okuženih je torej prinesel seksualni turizem, nove priložnosti za iskanje seksualnih partnerjev pa nudi tudi medmrežje. In nenazadnje, razlog za naraščanje števila okuženih je gotovo iskati tudi v homofobiji, ki onemogoča učinkovite preventivne programe za MSM, pravi dr. Tomažič. In potem, ko smo lani v medijih prebirali zgodbo, kako so v okolici Slovenske Bistrice nekemu HIV pozitivnemu sosedje preprečili, da bi se vrnil domov, lahko dr. Tomažiču samo pritrdimo. Pa tudi učinkovita zdravila so strah pred AIDSom v zadnjih letih gotovo dodobra zdesetkala.

Sicer smo se lani spomnili dveh pomembnih obletnic na področju HIV/AIDSa. 5. junija 1981 so ameriški zdravniki opisali prve žrtve bolezni, ki je postala kasneje znana kot AIDS. V tedenskem glasilu ameriškega centra za nadzor in preprečevanje nalezljivih bolezni so analizirali pet homoseksualcev, ki so imeli zelo redko pljučno obolenje, dva med njimi sta umrla pred izidom članka. Leta 1986 pa smo AIDS spoznali tudi pri nas. Minilo je torej 25 let od odkritja bolezni in 20 let odkar smo AIDS registrirali tudi v Sloveniji.

Prav zato je zanimivo pregledati, čemu so na 16. mednarodni konferenci o AIDSu v Torontu v Kanadi avgusta lani posvetili največ pozornosti. Tam je bilo okrog 31.000 udeležencev – strokovnjakov, specialistov, zdravnikov, aktivistov, bolnikov, politikov ... iz 170 držav. Dogajalo se je mnogo, udeleženke in udeleženci so predstavili okrog 4.500 referatov, bila sta tudi dva Billa, magnat Bill Gates in nekdanji ameriški predsednik Bill Clinton. Osnovni moto konference je bil *Time to deliver* - čas za izpolnitev obljub. »Čas da sklepe in misli prejšnjih kongresov uresničimo,« pravi dr. Tomažič, ki se je tudi sam udeležil tega pomembnega svetovnega srečanja. »Eno izmed ključnih ukrepov v boju proti bolezni preprosti. Treba pa jih je tudi izvajati. Ključno sporočilo konference pa je bilo *Empower the women*.« V nerodnem prevodu, opolnomočimo ženske. Globalno gledano dobiva namreč pandemija vse bolj ženski obraz, vse bolj je širjenju bolezni vidna tudi ranljivost ženskega spola. Približno polovico vseh okuženih je žensk in dejstvo, da se pandemija feminizira, prinaša tudi vse večje širjenje virusa med otroki. Že zdaj je

20 odstotkov vseh umrlih zaradi AIDSa otrok. Ti so tudi najbolj pozabljena skupina prizadetih. »V nerazvitem svetu, zlasti v Subsaharski Afriki, so ženske prepuščene na milost in nemilost partnerjem,« pravi dr. Tomažič, »preventiva po sistemu ABC, abstinenca, zvestoba kondom, pa temelji predvsem na moških.« V deželah, kjer ženska nima pravice moža niti vprašati, ali bo uporabil kondom, se je ABC izkazal kot neučinkovit, ugotavljajo strokovnjaki, zato so na kongresu prišle v ospredje predvsem nove tehnologije, ki bodo ženske oborožile, da bodo uporabile preventivne ukrepe.

Dr. Janez Tomažič: »Med nove tehnologije spadajo mikrobicidi. Gre za kemična sredstva, gele, kreme, ki uničijo virus in jih lahko uporabimo lokalno, v nožnici ali rektumu. Zaščita pred izpostavitvijo ali pre-exposure profilaxis - so t. i. kemični kondomi. Gre za predčasno zaščito s tabletami. Ker vemo, da virus prehaja prek materničnega vratu, tudi pregrade in diafragme delujejo. 70 odstotkov Subsaharske Afrike je prekužene z virusom genitalnega herpesa, ki povzroča razjede in vnetja na sluznici in za nekajkrat olajša prehod virusa. Zdravljenje te spolno prenosljive okužbe zato lahko pomembno zmanjša tudi prenos okužbe z virusom HIV.«

Ta in še nekatera druga orožja bodo lahko ženske v prihodnjih letih uporabljale v boju proti prenosu virusa tudi brez vednosti svojih partnerjev, ki zdaj odločajo o življenju in smrti svojih intimnih družic. »In še en preventivni ukrep je pomemben.« pravi dr. Tomažič »Obrezovanje moških, znanstveno potrjeno, za 61 odstotkov zmanjša možnost okužbe z virusom HIV.«

Na svetovni konferenci so opozorili tudi na problem verskih organizacij in konservativnih politikov, tako na Zahodu, kot tudi v nerazvitih državah. Slednji na-

mreč preventivo razumejo kot izključno vzdržnost pri spolnih odnosih in drugih dejavnostih, s katerimi se prenaša ta smrtonosna bolezen. V ZDA denimo kar 33 odstotkov vsega denarja za preventivo – in tam ga na svetu za preventivo namenjajo največ – porabijo izključno za zagovarjanje vzdržnosti. Gre za obrazec ABCD (abstinenca, bodi zvest (svetovanje, testiranje), kondom, droge (menjava igel)), ki je še vedno temeljni postulat preventive. Vendar, kot opozarja dr. Tomažič, ta model povsod ne deluje, zato na področje preventive vstopajo nove tehnologije, ki so morda lahko etično tudi vprašljive, a gre vendarle za neposredno reševanje življenj.

Tudi dostopnost do protiretrovirusnih zdravil in preventivnih programov sta bili pomembni temi velikega mednarodnega srečanja v Torontu. Od 6,8 milijona okuženih z virusom HIV, kolikor jih živi v manj- in srednjerazvitih državah, jih ima samo 24 odstotkov dostop do ustreznega zdravljenja. Če usmerimo podatek na otroke do 15-ega leta, in teh je 800.000, se številka spusti še nižje, na 8 oz. 13 odstotkov. 90 odstotkov zdravil proti AIDSu je na severni polobli, 90 odstotkov okuženih pa na južni polobli. Nedejavnost na tem področju pomeni genocid. In pri dostopnosti imajo umazane roke tako farmacevtska industrija, kot tudi vlade.

Še nekaj generalnih informacij o AIDSu, o katerem že zdavnaj govorimo kot o svetovni pandemiji. Za posledicami te bolezni je do zdaj umrlo že 25 milijonov ljudi, skoraj 3 milijone samo lani, ko se je na novo okužilo več kot 4 milijone ljudi. Na svetu živi danes 40 milijonov okuženih s HIV.

Irena Klavs, vodja oddelka za AIDS Centra za nalezljive bolezni na Inštitutu za varovanje zdravja pravi, da je na svetu okužen približno 1 na 100 ljudi. »Epidemija je zelo heterogena, zelo različna po različnih kontinentih in tudi znotraj kontinentov po državah, prizadete pa so različne skupine ljudi. Tako lahko govorimo o generalizirani epidemiji, tam kjer je okuženo predvsem splošno prebivalstvo, kjer gre predvsem za prenos preko heteroseksualnih spolnih odnosov. O koncentriranih epidemijah, kjer so prizadete predvsem nekatere skupine ljudi z višje tveganimi vedenji, recimo homoseksualni moški, inicirajoči uživalci drog ali prostitutke. In še o tistih delih sveta, kjer so države z nizko epidemijo in kamor sodi tudi Slovenija, kjer niti v splošnem prebivalstvu niti v posebnih skupinah delež okužbe z virusom HIV ni presegel 5 odstotkov.«

Najhuje je v podsaharski Afriki, kjer je število novo nastajajočih okužb doseglo vrhove že v devetdesetih letih prejšnjega stoletja, tako da se stanje tam zdaj že počasi stabilizira. V najbolj prizadetih državah je okrog 20 odstotkov nosečnic, okuženih s HIVom, veliko držav pa ima delež med 10 in 20 odstotki nosečnic. Skupaj živi v tem delu sveta kar dve tretjini vseh okuženih na svetu. Afrika nosi največje breme in okužba z virusom HIV predstavlja tam tudi razvojni problem. Zaradi AIDSa razpadajo veliki javni sistemi, kot so šolstvo in zdravstvo, poleg človeških tragedij pa je tu še velika gospodarska škoda, ki jo povzroča bolezen v že tako obubožanem delu sveta. Zelo hudo je tudi v vzhodni Evropi, kjer je ogromno novih okužb predvsem v Ruski federaciji in Ukrajini. Okužbe se tam širijo predvsem prek inicirajočih uživalcev drog, čemur bo sledil preskok med njihove heteroseksualne spolne partnerje. Strokovnjaki pa opozarjajo še na Kitajsko

Hiv priročnik

Škuc Magnus je izdal HIV priročnik, žepno knjižico z dejstvi o virusu HIV, ki povzroča AIDS. Avtor priročnika Miran Šolinc na poljuden in razumljiv način – tudi s slengovskih gejevskim jezikom – pojasnjuje, kako virus povzroči bolezen, kako se prenaša in kako se mu lahko izognemo, hkrati pa odgovarja na najpogostejša vprašanja in dileme o okužbi z virusom HIV. Priročniku so dodani še kratki nasveti o varnih analnih spolnih odnosih, ki jih je pripravil dr. Boštjan Mlakar. Priročnik lahko dobite na info točkah, v GLBT organizacijah, v splošnih knjižnicah in ambulantah za spolno prenosljive okužbe, pa tudi na internetu: www.ljudmila.org/siqrd

in Indijo, ki sta tudi dve potencialni žarišči novih okužb.

Po zadnjih podatkih Eurohiva (www.eurohiv.org) je bilo v celotni evropski regiji leta 2005 na novo prepoznanih približno 78.000 okužb (104/milijon prebivalcev), od tega približno 24.000 v Evropski uniji (69/milijon). Največ novo okuženih je bilo v državah vzhodne Evrope, okrog 53.000 (168/milijon), približno 23.000 v zahodni Evropi (82/milijon) in 2.000 v centralni Evropi, kamor sodi tudi Slovenija (9/milijon).

Po podatkih Inštituta za varovanje zdravja je bilo od leta 1986, ko sta bila prijavljena prva primera, do 20. novembra lani, ko datira do zaključka redakcije zadnje objavljeno poročilo inštituta, prijavljenih skupno 130 primerov AIDSa. V istem obdobju pa je bilo skupno prijavljenih še 179 primerov okužbe s HIV, kjer se AIDS še ni razvil. Samo lani pa smo pri nas, kot rečeno, odkrili 35 okuženih s HIVom.

Roman Kuhar
roman.kuhar@gmail.com

»Naš« zakon pred ustavnimi sodniki

Pogovor z registrancem Aldom Ninovskim

Registriran v obeh sistemih

Najprej čestitke za registracijo . . .

Hvala lepa.

Na svojem blogu (<http://slo-gay-poroka.blogspot.com>) pišete, da je bil dan registracije dan, ko vama je zasijalo sonce, hkrati pa ste še kako jezni, da se zakon imenuje registracija, saj vas to spominja na neprijetne čase. Zakaj ste se potem vseeno registrirali?

Registracija me spomni na pretekli sistem. Takrat so bili homoseksualci registrirani pri policiji, pa poseben seznam je obstajal za prevozjo nečesa, čemur so rekli družbeno-moralno nesprejemljivo obnašanje. Tudi sam sem bil tam registriran. Zato me ta izraz tako moti. Ampak potem je obveljala močna želja mojega partnerja, ki vsega tega ni doživel. Njemu izraz ni bil moteč. Hkrati sem videl, da bom partnerju z registracijo naredil veliko veselja. Saj ne, da se ne bi želel registrirati, ampak bi si to želel pod drugačnim imenom, pod drugačnimi pogoji in tudi z drugačno vsebino. Hkrati sem ugotovil, da ne morem sprožiti pravnega spora, če prej ne izkažem pravnega interesa.

Tudi vi ste napovedovali ustavno presojo, ki sta jo že vložila Viki in Mitja. Kdaj jo boste vložili vi?

Viki Kern in Mitja Blažič, predsednik Društva za integracijo homoseksualnosti, sta oktobra lanske leto s stisnjenimi zobmi sklenila registrirano partnersko skupnost. Za uporabo zakona, ki mu sicer nasprotujeta, sta se odločila le zaradi tega, da sta pokazala pravni interes in tako lahko na Ustavno sodišče vložila pobudo za presojo ustavnosti. Presoja sta vložila 13. novembra 2006, v njej pa

oporekata 22. členu Zakona o registraciji istospolnih partnerskih skupnosti. Skupaj s skupino pravnikov, s katerimi sta sodelovala, so se odločili, da spodbijajo omenjeni člen, saj je prav v tem primeru diskriminacija najbolj očitna. 22. člen zakona namreč ureja dedovanje na drugačen način, kot ga ureja pri drugih, torej heteroseksualnih partnerjih. Edini razlog za drugačno obravnavo je isto-

spolna usmerjenost, na osnovi katere pa je diskriminacija prepovedana. Obstoječi zakon predvideva, da preživeli partner deduje le svoj delež skupnega premoženja, ne pa tudi posebnega in sicer v prvem dednem redu skupaj z otroki po enakih delih, v drugem dednem redu pa zapustnikov delež skupnega premoženja v celoti. Zakon hkrati preživelemu partnerju v celoti odreka dedovanje

Ocena pravnih svetovalcev je bila, da pobude podajamo postopoma, ne vse naenkrat. Problem je tudi v tem, da ne moreš dati ustavne pobude glede zakona v tistih delih, kjer zakon ni dorečen ali določenih stvari sploh ne ureja. Večina nas pa je ravno v tem videla problem – da zakon ne podeljuje istih pravic kot v primeru zakonske zveze. Zato smo se dogovorili, da bom vlagal pobude, pritožbe, vloge in podobno za vse zakone, ki niso usklajeni z ZRIPS. Tak je recimo zakon o zdravstvenem zavarovanju; ZRIPS nam nalaga, da skrbimo za bolnega partnerja, drugi zakon pa nam onemogoča, da bi za to dobili dopust. In še kup je takih absurdnih situacij. V večini primerov gre za zakone, ki spadajo pod Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.

Torej boste na to ministrstvo vlagali pobude?

Rekli smo, da bomo malo počakali, da se spremeni struktura ministrstva. Vedeli smo, da dokler bo minister Drobnič, takih pobud ni smiselno podajati.

Ampak zdaj imamo novo ministrico . . .

Z njo smo se dogovorili, da se dobimo februarja in pogledamo naše predloge. To pomeni, da bi v dogovoru z ministrstvom podajali te predloge. Tudi sama ministrica je rekla, da bi bilo to bolj smiselno – da se torej dogovorimo. Ker potem bi oni lahko preučili naše ideje in sami podali predlog.

Vajina registracija je bila za razliko od Mitjeve in Vikijeve bolj svečana. Kako vam je to uspelo?

Pravilnik o izvajanju zakona je tako slabo napisan, da je bil možen tak absurd – isti zakon se je

izvajal na dva povsem različna načina. V pogajanjih sem izhajal iz stališča, da je dovoljeno vse, kar ni prepovedano. Saj so bili tudi na upravni enoti nevedni. Klicali so na ministrstvo in spraševali, kako izvesti registracijo. Na ministrstvu pa so jim odgovarjali, da vse piše v pravilniku. Dogovorjeni smo bili, da bo registracija v poročni dvorani na gradu. A tik pred tem sta se registrirala Viki in Mitja in to je odmevalo v javnosti. Na upravni enoti so se zato ustrašili, da bi prišlo do kakšnih homofobičnih izgrediv in so predlagali, da poroko varuje večje število policistov. Ampak z Juretom sva se odločila, da na najin najlepši dan ne želiva imeti okrog sebe več policistov kot svatov. Zato smo se odločili, da bo registracija v županovi pisarni. Potem je bil problem v tem, da so se v istem času pripravljali na lokalne volitve in župan se je ustrašil, da bi to lahko negativno vplivalo na njegove volilne glasove. Predstavniki nekatereh strank so se oglasili v javnosti in zatrdili, da ni primerno, da se v pisarni, v kateri se sicer vsako leto izvaja tradicionalna kmečka ohcet, registrirata dva geja. Župan se je nato temu izognil tako, da nama je rekel, da ima v pisarni veliko volilnega materiala in da bi bilo to težko odstraniti iz pisarne. Zato je bila na koncu registracija v načelnikovi pisarni.

posebnega zapustnikovega premoženja, saj se sklicuje na splošne predpise o dedovanju, ti pa istospolnega partnerja ne omenjajo. Ustavno sodišče bo o pobudi presojalo 11. aprila letos. Sicer pa se je do letošnjega februarja po podatkih Ministrstva za notranje zadeve registriralo 11 parov – 5 lezbičnih in 6 gejevskih.

Pogovor z registrancem Mitjem Blažičem

Lezbijke in geji bodo poroki dali svetlo prihodnost

Najprej čestitke za registracijo ...

O moj bog!

A to naj napišem?

Ha, ha. Kakšen intervju je sploh to?

Jaz sprašujem, ti odgovarjaš. Odziv na vajino registracijo je bil velik. Ne samo doma – bil si, recimo, gost na HTV, vajina slika je bila objavljena na nekih kitajskih internetnih straneh in podobno. Si pričakoval tak odziv?

Na tak odziv nisva bila pripravljena. Ugotovila sva namreč, da je zgodba odmevala v svetovnem merilu. Bila sva na vseh večjih gejevskih in lezbičnih spletnih portalih. Kolega iz Avstralije, s katerim smo se spoznali pred štirimi leti na *Gay Games*, nama je pisal in čestital, ko je videl sliko na njihovih internetnih straneh. Pisali so mi znanci iz Kanade, Nizozemske, Nemčije, celo neznanci na ulici so me ustavljali. Velik kraval je bil predvsem na Hrvaškem, kjer so mediji zgodbo vzeli praktično za svojo... Pa starši, sorodniki, prijatelji, kolegice in kolegi v službi, znanci ... res nisem pričakoval takega odziva. Midva pa sva pravzaprav hotela zgolj urediti formal-

nost, da bi lahko vložila pobudo za presojo ustavnosti.

Neznanci so vaju ustavljali na cesti?

Ja, na ulicah. Pa sosedje. Neverjetno, kako pozitivno in prisrčno. Prav zadnjič mi je neka gostja na radiu, s katero sem delal intervju, na koncu oddaje čestitala še za registracijo. Me je skoraj vrglo s stola. In to se še kar dogaja.

Te je ob vseh teh čestitkah morda kdaj zaskrbelo, da večina vseeno ni dojela vajinega sporočila? Je bilo vse to morda dojet kot korak naprej, ki ga je naredila slovenska država – češ tudi geji se lahko poročajo – medtem ko sta vidva zakon pravzaprav kritizirata in se registrirala zgolj zato, da sta izkazala pravni interes?

Večina ljudi, ki nama je čestitala, je potem dodala: »Ja, vemo, da ni poroka, saj sploh ne vemo, ali čestitat ali ne ...« Vedeli so, da ne gre za tisto, kar sva si midva zares želela. Registracija je pravzaprav pokazala na shizofreno situacijo pri nas. Nekoč sem rekel, da je registracija korak naprej, ampak v napačno smer. Morda le tujina ni dobro razumela najinega sporočila. Pokazalo se je, kako so novinarji pogosto površni. Tuji mediji so praviloma narobe povzemali,

čeprav so bila najina sporočila povsem jasna.

Kakšna so bila ta napačna sporočila?

Eni so pisali, da je šlo kar za poroko. Drugi so pisali, da imamo ne vem kako dober zakon. Pisali pa so vse živo, od tega, da si zelo želiva posvojiti otroka, do tega, da so z nama na upravni enoti grdo ravnali, pa da so staršem prepovedali prisostvovat ...

Podala sta pobudo za presojo ustavnosti zakona in čakata na odgovor. Morda vesta, kdaj naj bi ga dobila?

Od sodišča sva že dobila odgovor, da je pobuda sprejeta in vpisana v njihove evidence. Po ocenah ljudi, ki te stvari poznajo, bodo sodniki potrebovali morda celo kakšno leto, ker gre za vprašanje, v katerega je vpleten tudi svetovni nazor.

In če zavrnejo vajino pobudo kot neutemeljeno?

Potem gremo na evropsko sodišče za človekove pravice. Ampak ker je diskriminatornost zakona tako očitna, ne pričakujemo zavrnitve.

Ali vama je zakon kakorkoli že koristil v teh nekaj mesecih »registriranega življenja«?

Podobne namene kot Mitja in Viki sta napovedala tudi Aldo Ninovski in Jure Vrbnjak, ki sta se – prav tako pred žarometi medijev – registrirala konec lanskega leta. Za *Narobe* Mitja Blažič, Aldo Ninovski in mag. Neža Kogovšek, članica pravne skupine, pojasnjujejo svoje odločitve in namene, o načrtih Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve pa smo povprašali ministrico Marjeto Cotman.

Nisva še uporabljala določil tega zakona. Prva priložnost je bila ob razpisu za stanovanja, ki ga je objavil Stanovanjski sklad, kjer so kot mlade pare šteli tudi registrirane istospolne pare. Ampak kaj, ko nisva več mlada ... (smeh). Toliko časa so mečkali s tem zakonom, tako da sva se vmes že postarala!

Kakšno pa je tvoje mnenje o tako imenovanem queer pogledu na homoseksualne poroke; gre za mnenje, da bi morali biti geji in lezbijke kritični do zakonske zveze, ki je zgodovinsko gledano utemeljena na patriarhatu, od tod pa nenazadnje izvira tudi homofobija, ne pa da vstopajo v takšne heteroseksualne institucije.

Mislím, da je potrebno v takšno institucijo vstopiti in jo aktivno spremeniti od znotraj. Če ima neko temno preteklost, ji bomo pa lezbijke in geji dali svetlo prihodnost.

Neža Kogovšek, pravnica

Mladi pravniki proti diskriminaciji

Kako ste pripravili pobudo za presojo ustavnosti?

Skupina, ki smo jo oblikovali mladi pravniki in pravnice za namen priprave pobude, je zakon ocenila kot diskriminatoren, saj istospolno usmerjenih ne postavlja v enako-praven položaj. Odločili smo se združiti moči ter Mitju in Vikiju pomagati pri pripravi pobude. Ker je priprava pobude presoje ustavnosti zahteven podvig in zahteva natančno obrazložitev stališč glede vsake posamezne določbe zakona, smo se odločili, da se osredotočimo zgolj na en člen in napačno tisti del zakona, ki ureja dedovanje po umrlem istospolnem partnerju. Trenutna ureditev namreč registrirana partnerja v primeru smrti enega od njiju postavlja v bistveno slabši položaj kot heteroseksualna partnerja. To pa ne pomeni, da ostale člene zakona ocenjujemo kot skladne z načelom enakega obravnavanja – nasprotno, kar nekaj mest v zakonu je, kjer bi bila vložitev pobude za presojo ustavnosti prav tako na mestu.

Boste podali presoje ustavnosti tudi za te člene?

Najverjetneje bomo počakali na odziv Ustavnega sodišča ter se v skladu s tem odločali za nadaljnje pobude. Pri tem pa ni izključeno, da se bo skupina odzvala tudi na poziv za pomoč morebitnih drugih članov in članic gejevske in lezbične skupnosti, ki bi se zaradi pomanjkljive in diskriminatorne zakonodaje na tem področju znašli v neenakopravnem položaju.

Ministrica za delo, družino in socialne zadeve Marjeta Cotman

Brez strategije, a enake možnosti za vse

Na Ustavno sodišče je vložena presoja ustavnosti glede Zakona o registraciji istospolnih partnerskih zvez. Glavna pripomba gejevske in lezbične organizacije je, da je zakon še vedno diskriminatoren in da istospolne pare postavlja v podrejen položaj v primerjavi z raznospolnimi pari. Kakšno je vaše mnenje glede tega zakona? Se vam zdi zadovoljiv, ali pa menite, da so pripombe gejevske in lezbične organizacije na mestu?

Menim, da je bilo z zakonom urejeno nekaj pomembnih vprašanj in pravic, ki zadevajo istospolne partnerske zveze in da zakon v tem smislu predstavlja začetek urejanja pravic istospolnih partnerjev. Glede diskriminatornosti pa presojo o tem prepuščam Ustavnemu sodišču.

Na kakšen način boste v okviru svojega mandata poskrbeli za socialno vključenost istospolno usmerjenih državljanek in državljanov?

Posebne strategije glede vprašanj istospolno usmerjenih državljanek in državljanov na ministrstvu ne pripravljamo. Za socialno vključenost vseh državljanek in državljanov ministrstvo razvija in sofinancira različne programe in z različni tudi zakonskimi vzpodbudami in določili skuša zagotavljati enake možnosti za vse.

Napovedujemo

Pri založbi Škuc (zbirka Lambda)

napovedujejo izide naslednjih knjig:

Kate Walker: Peter

Edward Foster: Kar naj bi on vedel

Tom Lanoye: Kartonaste škatle

Mary Dorsey: Hrup iz lope

Jordan Cvetanović: Zgodbe za težko noč

Erica Fischer: Aimée & Jaguar

Herve Guibert: Nor na Vincenta

Rieko Matsuura: Natural Woman

Guillaume Dustan: Močnejše od mene

Brane Mozetič: In še

Za več informacij glej: <http://www.ljudmila.org/siqrd/lambda.php>

Pri založbi Mirovni inštitut (zbirka Politike Symposium)

napovedujejo izide naslednjih knjig, povezanih z GLBT tematiko:

Roman Kuhar in Judit Takács (urednika): Beyond The Pink Curtain: Everyday Life of GLBT in Eastern Europe (zbornik razprav različnih avtorjev in avtoric)

Za več informacij glej:

http://www.mirovni-institut.si/slo_html/pub_pol_symposion.htm

Pri založbi Krtina (zbirka Krt)

napovedujejo izide naslednjih knjig, povezanih z GLBT tematiko:

Andrew Sullivan: Takorekoč normalen: argument o homoseksualnosti

Nor na Vincenta

Mladinsko gledališče pod vodstvom Uršule Cetinski načrtuje še tretjo uprizoritev, temelječo na ljubezenski korespondenci. Prispeval jo bo Ivica Buljan, ki se je odločil za kratek roman *Nor na Vincenta* francoskega pisatelja Hervéja Guiberta, v ospredju katerega je homoerotični dialog. Roman bo v prevodu Braneta Mozetiča izšel tudi pri ŠKUC-Lambdi. Spomnimo, da je pri isti založbi že izšel Guibertov roman *O prijatelju, ki mi ni rešil življenja*.

Vincent River

ŠKUC gledališče pod umetniškim vodstvom Alena Jelena za naslednjo sezono napoveduje dramatisacijo besedila *Vincent River* (2000) angleškega dramatika Philipa Ridleyja, ki obravnava homofobično motiviran zločin iz sovraštva.

Homoseksualec

Poleti bodo v Cankarjevem domu uprizorili dramo *Homoseksualec* (1971) argentinsko-francoskega dramatika Victorja Copija. Režiral bo Edvin Liverić.

Suzana Tratnik
suzana.tratnik@amis.net

Metanje knjig v glavo kot dramilo

Urška Sterle, *Vrsta za kosilo*, Založba ŠKUC-Vizibilija, 2006.

Kratke zgodbe Urške Sterle, duhovito naslovljene *Vrsta za kosilo*, so še en prvenec založbe Škuc in njene zbirke Vizibilije, s katerimi se uspešno oblikuje pozicija avtonomne lezbične pisave na Slovenskem. Pisave, v kateri se subjekt/kamnikakor ne ograjuje od svoje spolne opredeljenosti in umeščenosti niti je ne razume kot še eno osebo okolščino, ampak kot zavestno artistično-politično odporiško pozicijo. Urškine zgodbe tako po eni strani prepoznavno kartografirajo lezbično sceno in njene emocionalne, historične in skupnostne implikacije ter jo v nekaj potezah vzpostavljajo kot suveren »svet v velikem«. Med nje so prepletene zgodbe, ki poudarjeno slikajo vseprežemajočo družbeno grozo in mestoma spominjajo na dela disidentskih pisateljev, ki zlasti v totalitarnih režimih skozi simbolne in nekoliko zakodirane literarne podobe kritizirajo sistem. Takšna je zlasti zgodba *Zadnja postaja*. V tej poetiki so dokaj prepoznavni in očitni Urškini sopotniki, sopotnice, katerih dela sicer tudi omenja v zgodbi *Tujec* (Abo-nma, Pod ničlo, Banalije, Nela-godje v kulturi, Hladen pot, Potapljači, Svinjak, Trenutki odločitve ...). Tako v vrsti za kosilo z njo stilsko in vsebinsko najbolj prepoznavno nedvomno stojita Nataša Velikonja z udarnimi pesmimi iz zadnje klopi, ki so zrasle v ravno tako odporen *Plevel*, in Nataša Su-

kič z apokaliptičnim slikanjem bolečine v prvencu *Desperadosi in nomadi*, obe ravno tako avtorici zbirke Vizibilije. Tudi Urška Sterle se podobno kot omenjeni avtorici literarno največkrat izraža s skupimi zapisi, ki včasih delujejo fragmentarno, odprto, ali pa s kratkimi črticami, tu in tam zao-kroženimi s skrbno izbranimi stavki, ki sprva sicer zvenijo kot da bi bili »zgolj« posneti iz vsakdana – toda šumi, ki jih okoli njih ustvari avtorica, sugerirajo na širšo socialno in politično sliko, ki ni le poenostavljena preslikava sedanjih trenutkov in ni le impresija brezskrbne opazovalke sveta, ki je prisluhnila ščebetanju ptičkov v mestnem parku sredi umazane urbane džungle. »Dosti razmišljam o komunikacijskih šumih.« Tako se glasi uvodni stavek v zgodbo *Splošne teme*, ki so le izgovor za strah in odpor pred posebnostmi: »To delovno mesto pa zahteva vsestranskega človeka, terja uravnoteženo sredino, katere pogled ne zaznamuje spol, seksualnost ali barva kože.« Toda nekaj je strahovito narobe s tem nevprišljivim delovnim dnevom, ki ga kar naprej preživlja in tolče splošna populacija. Kajti: »Zunaj je ulica. Notri pa Služba.« Avtorica v zgodbi *Not' še* zapiše, da je na ulici vse, ta je zdaj nevaren prostor, javen, a nevaren prostor, ki je stvar policije. Tako je rekel šef trgovine, ki hoče imeti prost dostop do nočne trgovine, očiščen džankijev in žicarjev. Medtem ko se poti med potrošnikom in izdelkom čistijo vseh smeti, slednje postanejo gradivo, ki ga reciklirajo angažirani.

Ocena

Pogovor z Urško Sterle o prvencu *Vrsta za kosilo*

Nepokorna, kritična in ustvarjalna margina

Na prvi pogled tvoje zgodbe tematizirajo dve ravni, in sicer bolj intimistično oziroma »scensko« lezbično življenje, medtem ko druge spominjajo na socialnofantastični horror z močno izraženimi kritičnimi konotacijami. Kaj veže vse tvoje zgodbe v tej zbirki?

Mislím, da je vezno tkivo zgodb pozicija, s katere se lotevam tematik, ki jih obravnavam skozi literaturo. Že v prvi zgodbi *Ljubav* namreč povem, kam oziroma komu je usmerjen moj pogled in posledično ljubezen – k nepokorni, kritični in ustvarjalni margini. Socialnofantastični horror pa je mletje mašine pravšnosti in primernosti, kot ga vidim s pozicije javno razkrite lezbijke, ki poskuša preživeti z intelektualnim delom. V zgodbah sem poskušala kar natančneje opisati in razkriti vire nelagodja, ki me obdajajo. Zato ni naključje, da se nekatere zgodbe berejo kot horror. Na drugi strani je ljubezen do inovativnih subkulturnih drž – iz nje sem črpala navdih za zgodbe o sceni, o scenah. Pogled na pestrost umetniškega izražanja, seksualnih in življenjskih stilov je ključnega pomena za moje preživetje. Refleksija o nelagodju prav tako.

V Tujcu, eni redkih zgodb s »srečnim koncem«, junakinja prebudi ljudi z metanjem knjig v glavo. Koga bi ti po glavi s svojo knjigo v smislu Brechtovega orožja?

Vsakdo od nas kdaj pa kdaj potrebuje en dober »šus« v glavo – da se mu v spomin povrnejo nekatere temeljne lekcije o svobodi in njeni nezdržljivosti s suženjskim življenjem, ki mami z bleščavostjo spektakla. Skratka, na eni strani je metanje knjig v glavo kot dramilo,

na drugi pa kot ustvarjanje bari-kad, ki naj zaustavijo paradiranje nevednosti in nesposobnosti, ki želi vladati vsem in vsakomur. Vsekakor pa časi kar kličejo k uporabi knjige kot prvovrstnega orožja.

Zakaj pišeš – je to zate predvsem oblika izpovedi, kritike, sporočanja, terapije, refleksije, furanja umetnosti ali lastnega pozicioniranja v svetu?

Pisanje literature je način komunikacije s svetom, način, ki mi zelo ustreza. Tako poskušam opisati in reflektirati svojo perspektivo. Kot bralki mi je bila z vsako knjigo, ki mi je ponudila vpogled v neke druge, večinoma manjšinske in obrobne pozicije, dana možnost, da v glavi počistim z mitologijo o Velikih zgodbah – zgodbah o univerzalnem izkustvu, o bistvenih temah, o usrediščnem, nevtralnem pogledu. Kot avtorica kratkih zgodb si želim, da bi mi uspelo v njih čim bolj opisati lastno videnje sveta, skratka, želim si, da bi tako v literaturi kot v življenju ohranila ljubezen do bivanja in delovanja na margini.

Mnoga mesta v tvoji *Vrsti za kosilo* so trpka, a tudi ostra marksistična kritika ekonomije. Ali vidiš svoje delo tudi kot literarni manifest – za koga, proti čemu?

Zagotovo se pri svojem literarnem ustvarjanju ne morem izogniti, da ne bi pisala o svojem odporu do nekaterih bistvenih elementov sodobnega življenja, ki sužnjijo oziroma že kar »žrejo« ljudi – odporu do vedno lačne pošasti korporativne globalizacije, do njenih vazalov in promotorjev, do malomeščanske klavstrofobije, do sistemskega degradiranja večnih »grešnih kozlov« – žensk, lezbijk in gejev, etničnih manjšin in podobno –, do pošastnih medosebnih odnosov, ki se tržijo pod znamko normalnosti, pravšnosti in spodobnosti, do erozije prostora političnega, ki ga našira plimovanje politikantskega tehnokracizma, do omejenih izbir in obupnega pomanjkanja informacij, ki so posledica nasilnega vračanja v fevdalizem in njegove cenzure. Skratka, to so tisti viri nelagodja v družbi, ki jih ne želim in ne morem potlačiti – zatorej o njih pišem.

Suzana Tratnik

Andrej Zavrl

a.zavrl@hotmail.com

Vaniljeva konzerva ali David ima vedno prav

Iztok Majhenič, *Par*, Učila, 2006.

Iztok Majhenič je napisal gejevski roman. Erotičen gejevski roman. Izdala ga je komercialna založba in mu na natečaju za erotični roman dala tretjo nagrado. Imamo torej dosti razlogov, da nas zanima. Rečem pa že na začetku: nika- kor ne morem pristati na apriorno hvalo nečesa samo zato, ker ima istospolno vsebino. Mislim, da smo te čase že prerasli.

Po ženini smrti se pripovedovalec Benjamin odpravi na oddih na Kanarske otoke in tam povsem nepričakovano zadiba novo življenje, ki mu v obliki dvometrskega ultra seksi samca že na letališču zgrmi – dobesedno – pred noge. Ime mu je David, kako pa. Benjamin mu pomaga vstati in s tem v resnici pobere sebe. Elektri- ka pa zašpona v obeh. Od tod do večnosti pa je potrebnih le še nekaj naključij. In naključij v tem romanu res ne zmanjka. Morda bi bilo še prav zabavno, če bi bilo malček boljše napisano in manj pokrovi- teljsko do bralca. Vse v tem romanu se zgodi tako klišejsko, kot se le lahko; ostalo so le še nedoslednosti.

Po petih dneh druženja sta junaka že povsem predana eden drugemu. Seveda, usojena sta si, tu ni kaj. Okej, gre za erotični roman. Samo ... kje je erotika? Vsakič – in res ne prevečkrat – je vsega konec že po par neobvezujočih vrsticah rahlo neokretnih opisov. Celotna erotika pa je omejena na, kot se temu reče, drkinfaf. Drk in taf ter malo vzdihovanja. In pika. Od ust do mednožja, samo po sprednji strani telesa. Šele 15 strani pred koncem se zgodi prva – in edina – variacija: junaka eden drugemu obrijeta mednožje. Uffff!!! Vanilja – pa še to taka, bolj brez okusa. Očitno je avtor podlegel homofobni obsedenosti z gejevskim seksom, s katero se je soočil tako, da je svoja geja deseksualiziral in s tem ustregel heteroseksističnim zahtevam.

Sicer pa par izmenoma razpreda o homoseksualnosti in njeni družbeni nesprejemljivosti ter se prepušča uživanju. Pa spet od začetka. In tako brez prestanka. Toda absurdnost in plehkost njunih pogovorov in ugotovitev presegeta

meje verjetnega. In podobni so pripovedovalčevi kvazizabavni domisleki na nivoju nekoliko primitivnih gostilniških dovtipov (»Dobro bi bilo spet nekaj dati v usta, hrano, mislim.« ipd.). No, pa kaj bi pričakovali od kapacitet, ki o naravnosti seksa med moškimi navržejo tole: »Orgazme lahko dosežemo tudi sami, brez pomoči nasprotnega spola. In tudi zato sta se mi ljubezen in odnos med menoj in Davidom zdela tako naravna. Pa saj ni vse v porivanju v vagino.«

Benjamin se še išče, čeprav je očitno zelo zgubljen; a kakšen mentor je David, celo član nekakšnega glbt društva? Homofoben, seksističen in nekoliko omejen. Če rečem drugače, Benjamin ima z Davidom v resnici nesrečo, saj ga s svojimi »lepimi besedami, s katerimi zna tako lepo in prepričljivo govoriti«, uvaja v ortodoksno heteronormativnost, saj nepremišljeno pristaja na homofobne vzorce in jih še dodatno utrjuje. David homoseksualnost razume v skrajno konzervativnem smislu: »Kot vidiš, sem normalen ... Normalno se obnašam, govorim, razmišljam, jem, pijem.« Kakršna koli transgresivnost je out, out, out, out.

In kaj je za *Par* normalno? »Normalnim« se »na zunaj ne vidi«, da so geji, partnerje iščejo preko agencij in nikakor ne zahajajo v gejevske bare, izgledajo »možato«, ne opazujejo drugih moških, lahko pa so jim všeč veliki penisi. So proti temu, da bi geji in lezbijke posvajali otroke, ne podpirajo umetne oploditve lezbijk. Predvsem pa zagovarjajo skrivanje in življenje med štirimi stenami, da ne bi s svojo prisotnostjo koga izzivali. Izzivali? Ja, točno to besedo lahko večkrat preberemo. Kdo že rad govori, naj se geji in lezbij-

ke ne čudijo, če jih kdaj kdo prebuda, ko pa vendar sami izzivajo?

Dobro, saj to ni političen traktat, torej ga načelno niti ne bi smeli tako obravnavati. Morda bi bilo bolje pogledati literarne kvalitete in delo obravnavati kot roman. Žal pa že na prvi pogled literarnosti tukaj ni. Vendarle sem upal na dovolj potenten roman, čeprav brez visoke literarne vrednosti, dobil pa nepremišljen, nedodelan in banalen tekst. Škoda.

Ocena +

Pogovor z Iztokom Majheničem o prvcu *Par*

»Skrivanje za štirimi stenami ni nič čudnega«

Iztok Majhenič je kot avtor nagrajenega gejevskega erotičnega romana *Par* zagotovo vabljiv sogovornik. Kdo je torej gospod, ki pravi, da piše iz užitka in ljubezni do jezika (zato ne mara besede gej) ter za lajšanje duše, njegova vzornika pa sta Danielle Steel in Sidney Sheldon?

V svojih blogih govoriš o tem, da roman ni avtobiografski v nobenem pogledu. Vendar pa so

stališča, ki ji izražaš v blogih in v romanu, zelo kompatibilna.

Ja, ista so. V vsakem romanu je nekaj avtobiografskega, v mojem je to razmišljanje, nič pa ni osebnega glede karakterjev. Mnenja izražena v romanu pa so moja.

David v tvojem romanu ne podpira gejevskih in lezbičnih posvojitev otrok.

Ja, to je treba videti z dveh zornih kotov. On odobrava posvojitev kot tako, ne odobrava pa je z vidika, kako bo to sprejela družba.

Kaj bi rekel na komentar, da je *Par* voda na mlin homofobij, ker prikazuje homoljubezen kot tako, ki jo je treba skrivati?

Res je, da prikazuje skrivanje, a dejanska realnost je taka, da se takšno razmerje še ne more popolnoma družbeno živeti, edino če ne prideš do izzivanja. Dokler družba tega ne sprejme, ne moreš živeti drugače kot za svojimi štiri stenami.

Kako se da družbene razmere spremeniti? Ali ne tudi tako, da se dva fanta ali dve puncici držita za roko, da se javno registrirata in s tem opozarjata na svoj položaj in obstoj?

Dokler se držanje za roke dogaja le na paradi ponosa in dokler se o tem govori le teden na leto, ne. Ko pa bo družba malce bolj odprta, potem pa ja.

Ali ni tako, da je treba družbo odpreti, kajti sama se ne bo?

Ja, odpreti se mora na obeh straneh. V kolikor bo to sprejela država in omogočila medijsko pokritost. Ko se bo nekdo od kvazi-zvezd razkril, bodo ljudje začutili, da to niso kar neki ljudje. Brez aktivne podpore politike in države menim, da se družba kot celota ne bo spremenila. David pa zagovarja postopnost zakonskega urejanja tega področja. Tudi to malo, kar je, je lahko dovolj. Tako je boljše. Ko bo enkrat sprejet zakon v ce-

loti, bo vse potihnilo. Če pa zakon ves čas postopoma spreminjaš, ves čas poteka debata in ta tema bolj pride do izraza.

Podoba kakšnega geja je David?

Takšen, kakršnega si zamišljam, da je povprečen slovenski gej. V prvi vrsti je aktivističen, razkrit pred prijatelji in družino, ne gre pa z roko v roki s fantom v javnost. Raje se zadržuje na zasebnih zabavah in za svojimi stenami, kakor da bi zahajal na tako imenovana istospolna mesta. Pač svojega lastnega razkritja ne razkazuje vsakemu posamezniku in celotni družbi.

Zakaj za Davidom pogledujejo izključno samo ženske; bi izpadel »nemožat peder«, če bi za njim pogledal kakšen moški?

Ne, hotel sem poudariti njegovo lepoto.

Gej ne more biti lep?

Lahko. Samo moj namen je bil prikazati, da se človeka ne sme gledati samo po neki zunanosti.

In kaj gledajo ženske, če ne njegove zunanosti?

So v pričakovanju svoje potešitve. Da bosta skupaj pristala v postelji. In Benjamin ve, da se to ne bo zgodilo, zato te poglede omenjam le, kadar je zraven tudi Benjamin.

Moški ne sme poželjivo pogledovati?

Lahko, ampak enostavno ne, ker je njegov lik lep. Jasno pa je, da ne bo šel s kakšno žensko, saj je sam sebi priznal, da je gej in za tem stoji. Če bi za njim pogledal moški, bi takoj nastopilo vprašanje ljubosumja: »Zakaj ga pa nisi na gobec, zakaj si dovolil, da je gledal za tabo?« Bolj naravno se mi je zdelo, da za njim pogleda ženska, ne pa moški.

Naravno? O naravnosti in normalnosti je v romanu veliko govora.

To je pač stvar presoje človeka. Kar je zame naravno, ni nujno tudi zate. Enako velja za normalnost. Hotel sem prikazati, da so čustva ista kot pri heteroseksualnih: se zaljubiš, nekoga ljubiš, z nekom seksaš in uživaš, mu stojiš ob strani, torej popolnoma normalno in naravno.

Zakaj David pravi, da je normalen, ker ne zahaja v gejevske bare?

Izhajam iz svojih doživetij, da na večino javno označenih mest hodijo takšni, ki se spakujejo, afnajo itn. Zame je normalno, da se v nekoga zaljubiš in imaš z njim vezo, ni pa normalno, da si vsakih pet minut z nekom drugim. Kadar ni čustev, to zame ni izživetje spolnega akta, kot nam ga narava omogoča, ampak le potešitev moškega ega. Morda sem preveč romantičen. Samo telesna potešitev je zgolj še dodatno orodje v rokah družbene homofobije, ki reče: »Poglej, kakšni so.« Hotel sem pokazati, da je istospolnih več, tudi takšnih, ki se nikoli ne bodo pojavili v javnosti ali v istospolnih barjih.

Zakaj ni v romanu nobenega drugega geja?

Ne vem, morda sem enostavno pozabil na to.

David pravi, da moški sprejemajo žensko homoseksualnost, moške pa ne.

Res je, heteroseksualni moški lažje sprejmejo lezbištvo kot obratno.

Pa se ti ne zdi, da življenje ni strejt pornič in da lezbištvo ni nič bolj sprejeto kot moška homoseksualnost, morda celo manj?

Ja, lezbištvo je pri heteroseksualnih moških sprejeto izključno iz pornografskega pogleda. In nekateri na življenje preveč gledajo tako.

Kaj praviš na to, da ima David hude probleme s ponotranjeno homofobijo, saj ves čas govori o

naravnosti in normalnosti ter potrebi po skrivanju?

To je stvar presoje človeka kot človeka. Jaz tega ne vidim, ti to vidiš. Ne trdim, da se je treba skrivati, ampak prilagajati situaciji, kjer si. Presoditi moraš in ohranjati realnost.

Torej, če bi npr. dva geja, ki bi se držala za roke, na ulici pretepli, bi ti rekel: »No ja, saj sta izzivala, saj sta vedela, kaj ju čaka?«

Takih izjav ne bi dal, saj takih izjav ne dajem.

Bi si pa mislil?

To je pa druga stvar. O tem vsekako ne bi govoril. Lahko bi si mislil tudi kaj drugega. Sem zelo objektivni človek in hočem najprej spoznati obe strani.

Se ti zdi kakor koli opravičljivo, da bi geja pretepli, ker bi se na ulici držala za roke?

Kot sem rekel, treba se je prilagoditi. Treba je sprejeti situacijo, seveda se mi pa ne zdi opravičljivo. Vedno se večja skupina spravi na manjšo. In to jim da občutek prevlade. In če ta dva geja izzivata ... Držanje za roko še ne predstavlja izzivanja, lahko je to znak obstoja. Mahanje z roko, afnanje, poljubljanje pa že dodatno spodbujajo negativno reakcijo, ki jima mora biti vnaprej jasna. Dokler se družba ne bo spremenila, bo na žalost vedno tako.

Toda za nestrpnega je že držanje za roko dovolj veliko izzivanje.

Je, ampak če se bosta lepo obrnila, šla svojo pot in se ne ozirala ali še dodatno drezala v njih, predvidevam ... Tudi meni osebno se skrivanje ne zdi prav nič čudnega, pomembna pa je razlika med skrivanjem in tajenjem samega sebe.

(Daljši pogovor si preberite na www.narobe.si)

Andrej Zavrl

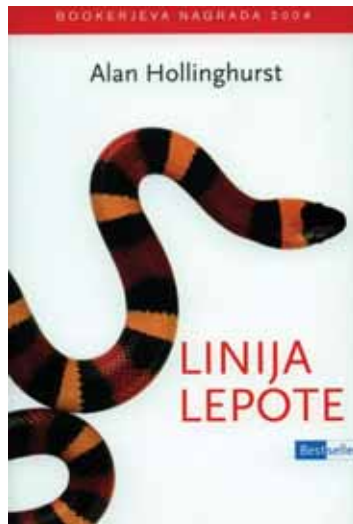
Linije in črtice

Alan Hollinghurst, *Linija lepote*, Učila, 2006.

Leto 2004 je bilo v angleški literaturi leto Henryja Jamesa, čeravno je bil že 88 let mrtev. Izšli so namreč kar trije romani težkokategornikov sodobnega romanopisja – Lodgea, Toibina in Hollinghursta – ki se lotevajo Jamesovega življenja, prva dva neposredno, zadnji posredno. Zadnja dva sta geja in sta za svoja romana dobila bogate literarne nagrade, prvi pa nič. V slovenščino je bil preveden le Hollinghurstov roman (prev. Jure Potokar), za kar se imamo najbrž zahvaliti prav prestižni – in prodajo spodbujajoči – Bookerjevi nagradi.

Hollinghurstov roman je bil po 36 letih prvi eksplicitno gejevski roman, ki je dobil Bookerja, česar mediji nikakor niso spregledali, pri tem so nekateri celo opominjali, da je bil predsednik komisije gej (aha, pedrska mafija torej!). Vsekakor je Hollinghurst eden tistih pisateljev, ki homoseksualnosti ne opravičujejo, niti je kaj posebej ne razlagajo, namesto tega jo obravnavajo kot nekaj drugega, kar je prisotno v vsem bitju in žitju junakov, ki pa so seveda mnogo več od istospolnega poželjenja.

Linija lepote je zgodba mladega geja, Nicka Guesta, ki stanuje/guestuje v bogatem domu ambicioznega konzervativnega poslanca. Ta konstelacija in njegov dvojni status obstranca, ki je obenem v središču dogajanja, Nicka izstrelji v orbite odkrivanja ljubezni, spolnosti, drog, bolezni, a tudi v svet visoke politike, aristokracije in posla. Ob tem raziskuje Henryja

Jamesa in soustanovi revijo, ki je posvečena njegovi obsesiji – lepoti. Kdo bi mogel iz vsega tega vrtinčenja in leptolinijanskega vijuganja iziti, ne da bi bil za zmeraj spremenjen?

Nič od tega, ne spolne pustolovščine ne družbeni komentar, pa sami po sebi še ne morejo biti porok za dober roman. A Hollinghurst ima uvid, duhovitost in stil. Zato so njegovi romani tako daleč od kakršnega koli šunda; kritiki celo omenjajo besedo mojstrovinna. Toliko že lahko rečemo, da je vznemirljiv, prefinjen in gre globoko pod kožo – tako Angliji osemdesetih kot tudi bralcem.

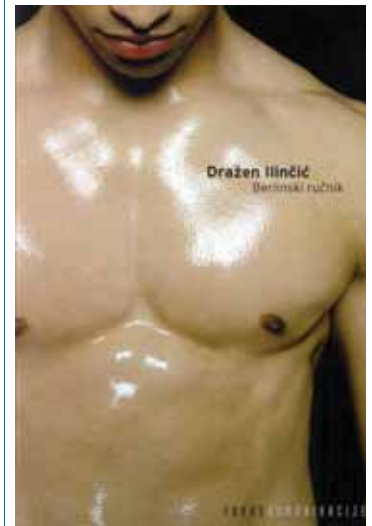
Ocena *********

Andrej Zavrl

»Tam, kjer živim, mi ulice ne pripadajo«

Dražen Ilinčić: *Berlinski ručnik*, Fokus komunikacije, Zagreb 2006

Roman *Berlinski ručnik* je bil razvpit še pred izidom konec leta 2006. »Prvi hrvaški gejevski roman« odkrito spregovori o gejevskem seksualnem življenju, seveda z obveznimi avtobiografskimi primesmi. Avtor Dražen Ilinčić je prepoznaven televizijski voditelj oddaje *Pol ure kulture*, v kateri se je nekoč že outiral. Po »naoljeni« naslovnici bi zlahka pomislili, da je pred nami še en frivolni roman o štrikanju po savnah, kakršnih na Zahodu mrgoli že več desetletij. Knjigo sem vzela v roke s pričakovanjem, da se bom kmalu naveličala opisov obiskovanja savn v Berlinu in sestajanja preko interneta doma v Zagrebu. Čeprav roman nikakor ne pretendira h kakšni veliki zgodbi, je že po nekaj straneh jasno, da je Ilinčić spreten, neposreden in občutljiv pisec. Hkrati je intelektualen in ozaveščen gej, ki se med vrsticami izvirno loteva gejevskih stereotipov in *body fašizma*. Tako zase ugotavlja, da ima dobro telo, ne pa tudi glave, zato bi bilo bolje, da bi naredil *coming out* zgolj s telesom, glavo pa pustil v »omari«. Če mislite, da je naslovna berlinska brisača tista iz gejevskih savn, se krepko motite. Brisačo junak kupi posebej za neznanega družabnika, ki ga želi spoznati v Berlinu, dasiravno si iluzij o večni srečni monogamni zvezi že zdavnaj ne dela več. Premišljuje tudi o tem, da so tisti strejti, ki obsojajo pedrsko promiskuiteto, morda le zavistni, ker si tega sami ne morejo privoščiti. Avtor pa nikoli ne pozabi, v kako nenaklonjenem

svetu živijo geji, zlasti na Hrvaškem, kjer v javnosti tako rekoč ne morejo niti kave popiti v miru. »Tam, kjer živim, mi ulice ne pripadajo, niso ustvarjene za to, da bi jaz in 'meni podobni' objeti hodili po njih ali se vsaj pogledali z ljubeznijo. Jaz sem samo senca in če postanem za drobtinico opaznejši, če se zasluti moja osebnost, me bo ulica zavrgla.« Zato si zagrebške ulice v romanu ne zaslužijo pomenovanja. Prevoda *Berlinske brisače* pri ŠKUC-Lambdi, ki bo izšel naslednje leto, se lahko zares veselimo.

Ocena *********

Suzana Tratnik

Ples povprečnih ameriških družin

David Leavitt: *Družinski ples*, ŠKUC-Lambda, 2006.

Leavitt (1961) velja za ameriškega pisca, ki se mu je posrečilo vplesti temo homoseksualnosti v vsakdanje zgodbe. Vse tabu teme, denimo rak v družini, ljubezenske preware, sinovi ali očetje, ki so postali geji, duševne motnje, ločitve, bolečina, smrt, krute žalitve ali preprosto stare zamere so še kako pomembne prvine običajnega družinskega plesa – dinamike. Med travmatične dogodke seveda sodijo tudi *coming outi*, s katerimi se na razne bolj ali manj ponesrečene načine poskušajo spoprijemati družinski člani in članice. Glavni junaki Leavittove zbirke, ki je izšla leta 1983, so nedvomno družinski odnosi, saj nas pisatelj praviloma v vsaki zgodbi vrže v preplet sorodniških in partnerskih razmerij. Dogajanja in dialogi med protagonisti in protagonistkami so navidez vsakdanji, v njihovo ozadje pa so prepričljivo vtakani globlji vzroki in nezavedni mehanizmi, ki v resnici pogojujejo njihovo vedenje in čustvovanje tako v okviru izvorne družine kakor zunaj nje. Zgodbe niso nujno izrazito gejevske po vsebini, včasih je istospolna orientiranost določenih posameznikov in posameznic le nakazana, vendar bralec zasluži, da ni nič manj pomembna sestavina, nemara ravno zaradi svojega položaja slepe pege. Devet zgodb natančno prikaže, da so ravno prepovedane teme, neizrečene besede, prikrite bodice in drugi madeži tista para, ki lahko kljub odtujenosti še zmeraj močno poganja turbine odnosov med »najbližjimi«. Kar se je nedvomno posreči-

lo Davidu Leavittu, je neposredna podoba celovitosti človeških razmerij, ki jih izgubimo izpred oči, čim nanje nasilno vržemo mrežo idealiziranja. Njegove morda čisto povprečne družine iz predmestja sodobne Amerike so zato stvarno nepopolne, ne-cele, razlomljene, razpadle ali za silo skrpane, utopljene v samoti, njihova snidenja ob božiču ali pogrebu vedno nekako spodletijo, vezi pa nikoli čisto ne presahnejo, pa naj jih družinski člani in članice še tako trgajo.

Ocena *********

Suzana Tratnik

Poročilo o nestrpnosti

Roman Kuhar in Sabina Autor (ur.), *Poročilo skupine za spremljanje nestrpnosti 05: Cerkev – država*, Mirovni inštitut, 2006.

Pri Mirovnem inštitutu je izšlo peto letno *Poročilo skupine za spremljanje nestrpnosti*. V ospredju tokratne številke je vprašanje razmerja med državo in cerkvijo, Poročilo pa, tako kot tudi v prejšnjih letih, prinaša nekaj analiz različnih pojavnih oblik homofobije v Sloveniji. Tatjana Greif v članku »Kaprice ljubljanske gospode«: ob sprejemu registriranega partnerstva analizira seje, na katerih so parlamentarci

razpravljali o zakonu o registraciji istospolnih partnerskih skupnosti, Boris Vežjak pa v teoretsko zastavljenem prispevku *O zanikanju netolerance do istospolno usmerjenih* analizira tipično domačijsko situacijo, kako tisti, ki so obtoženi homofobije, svojo homofobijo zanikajo. Za primer vzame rimskokatoliško cerkev. Več o Poročilu: www.mirovni-institut/nestrpnost

Konec poroke in zakonskih zvez?

Zdravko Kobe in Igor Pribac (ur.), *Prava poroka? Dvanajst razmišljanj o zakonski zvezi*, Krtina, 2006.

Leta 1980 je bilo v Sloveniji sklenjenih 6,5 zakonskih zvez na 1000 prebivalcev, leta 2005 le še 2,9. Je zakonska zveza v krizi? Ali pa je njen primat – v povezavi z nuklearno družino – celo minil? Kaj je zgrajeno na praznem mestu, ki ga pušča za seboj? To so izhodišča vprašanja, ki sta jih urednika knjige zastavila dvanajstim piscem, ki z najrazličnejših vidikov analizirajo in preprašujejo koncept zakonske zveze v sodobnosti. Čeprav se večina tekstov v zborniku dotika tudi vprašanja homoseksualnih partnerskih zvez in porok, sta dva teksta v celoti namenjena temu vprašanju. Frederik Klampfer je prispeval razpravo z naslovom *Pravičnost, enakost in istospolne zakonske zveze*, Roman Kuhar pa »Hočva obceti!«: *O nezadostnosti registriranega partnerstva*.

Scissor Sisters - Ta-Dah!

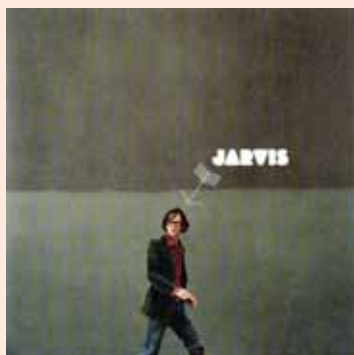

Drugi album neukrotljivih Scissor Sisters (imenovanih po položaju v lezbični spolnosti in s pomenljivim prvotnim imenom *Dead Lesbian and the Fibrillating Scissor Sisters*) je simpatično, razigrano nadaljevanje prve plošče. Zopet so tu tragi-komična besedila, disko zvoki, prepleteni z glam rockom in še celo kopico drugih glasbenih vplivov. Scissor Sisters s pomočjo samoironije uspešno premagujejo oviro, zaradi katere je izvorni glam rock klavrno končal: sami sebe ne jemljejo resno, vse je ena sama zafrkancija, v kateri pa se skriva marsikatera modrost, kritika ali opozorilo. Odlična mešanica glasbenih stilov tvori nadvse všečen, poslušljiv in inteligenten izdelek.

Ocena

Janis

Jarvis Cocker — Jarvis

Jarvis, suhljati genij iz Sheffielda in pevec kulture britanske skupine Pulp, ima z GLBT sceno sicer opraviti ravno toliko kot povprečen peder z vodoinštalaterstvom, čeprav je pred leti pel nesmrtno vrstico »*I kissed your mother twice and now I'm working on your dad*«. Je pa zato njegova debitantska solo plošča čisto predobra, da bi jo na tem mestu spregledali. Glasbena podlaga je tokrat bolj akustična, besedila pa udarna in cinična še bolj kot običajno. Pravi mali biserčki so apokaliptično antikapitalistični *From A To I* (tj. From Auschwitz to Ipswich), simpatično morbidni *I Will Kill Again* in osladno depresivni *Baby's Coming Back To Me*, vrhunec pa je gotovo skriti komad *Cunts Are Still Running The World*. Album lanskega leta. Amen.

Ocena

Janis

Placebo — Meds

Minilo je že skoraj desetletje, odkar so Placebo povzročili revolucijo med obleščičenimi depresivnimi najstnicami v korzetih in samomorilskimi dečki z maskaro in porezanimi zapestji. Tokrat se »breeding bisexual« in kompanija vračajo s petim studijskim albumom (OK, stvar niti slučajno ni več sveža, priznam) in odlično muziko za zatežene pomladne večere in priložnostno poplesavanje. *Meds* sicer nadaljuje serijo do potankosti sproduciranih plošč z besedili, ki se večinoma ne morejo meriti z liričnostjo prvih dveh albumov *Placebo* in *Without You I'm Nothing*. Svetli točki ploščka sta Weltschmerzovski *Pierrot The Clown* ter *In The Cold Light Of Morning*. Kvazi-družbenokritično, na trenutke prisiljeno, pa vendar udarno in rokarskim uhljem prijazno.

Ocena

Janis

Damien Rice — 9

Druga plošča Irca Damiena Ricea, poimenovana 9, prinaša pa 10 skladb, je logično nadaljevanje tistega, kar je ponudil z uspešno *The Blower's Daughter*. Plošča je premišljeno ravnotežje nežnih romantičnih skladb, ki se sicer ves čas spogledujejo z osladnostjo, a meje vendarle ne prestopijo, čeprav se včasih zdi, da se bo to zgodilo zdaj zdaj. Umirjenim klavirskim skladbam je tokrat dodal še električno kitaro, ob kateri se nekajkrat zdere, potem pa spet zajadra v nežni romantizem. Pri tem mu je pri prvi in zadnji pesmi v pomoč izjemen vokal Lise Hannigan. In kako je vse to povezano z gejevsko skupnostjo? No, če ne drugega, se bodo nekateri geji prepoznali v skladbi *Rootless Tree*, ki se sprva zdi kot nežna romantična pravljica, dokler Rice sredi pesmi ne začne vpiti: »*Fuck you! Fuck you! Fuck you!*« In nato še: »*It's hell when you're around. Let me out, let me out, let me out!*« Oh, dajte no, kot da vas kaj takega še nikoli ni padlo ...

Ocena

Roman Kuhar

George Michael

— Twenty Five

George Michael je svojo prvo zbirko največjih uspešnic poimenoval *Ladies & Gentlemen*. Ironija v naslovu je njeno največje bogastvo; zbirka je namreč izšla potem, ko so ga policaji aretirali na javnem stranišču – tam, kjer na vratih piše *gentlemen* –, in ko je na CNN končno povedal to, kar smo vedeli že vsi: da je gej. Lanskoletna nova zbirka uspešnic nima ironičnih dimenzij. *Twenty Five* preprosto sporoča, da je George na odrih že 25 let. OK, vsekakor razlog za pogled nazaj. A ker je George tako zelo skop z novimi pesmimi, se ne morem bolj strinjati s tistimi, ki mu pravijo, naj raje posname kakšno novo ploščo, kot pa da reciklira stare uspešnice – tokrat celo tiste od Wham. Njegova sporočila – na tretjo ploščo je napisal »Hvala, ker ste počakali«, četrto pa je poimenoval kar »Potrpeljnjke« – bodo kmalu naletela na gluha ušesa. Umrila mu je mama, umrl mu je tip, ne more delati pod pritiskom – vendarle je umeтник! –, našli so ga na kruzanju, zaspal je v avtu z marihuano v žepu ... cel kup bolj ali manj priročnih izgovorov. Na novi zbirki uspešnic je resda kup dobre glasbe, a vseeno manjka nekaj pesmi,

ki bi tu morale biti. Še najbolj razočara tretja plošča v *delux* izdaji. Namenjena je tistim, ki so mu lojalni (*For the loyal*), a ne prinaša takorekoč ničesar, kar tisti, ki smo mu *loyal*, še ne bi imeli. Nobene nove izvedbe starih hitov. Nobene novega koncertnega posnetka. Nič. Le nova pesem *Understand* (poleg *An Easier Affair* in *This Is Not Real Love* na prvih dveh ploščah). Kaj naj bi torej »razumeli«? Da se Georgu preprosto ne da? Je pa res, da je tretji plošček najbolj poslušljiv, saj so na njem zbrane pesmi, ki niso bile v vrhovih glasbenih lestvic – in te so pri Georgu najboljše. Na prvi plošči v zbirki je namreč vedno potrebno pritisniti *skip*, ko se začne *Wake Me Up Before You Go-Go* ...

Ocena

Roman Kuhar

Patetico —

Patetico

Izšla je plošča, za katero je bilo vsem jasno, da ne bo izšla nikoli. Patetico so zasloveli potem, ko se je »črni« posnetek njihovega mariborskega koncerta prepeknel v tisoče računalnikov v Sloveniji. Nikogar ni motil »brum«, ki je brnel v ozadju tega posnetka. Tehniku na koncertu je namreč šele pri tretji pesmi »potegnilo«, da bi bilo koncert pametno posneti – vsaj za svojo domačo uporabo. In takrat je bilo že prepozno preveriti, katera »bananca« ropota. Patetico ne skriva svoje patetike. Jo le zamaskira za odlično kombinacijo jazza, swinga in bluesa ter za vokalom Nike Perunovič, ki je res nekaj specifičnega in svežega, čeprav so primerjave z Billie Holiday morda le nekoliko nespoštljive do izvirnika. Dve leti po tem, ko je bil Patetico »bum« in ga je pokupil celo Mobitel, je pred nami dvojna plošča, ki prinaša znane pesmi: studijske in že poznane koncertne različice pesmi (tokrat brez brnenja), ki so v osnovi slovenske *cover* verzije znanih tujih hitov in ki imajo – za razliko od prakse devetdesetih v Sloveniji – urejene vse avtorske pravice. Zato na plošči ni skladbe Vana Morrisona, ki ne želi, da se

njegove pesmi pojejo tudi v slovensščini. Album je zasanjana glasba iz ozadja, primerna za kakšno deževno petkovo popoldne. In nenazadnje prinaša skladbo *Ultima patetica*, (še en) prevod »naše« himne Glorie Gaynor *I Will Survive*, z neprekosljivim slovenskim prevodom: »Najprej se mi je zdelo, da brez tebe kar umrem, vzela plin sem in tablete, da vse skupaj dol požrem ...« Vzela plin je? Ob tem celo Toporišič onemi.

Ocena

Roman Kuhar

Luka Pieri

pieri.luka@gmail.com

The Line of Beauty

Portret o ukrivljeni meji med estetiko privlačnega in iskrenostjo lepega

Žanr: drama (mini-serija)

Produkcija: VB (BBC), 2006

Režija: Saul Dibb

Scenarij: Andrew Davies

(po knjižni predlogi Alana Hollinghursta)

Igrajo: Dan Stevens, Hayley Atwell, Tim McInnerny, Alice Krige, Alex Wyndham

Nisem mu mogel odpustiti ne zanj čutiti naklonjenosti, vendar sem sprevidel, da je bilo v njegovih očeh popolnoma upravičeno, kar je storil. Vse skupaj je bila sama površnost in zmeda. Površneža sta bila, Tom in Daisy – razbijala sta predmete in žive ljudi in se potem vračala v zavetje tistega svojega denarja ali neznanske površnosti ali kar ju je pač držalo skupaj, drugi pa naj počistijo za njima.

F. S. Fitzgerald, *Veliki Gatsby*.

Piše se leto 1983. Veliki Britaniji vlada železna lady in eden njenih največjih privržencev, poslanec Gerald Fedden, sprejme pod streho Nicka Guesta, prikupnega mladenciča, ki je bil sošolec njegovega sina Tobyja na Oxfordu. In ki je homoseksualec. To vesta le Toby in njegova sestra Catherine, očarljiva manično depresivna mladenka brez dlak na jeziku, s katero se Nick kmalu spoprijatelji. Predrzna vprašanja, zavitki marihuane, prerezane žile, intimni pogovori, oglasi v časopisu in prva ljubezen.

Prične se vznemirljivo potovanje, ki bo za naivnega Nicka pomenilo pomemben duhovni razvoj, za družino, ki ga tako rekoč posvoji, pa soočenje s hinavščino vrednot, ki so jo pahnile na rob moralnega prepada.

BBC-jeva nadaljevanka v treh delih opisuje štiri leta sprememb, ki so zaznamovale Nickovo življenje (prvo boleče ljubezensko razočaranje; mešani občutki ob spoznavanju gejevske scene in drog; oblikovanje lastne identitete), njegov odnos do družine Fedden in njihov odnos do njega (izrazito stopnjevanje soodvisnosti, notranja razklanost ob vse očitnejšem medsebojnem spoštovanju, vse do neizbežnega izbruha frustracij), odnose znotraj družine Fedden same (sprenevedanje lažno srečne žene, skrivno življenje neiskrenega moža, ki samemu sebi taji lastno pokvarjenost; omahljivost odtujenega sina; dokončni izbruh zatajene jeze razočarane hčere); pa tudi britansko družbo in politično sceno (začetek širjenja neozdravljive bolezni, »za katero so si sami krivi«, neznosnost klečeplastva, rušenje ustaljenega življenjskega stila in togega političnega sistema).

Z glavnim junakom se ni težko poistovetiti. Njegovo doživljanje novo odkritega seksualnega življenja, rojstva globokih romantičnih čustev in ljubezenskega razočaranja je ganljivo, morda celo zato, ker se njegovo življenje razvija v nenavadnem, dvomljivem zavetju

družine, ki naj bi imela popolnoma nasprotno življenjsko vrednote. In ravno pri tem se gledalec sooči z enim večjih izzivov, ki jih sproži poistovetenje z glavnim likom. Ali bomo sposobni razumeti, upravičiti, morda se celo strinjati z njegovimi odločitvami? Kaj žene liberalnega geja, da se naveže na konservativna zakonca, ki njegovega življenja v resnici ne odobravata? Ga mar žene želja po novih spoznanjih, po širjenju obzorij? Ali si bomo prisiljeni priznati, da če preziramo določena politična stališča, to še ne pomeni, da ne bi znali shajati s človekom, ki taka stališča spodbuja oz. zastopa – ali ga celo spoštovati?

Linija lepote, kot je slikar William Hogarth imenoval krivuljo v obliki črke s, ki predmetom daje dinamični videz oziroma življenjskost in s tem na opazovalca naredi vtis, v nasprotju s statičnostjo in brezdušnostjo ravnih linij, krivulja, ki je navdihnila ime revije, ki jo načrtujeta Nick in njegov (zaročeni) ljubimec Antoine, postane sporna tema v pogovoru med Nickom in Antoinovim očetom, poslovnem, ki je obogatel z verigo supermarketov (»Pa vama bo ta revija prinesla kaj denarja, Nick?«). Razpoke med Nickovim svetom tankočutnosti in iskrenosti ter materialističnim svetom hinavščine in prevare, ki ga predstavljajo njegovi gostitelji, se tako začnejo širiti.

Dibb spretno stopnjuje Nickovo razdvojenost, pa tudi notranji

konflikt, ki ga doživljata zakonca Fedden. Naklonjenost seveda nikoli ni brezpogojna. Stališča, ki jih ne odobravamo, dopuščamo, samo dokler so prikrita. Ko privrejo na površje, pa v nas prebudi jo nepričakovan strah. Kajti tedaj spoznamo, da so temelji našega sveta vse prej kot trdni. Nick si bo moral priznati, da se je vsilil v svet, v katerega ne sodi. Hinavski Gerlad je z neopravičljivim dvojnimi življenjem porušil temelje lastne družine, njegova ponižana žena pa zatre zmedene odzive svoje vesti in se oprime edine stvarnosti, ki jo pozna: udobnega življenja, ki ji ga nudi družbeni status. Oba potrebujeta grešnega kozla in kljub neizbežnemu dokončnemu soočenju, gledalec ne dočaka težko pričakovane katarze. Ostane le grenak občutek ob prepletanju vprašanj brez pravega odgovora. Ali res potrebujemo stik z vsem, do česar čutimo prezir, da bi vse to imeli pravico prezirati? Ali je prepričanje, da si bomo z iskrenim in poštenim odnosom pridobili naklonjenost ljudi, ki nas prezirajo zgolj zaradi neumnih predsodkov, le idealizem? Koliko smo pripravljeni tvegati in žrtvovati, preden se prekine linija lepote? Zadnji kader nad kaotičnim velemestom, kjer pomembne novice zastarajo hitreje, kot se svet vrti, nam da slutiti, da odgovori morda sploh niso pomembni.

Ocena

Filmske novice na DVD ... doma

Poletna nevihta

Produkcija: Nemčija, 2004
 Režija: Marco Kreuzpaintner
 Igrajo: Robert Stadlober, Kostja Ullmann,
 Alicja Bachleda-Curus
 Podnapisi: slovenski, hrvaški

Tobi in Achim sta že od malih nog najboljša prijatelja in člana mladinske veslaške ekipe. Achim hodi s Sandro, dekletom iz ženske ekipe. Tobi nima dekleta. Ker mu je všeč Achim. Svoja čustva je doslej uspel spretno prikrivati, a ko se na poletnem taboru pojavi tudi gejevska ekipa, se Tobi znajde pred hudo preizkušnjo. Nesporazumi, osramočenje in jeza se prepletajo vse do neizprosne nevihte, dejanske in čustvene, ki bo prečistila Tobija, pa tudi druge.

Prijeten film, ki pravzaprav spretno izkoristi stereotipe, da bi ustvaril sproščeno vzdušje, ob katerem prikaže težave, s katerimi se spopada večina homoseksualnih najstnikov. Dobro odigran in pristržno čuten film, ki sicer gledalcu, starejšemu od 25 let, ne nudi nič pretresljivo novega.

Ocena

Luka Pieri

Moje poletje ljubezni

Produkcija: Velika Britanija, 2004
 Režija: Pawel Pawlikovski
 Igrajo: Nathalie Press, Emily Blunt, Paddy Considine,
 Dean Andrews
 Podnapisi: slovenski

Monin brat se je v zaporu navzel verskega fanatizma in se odločil, da bo domačo vas rešil pred hudičem. Na grič bo postavil velik križ. A pravi »križ« njegovo življenje dobi, ko Mona sreča Tasmin, izobraženo in razvajeno meščanko, ki poletje preživela na angleškem podeželju. Srečata se dva razreda. Dva pogleda na svet. Dve ženski. Srečata pa se tudi dve ideologiji. Patriarhat in avtonomija. Z Mono in Tasmin se namreč sreča Monin brat.

Film odlikuje subtilnost in liričnost naracije. Seveda, gre za lezbični odnos. Ampak zaradi tega ni potrebno delati cirkusa. Tega se režiser dobro zaveda. Film odlikuje tudi odlična fotografija in kup nagrad. Med drugim je bil nagrajen z britansko filmsko nagrado BAFTA kot najboljši film leta 2005 in s poljsko nagrado za najboljši evropski film leta.

Ocena

Roman Kuhar

Filmske novice na DVD ... v tujini

Reinas

Produkcija: Španija, 2005
 Režija: Manuel Gómez Pereira
 Igrajo: Veronica Forque, Carmen Maura, Marisa Paredes,
 Mercedes Sampietro

Odlična komedija o zapletih, s katerimi se soočajo trije moški pari nekaj dni pred prvo, množično poroko za istospolne pare v Španiji. S težavami se seveda soočajo tudi njihove matere. Film, v katerem blestijo nekatere Almodovarjeve največje legende, pa ne samo te, je bil posnet nekaj časa pred sprejetjem zakona. Kljub temu se tematike loteva, kot bi bile gejevske poroke nekaj popolnoma običajnega, kar je vsekakor velika prednost, obenem pa ne zasenči kočljivih problematik: gejevstvo kot vir zaslужka (hotel za vse geje, ali samo za bogate)? Je brezpogojna ljubezen vedno brez pogojev? Je vseeno prav, da se poročim, če se ne morem upreti želji po varanju? Zelo subtilno, ko se razkadi prah komedije, pa film izpostavi ključno vprašanje: kako dolgo mora človek čakati, preden mu oblasti dovolijo živeti srečno? Navsezadnje smo si vsaj v enem vsi enaki: združuje nas želja, kot modro ugotovi Nuria, da bi se počutili žive in da bi pozabili, da bomo nekega dne umrli.

Ocena

Luka Pieri

Imagine Me & You

Produkcija: VB/ZDA/D, 2005
 Režija: Ol Parker
 Igrajo: Piper Perabo, Lena Headey, Matthew Goode

Rachel (Piper »Coyote Ugly« Perabo) se poroči s čednim in nežnim Heckom (Matthew Goode) in na zabavi spozna prikupno Luce (Lena Headey). Rachel jo sklene predstaviti Heckovemu samskemu prijatelju, a nazadnje se vanjo zaljubi sama. Nadvse prijetna romantična komedija z odlično igralsko zasedbo. Mestoma duhovita, kot se pač spodobi za britanski film, mestoma grenka, nikoli dolgočasna.

Ocena

Luka Pieri

Suzana Tratnik

suzana.tratnik@amis.net

Poročena s seboj

Igra, režija in scenografija: Primož Ekart

Besedilo: Doug Wright

Premiera: Cankarjev dom, 8. februar 2007

Skoraj neverjetna zgodba o Charlotte von Mahlsdorf, transvestitu, rojenem kot Lothar Berfelde (1928-2002), ki je preživel nacizem Tretjega rajha, totalitarizem Vzhodne Nemčije in združitev obeh Nemčij. Biti drugačen je vedno težko, v totalitarnih sistemih pa je preživetje odvisno od iznajdljivosti, poguma in neomajnosti. Ameriški dramski pisec Doug Wright je bil očaran nad Mahlsdorfovo in njenim muzejem. Ko si je ogledal starine, ki jih Charlotte ni nikoli na silo obnavljala, je ugotovil, da je najdragocenejši muzejski eksponat prav ona sama, saj ni bila nikakršna vpadljiva kraljica preobleka, ampak le preprosta ženska v vsakdanjih oblekah, ki je na materino vprašanje o tem, kdaj se bo kot odrasel »moški« poročil, odgovorila, da je poročena sama s seboj. Izjemna Nemka se je že v otroštvu dodobra seznanila s spolno drugačnostjo, saj je imela razumevajočo teto, ki je bila tudi sama lezbijka. Tako se je o transvestizmu poučila iz knjig Magnusa Hirschfelda. Veliko večje težave pa je imela s surovim očetom, privrženecem nacizma, ki pa jih je slednjič rešila tako nepovratno, da je pristala v mladinskem zaporu. Zelo kmalu se je začela posvečati svoji strasti do fonografov in vsakovrstnih starin, rešila je tudi tiste iz slovite restavracije Mulack Ritze, zbirališča gejev in lezbijk še iz

časov Wilhelma II. ... Vse to je med leti 1992 in 1994 na srečanjih z njo izvedel Doug Wright, gradivo za dramatisacijo njenega življenja pa je zbiral tudi iz njenih pisem in objavljenih pričevanj. Prav v tem času je izbruhnila afera, saj naj bi Charlotte von Mahlsdorf ne le sodelovala z nekdanjo zloglasno vzhodnonemško tajno policijo Stasi, ampak tudi ovadila svojega prijatelja, ravno tako zbiralca starin, menda pa tudi ljubimca ... Kljub vsemu se je Wrightu posrečilo ogromno količino tudi nasprotujočega si gradiva strniti in strukturirati v koherentno in dramsko prepričljivo gledališko

besedilo. Drama je bila leta 2004 nagrajena s Pulitzerjevo nagrado za dramatikovo. Zgodba o svojevrstni ljubiteljici starin je tako pritegnila igralca Primoža Ekarta, da se je lotil monodrame, ki jo je sam produciral, režiral in odigral.

Ocena ★★★★

Intervju s Primožem Ekartom

Charlottin lik je prišel sam k meni

Kako in kje ste odkrili dramsko delo o sloviti Charlotte von Mahlsdorf?

Slučajno. Iskal sem tekste, kaj bi pravzaprav naprej delal, in sem hodil po specializiranih knjigarnah, brskal po internetu. Prebral sem sinopsis tega teksta, ga naročil in ko sem ga prebral, se mi je zdelo, da bi to lahko delal. Zazvenel mi je na določen način. Prijavil sem ga na razpis na mesto in dobil majhne denarce, prijavi sem se tudi na razpis Cankarjevega doma, kjer so me sprejeli, in tako smo resno začeli z delom.

To je bila tudi vaša prva režija. Je bil kakšen poseben razlog za to, da ste predstavo režirali sami?

Spet slučajno. V bistvu sem se za režijo dogovarjal s Scottom Fieldingom, ki je nekaj časa živel v Ljubljani in potem v Zagrebu. Spoznal sem ga na delavnicah kot mojstra za igralsko metodo Michaela Čehova. Fielding je sicer šel samo na počitnice v Ameriko, a dobil je delo na nekem faksu, tako da sem ostal sam. Takrat sem bil že zelo daleč v procesu nastajanja predstave. Ni se mi zdelo smiselno, da bi sredi dela vabil režirat nekoga od zunaj. Rekel sem si, če že sam produciram in sam igram, bom pa še sam režiral.

Sami igrate vse vloge v monodrami, menda jih je kar devetnajst. Kako delate nenehne prehode med njimi?

Ja, v drami je devetnajst likov, v samem tekstu jih je kakšnih trideset, ampak nekaj sem jih sčrtal. Imel sem seveda tudi igralske pro-

bleme, kako to narediti. Charlottin lik je prišel sam k meni, v bistvu skozi jezik, druge sem moral bolj poiskat. Skozi delo in raziskovanje so liki postali oprijemljivejši. Sami preklopi med njimi pa so v bistvu stvar hitrosti, ki jo pridobiš z vajo, z nekim drilom. Ko imaš like usvojene, je tudi lažje hitro preklapljat. Na vajah mi z vsemi temi liki tudi nikoli ni bilo dolgčas, če sem se kakšnega naveščal, sem pa poklical drugega. Osrednji lik pa je seveda Charlotte. Imel sem to srečo, da je zelo hitro prišla k meni.

Ali zato uporabljate izrazit nemški naglas? Je prišla k vam tako, da ste jo slišali govoriti?

Ja, tako sem jo slišal.

Izvorno delo pa najbrž ni monodrama?

Izvorno delo je monodrama. Predstave nisem videl, imela pa je velik uspeh na Broadwayu. Tekst je leta 2004 dobil Pulitzerjevo nagrado, igralec je dobil Tony Award. Monodrama je nastala iz podobnih razlogov kot moja – zaradi majhnega budžeta. Pisec drame Doug Wright je v neki fazi obupal nad besedilom. Medtem ko se je dobival s Charlotte in jo intervjujal, je prišlo na dan njeno sodelovanje s tajno vzhodnonemško policijo Stasi. Tako kot je videti v predstavi, se je resnično spraševal, kaj naj zdaj naredi s tem projektom. Wright si je namreč Charlotte predstavljal kot veliko ikono, kot nekoga, ki je lahko gejem, kar je tudi sam, zelo velik zgled. Potem pa ta madež v njeni osebni zgodovini. No, nekega poletja pa so šli avtor, režiser in igralec v neko hišo in skozi improvizacije naredili predstavo. Doug je ustvaril ogromno likov, verjetno pa ravno tako niso imeli dovolj sredstev in so pač naredili monodramo.

Je vloga, ki zahteva od igralca na odru spremembo spola, ustvarjalen izziv? Kako ste naštudirali vlogo transvestita, ki po vrhu vsega ni kričava kraljica preobleke?

Te vloge se nisem lotil čisto nič drugače kot kakšne druge. Kar se tiče igranja drugega spola, menim, da je vsaka vloga izziv. Kot igralec moraš vsak lik spraviti v meso, ga narediti živega, verjetnega, tako da ima tisti, ki ga gleda, predstavo o živem človeku. Prehod iz papirja do živega človeka je zmeraj izziv. Ni bistveno vprašanje, da je lik transvestit, ampak živ človek, ki ima take in take lastnosti, in ena od teh lastnosti je tudi ta, da je pač transvestit, kar pa ni njegovo bistvo. Sem pa tudi že igral ženske v Gledališču Ane Monroe, kjer pa je to zastavljeno drugače. Kar se tiče Charlotte, resni na zunaj kričava, je človek kot vsak drug, ki ga poskušaš začutiti kot igralec. Zdaj, ko igram predstavo, z velikim veseljem igram lik Charlotte, ne vem, čutim jo kot neko posebno žensko.

Vaš življenjepis je res zajeten, od AGRFT do mnogih delavnic in izpopolnjevanj v ZDA. Kaj od tega vam je kot igralcu dalo največ, čeprav so seveda vse izkušnje pomembne?

Ogromno mi je dalo delo s Tomijem Janežičem, ki me je na neki način odprl kot igralca. Podajali smo se v izrazito igralske zadeve. Raziskovalno delo s Tomijem je trajalo skoraj deset let. Zame je to pomenilo prelomnico, skozi to delo sem začutil emancipacijo kot igralec, kaj sploh to delo zame je, s čim se ukvarjati in podobno. To je bila izrazita izkušnja. Bilo je seveda veliko ljudi, s katerimi sem se srečeval, delal sem veliko stvari in si nabiral tako dobre kot slabe izkušnje – kar konec koncev ni bistveno. Spoznal sem veliko ljudi, ki so me navdihnili. Inspirativno je bilo delo s Tomažem Pan-

durjem, od sodelovanja z njim sem veliko odnesel. Tudi Amerika je bila dobra izkušnja. Celo Akademija je bila kot slaba izkušnja zelo dobra.

Ste kdaj pomislili, da bi predstava o transvestitu lahko dobila oznako pedrske predstave?

Ja, sem pomislil na to. Logično, da se ta misel pojavi, saj poznaš svet okrog sebe. To pa je bilo tudi vse, potem nisem več razmišljal o tem. Če bi dal drastičen primer, da bi recimo igral morilca – in kaj potem, bi me povezovali z njim? V bistvu je *Poročena s seboj* zgodba o nekem človeku. Samo kreten lahko pomisli, da je to pedrska predstava, mislim, v tem nekem negativnem smislu. Moje delo je, da naredim zgodbo o človeku.

Govorim o primerih, ko ljudje apriori nočejo gledati določenih stvari, češ, pedrska predstava že ni zame.

Seveda se te stvari pojavljajo. Verjetno bi bile reakcije slabše, če bi to igral v nekem okolju, bolj polnem predsodkov. Predsodki so tudi do drugih stvari. Kot igralec, kot ustvarjalec lahko narediš tudi nekaj proti temu, čeprav ne govorim o spreminjanju sveta. Velik korak pa je, če se o tabuiziranih stvareh govori. Nasploh me zanimajo stvari in ljudje, ki so bodisi zaradi spolne usmerjenosti bodisi zaradi neke svoje drugačnosti postisnjeni na margino.

Kakšen je vaš občutek po nekaj ponovitvah predstave, kako jo ljudje sprejemajo?

Uradnih kritik še ni. Moram pa reči, da sem po dveh reprizah predstave v Cankarjevem domu zelo pozitivno presenečen. Dobi vam sms-e, maile, ljudje se odzivajo, tudi sam aplavz mi daje občutek dobrega odziva. Tega sem res vesel, saj sem v predstavo vložil ogromno energije. In si seveda kot vsak ustvarjalec želim, da bi jo

bilo možno odigrati kar največkrat, v več različnih okoljih. Skratka, da bi predstava živela naprej.

*Če bi bilo treba označiti *Poročena s seboj* z enim stavkom, kaj bi rekli? O čem govori ta monodrama?*

Meni se to zdi zgodba o Charlottini strasti, tako kot sama naredi vrstni red stvari: muzej, pohoštvo, moški. Že od malega je nosila v sebi strast do starin, fonografov in tako naprej. In svoji strasti je sledila, kar je po mojem zelo veliko. Preživela je svoje življenje tako, kot je bilo, tudi z vsemi negativnimi dogodki. Kot igralec do njenega življenja ne morem niti ne smem zavzeti stališča, je niti obsojati zaradi njenega delovanja ali kar koli, ker je potem ne bi mogel odigrati. Mislim, da je ravno to, da ni dokončnega stališča o Charlottinem delovanju, da ni črno-belega prikaza, kvaliteta tega oziroma vsakega dobrega teksta, saj iz tega nastane drama.

Suzana Tratnik

Morilci

Režija: Tijana Zijanić

Besedilo: morilci

Premiera: Gledališče Glej, 17. december 2006

Napoved, da bo pet ameriških, a seveda svetovno znanih morilcev postavljeno v perverzne okoliščine resničnostnega šova, me je prepričala, da sem po dolgih letih končno spet vstopila v alter teater Glej. Režiserka Tijana Zijanić pelje zgodbe junakov od prikaza njihovih morilskih praks in specifik, preko načinov smrti do osebnih izpovedi in spominov. Zakaj so hudodelske kariere bostonskega davitelja Alberta Henryja DeSalve (Sebastijan Starič), demokrata v ženskem spodnjem perilu Johna Waynea Gacyja (Gregor Zorc), ljubiteljskega fotografa Jeffreya Lionela Dahmerja (Matija Vastl), doktoriranega Teda Bundyja (Branko Jordan) in ljubitelja glasbe Charlesa Mansona (Kristijan Guček) tako zelo fascinantne? Če bi jih Janja Majzelj v vlogi črnega Angela, občasno tudi v vlogi žrtve ali TV voditeljice, postavila v *Piramido*, bi morda celo premagali politike, ki jim niti slovenski estradniki in estradnici ne morejo do živoga. Toda serijski morilci so, kot seveda pravijo statistike, čisto navadni beli možje. »Mi, serijski morilci, smo vaši možje in žene, povsod smo,« je rekel Ted Bundy, ki je priznal več kot 30 umorov. John Wayne Gacy, biseksualno usmerjeni 33-kratni morilec, je bil tudi nehoteni politični aktivist, ki je močno povečal priljubljenost Demokratske stranke. Na gledališkem listu boste pri spolni usmerjenosti Charlesa Mansona, voditelja morilske »Družine«, ki je med drugim pokončala nosečo Sharon Tate, ženo

Foto: Vladan Janković

režiserja Romana Polanskega, našli tale zapis: ----- Homoseksualno usmerjen je bil Jeffrey Lionel Dahmer, ki je od svojega 18. leta naprej pomoril 17 fantov in odraslih moških. Ostala dva sta bila heteroseksualna. Ne, predstava sploh ni preprosto moreča ali strašljiva, ampak nesramno zabavna in kritična, morilci pa na trenutke skorajda simpatični premaknjenci iz mesa in krvi. Ko se v drugem delu predstave znajdejo v televizijskem studiju, v katerega vsak od njih prinese »svoj najljubši predmet«, so »presenetljivo« podobni kandidatom za župana. Pa saj so vsi znali izrabiti moč svojega šarma za osvajanje žensk in moških, ki so postali njihove žrtve. »Normalnost je majhna škaticica, norost je vse,« pravi filozof in hudič samouk Charles Manson.

Morilci so dinamična predstava brez premora, ki se v marsičem močno približa iz 80-ih znani vse-spolšni nekorektnosti ter brisanju meja med šovom in t. i. resničnostjo. Lahko bi rekli, da gre za dobro »moško« predstavo, če bi o moški umetniški produkciji govorili na enak način kot o ženski (kar se tiče zapostavljenosti). Sicer pa moški spol niti ni izrazita značilnost najrazvpitějšíh morilcev. Po vseh raziskavah so ugotovili le eno zanesljivo skupno značilnost: nasilje v družini.

Ocena ♦♦♦♦

Suzana Tratnik

Torch Song Trilogy

V Ljubljani v Mini Teatru bo 17. in 18. aprila 2004 ob 19.30 gostovalo gledališče *The Queen's English Theatre Company's* predstavo *Torch Song Trilogy*. Zgodba se vrti okrog Arnolda, kraljice preobleke iz New Yorka, ki mu šivanje, kuhanje ali popraviljanje vodovodne instalacije ne predstavljajo nikakršnega problema. Nasprotno pa mu iskanje pravega partnerja predstavlja večni izziv. Predstava bo potekala v angleškem jeziku.

Rezervacije vsak delavnik od 9. do 16. ure: 01/43 03 143 ali 041/314 414 in na naslov info@mini-teater.si

Več informacij:
<http://www.mini-teater.si/>

Alter Šalter

Projekt se ukvarja s teoretskim ozadjem *queer teorije* ter v ta namen odpira vrata debatnim predvečerom, ki vsak dogodek pospremito v *queer* poplesavanje. Dogajamo enkrat mesečno po različnih prostorih v Ljubljani (v bodoče tudi izven). Občasno vrtimo tudi filme v Socialnem Centru ROG na Trubarjevi v Ljubljani.

Za obveščanje pošlji svoj e-mejl na alter.salter@gmail.com

Roza K4

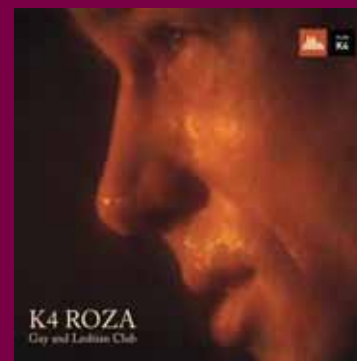
Gejevski in lezbični klub z najdaljšo tradicijo. Vsako nedeljo od 22:00 naprej na Kersnikovi 4 v Ljubljani. Novost: roza sobote!

Poseben program:

Nedelja, 8. april 2007:
Pomladno prebujenje

Sobota, 12. maj 2007:
Veliki po-evrovizijski party

Za natančen program roza sobot in nedelj v K4 glej:
www.klubk4.org

Danny in njegov čoln

Amsterdamska parada ponosa je vrsto let navdihovala parade po vsem svetu. Vsako leto je na stotine ljudi na čolnih plulo po čudovitih amsterdamskih kanalih. To praznovanje so spremljale množice ljudi, med njimi družine, policaji, gasilci ...

Letos februarja pa se je čez amsterdamske kanale zgrnila temna senca. Amsterdamski župan je namreč mladim ljudem prepovedal udeležbo na letošnji paradi. Job Cohen, socialist in že vrsto let spoštovan župan Amsterdama, je razglasil, da mladim, mlajšim od 16 let, ne bo dovolil, da skupaj s svojimi starejšimi kolegi plujejo po kanalih. Menil je, da bi parada lahko negativno vplivala na njihovo blagostanje in varnost. Vse skupaj se je začelo s parlamentarnih vprašanjem; konservativen katoliški parlamentarec je namreč na ministra naslovil vprašanje, ali ni sodelovanje mladih ljudi na takšnem »potencialno vulgarnem dogodku« neprimerno. Sledila je široka razprava, ki je potekala tudi v časopisih in na televiziji. Ob tej razpravi sem opazil strašljive podobnosti z razpravami, ki so se pletle okrog lanskoletnih kontraverznih parad ponosa v Moskvi in Rigi.

Zakaj bi 14-letnemu Dannyju, ki je dal pobudo, da se paradi ponosa pridruži tudi poseben čoln, namenjen mladim, prepovedali sodelovanje na paradi? Na Nizozemskem opazamo trend, da se mladi ljudje vse prej razkrivajo. A zaradi sporazumne starosti (na Nizozemskem je 16 let), ti posamezniki težko najdejo podporo. Sporazumna starost namreč vključuje tudi določene »zaščitne« ukrepe, ki na primer mladim ljudem onemogočajo dostop do profesionalne pomoči na področju duševnega zdravja, če na to pred tem ne pristanejo njihovi starši. Če si lezbijka ali gaj, star 14 let, potem nisi dobrodošel na številnih internetnih straneh. LGBT organizacije si ne upajo organizirati posebnih aktivnosti za tebe. Vse to privede do tega, da mladi geji in lezbijke lažje glede svojih let, obiskujejo bare, ki niso primerni za njih, in stopajo v kontakte s starejšimi kolegi. Težko vzpostavljajo stike s svojimi vrstniki. Zakoni, ki naj bi jih ščitili, tako prispevajo k škodljivim posledicam.

Ko gre za mlade ljudi, se očitno še vedno razume, da je neprimerno, če razkrijejo svojo spolno usmerjenost. V enem od časopisov je na primer pisalo, da med mladimi ljudmi ne bi smeli promovirati homoseksualnosti, saj pri 14-ih letih še vedno obstaja možnost, da bodo namesto homoseksualnosti prevzeli heteroseksualnost. In nenazadnje, ali ni to dobro tudi za njih – če ne povedo, da so istospolno usmerjeni, potem ne bodo diskriminirani ali zaradi tega doživljali nasilja. Takšne argumentacije sem pogosto slišal v številnih GLBT organizacijah v Vzhodni Evropi, s katerimi sodelujem, a nikoli na Nizozemskem. Ali heteroseksualne mlade kdaj vprašamo, če so prepričani v svojo spolno usmerjenost?

V zadnjih letih sem se pridružil številnim paradam ponosa po Evropi in to nameravam početi še vnaprej. Zaradi tega, ker se mi zdi ključnega pomena ščititi osnovno človekovo pravico do združevanja, pa čeprav gre za manjšino, ki živi na Nizozemskem. Takšni dogodki so možnost, da zahtevamo vidnost. Vidnost, ki jo potrebujemo, da bi opozorili na svoj obstoj, vidnost, ki jo potrebujemo, da bi zagotovili enakopravnost. Staromodno je obnavljati medijske trditve, da je vse, kar parada ponosa prinaša, moška golota. A na žalost večina nizozemskih medijev še vedno prikazuje zgolj na pol oblečene moške na paradah ponosa, nekaj, kar večina GLBT skupnosti zavrača. Še bolj žalostno pa je, če politiki uporabljajo tovrstne ustvarjene stereotipe za to, da bi onemogočili geje in lezbijke pri njihovem prizadevanju za vidnost in pravice.

Sramotno je, da organizatorji gejevskih dogodkov bijejo svoj boj na plečih mladih ljudi. Mislim, da je Danny kul dečko in bi moral dobiti vso podporo, ki jo potrebuje za to, da bo njegov čoln splaval med parado ponosa. Nizozemska GLBT organizacija COC je s pomočjo lobiranja dosegla, da bo Danny dejansko lahko speljal svoj projekt. Še več – mestni svet bo celo plačal za čoln. Po dveh tednih je 25 posameznikov, mlajših od 16 let, že napovedalo, da se bodo pridružili paradi ponosa. Na parado bodo prišli tudi njihovi starši, da bodo popazili nanje. COC pa bo poskrbel, da pred in za tem čolnom ne bo plul nobeden od tistih nekaj čolnov, na katerih je prisotno nekaj več golote ...

Björn van Roozendaal,

predsednik Mednarodne gejevske in lezbične mladinske organizacije IGLYO
in sodelavec nizozemske GLBT organizacije COC Nizozemska

Foto: Nada Žgank

Mitja Blažič
mitja_b@yahoo.com

Presek mandata Matjaža Hanžka

Demokracija na psu

Konec februarja je svoj šestletni mandat končal drugi varuh človekovih pravic Matjaž Hanžek. Najbolj znan sociolog brez doktora, pesnik, boem, upornik, tipični predstavnik generacije '68, aktivist za pravice Albancev na Kosovu, Šumijevac, Škuvec, OHOjavec in še kaj, prihaja na Urad varuha z Urada za makroekonomske analize in razvoj, kjer v *Poročilu o človekovem razvoju* dokaže tezo, da so v mladi državi ob hitrem razvoju vedno pogostejši revščina, demografska ogroženost in okoljske težave. Potem ko na predstavitvi utiša nacionalista Zmaga Jelinča, ki je užaljen, ker za Hanžkovim vratom ne visi kravata, odkoraka na manifestacijo proti nestrpnosti do tujcev. Med protestniki že koraka kot varuh človekovih pravic. Potem šest let zavzeto in brezkompromisno kravžlja živce nosilcem oblasti in vsem, ki so jim človekove pravice deveta briga. Pogovor za *Narobe* je inventura mandata.

Kaj opazate v splošnem? Ali klasične kršitve človekovih pravic pri nas, sodne zaostanke, počasne spremembe zakonodaje, izbrisane ... počasno odpravljamo? Je zaznati trend izboljševanja stanja ali nazadujemo?

Različno. V državni upravi opazam izboljšanje, saj postaja neko-

liko bolj pregledna, bolj urejena in prijaznejša. Kar zadeva sodišč in sodnih zaostankov je trend, da se nič ne spremeni, ne na boljše, ne na slabše. Na področju azila in tujcev se stanje večinoma izboljšuje. Oziroma drugače: število pritožb varuhu se zmanjšuje, vendar najbrž ne zato, ker bi država delala tako dobro, ampak ker se področje tujcev počasi umirja in je primerov vse manj. Pri izbrisanih je nihanje. Ko sem pred šestimi leti začel opozarjati na ta problem, nihče niti slišati ni hotel o izbrisanih. Dokler se ni, tudi s pomočjo ustavnega sodišča, ki je hitro odločilo, o tem začelo veliko govoriti in izmikati. A so se razmere počasi le začele izboljševati. Z izdajanjem odločb za nazaj, pripravljanjem zakona itn. Po zelo trnovih poteh je vendar šlo na boljše. Nazadnje pa je vse skupaj padlo še na nižjo stopnjo, kot je bilo prej. Ne samo, da trenutna oblast noče rešiti tega problema, še korak nazaj so šli. Po izjavah notranjega ministra niti priznati nočejo več, da izbrisani sploh obstajajo. Kot je dejal, izbrisanih ni, to je nekaj ljudi, ki ni hotelo vzeti državljanstva. Kar zadeva odnosa do drugačnih, je lani izražanje nestrpnosti kulminiralo. In sicer kot posledica nekajletnega spodbujanja nestrpnosti, predvsem v predvolilnem času. Nasprotovanje džamiji, nasprotovanje izbrisanim, nasprotovanje rešitvi romskega vprašanja, zakonu o istospolnih, oploditvi z biomedicinsko pomočjo in vrsta izsiljenih referendumov na te teme ... Vse to se je v prejšnjih letih uporabljalo za mobilizacijo potencialnih volilcev. In zdaj je izbruhnilo z vso ostrino, kar je bilo seveda pričakovati. Nestrpnost je bila lani uperjena najbolj očitno proti dvema skupinama: istospolnim in Romom.

Koliko ste se v vašem mandatu ukvarjali z vprašanjem človekovih pravic gejev in lezbijk?

Dobili smo nekaj pritožb, bolj malo, ki so jih obravnavali moji sodelavci, pravniki. In kolikor sem lahko, sem jih tudi jaz pregledal. Sem se pa zato bolj javno angažiral. Že pri vprašanju oploditve z biomedicinsko pomočjo, ki je tudi povezano s tem, sem se udeležil javnega zborovanja. Potem sem tudi kar nekaj časa spodbujal prejšnjo vlado, da bi zakon o istospolnih partnerstvih čim hitreje sprejela, a se je žal kar naprej izmikala.

Pri prejšnjem varuhu pritožbe posameznic in posameznikov, ki so se nanašala na domnevne kršitve človekovih pravic gejev in lezbijk, niso našle mesta v rednih letnih poročilih. So v vašem poročilu evidentirane?

Seveda so. Začelo se je s prepovedjo vstopa dvema gejema v nek lokal v Ljubljani. Na tem mestu moram povedati nekaj o vlogi ombudsmana, ne samo slovenskega, tudi evropskega. Večina kršitev človekovih pravic in diskriminacije se namreč naredi v privatnih prostorih. Ne mislim zasebnih, ampak javnih prostorih v privatni lasti. In tudi pri nas je takrat obstajala teza, da varuh nima pristojnosti in bi se skoraj umaknili od primera. Moja teza pa je drugačna. Trdim, da ni bistvo lastnina, ampak je bistveno delovanje. Če nek lokal, ki je lahko tudi v privatni lasti, deluje javno, mora zadovoljiti vsem kriterijem javnega delovanja. In če se diskriminatorno obnaša do posameznikov, mu mora, tisti, ki mu je dal koncesijo ali dovoljenje za delo, tega vzeti. Na tem področju smo takrat naredili premik, da smo lahko obravnavali tudi javne lokale v zasebni lasti. Potem je tu še ta nesrečna zgodba kazenskega zakonika, ki upošteva

samo nekatere vrste diskriminacije. Zato se žal prepogosto spopadamo samo s kršitvami, ki so definirane v kazenskem zakoniku, ne pa z vsemi diskriminacijami. Zato bi morali kazensko zakonik spremeniti.

Naj pojasnim še koncept, kako bi moralo biti pri nas urejeno varovanje človekovih pravic, da bi bilo učinkovito. Poleg varuha, ki skrbi, ki bdi nad državnimi institucijami, bi morali v državi obstajati še dve vrsti državnih institucij. Ena bi bila neodvisna, kot npr. urad varuha. Lahko bi bila tudi del urada varuha, lahko bi bila samostojna, neodvisna institucija za spremljanje diskriminacij vseh vrst. Po drugi strani pa bi morala obstajati neka vladna služba, ki bi imela pooblastila kaznovanja. Jaz sem na tem mestu videl Urad za enake možnosti. Institucija ne bi bila organizirana po vrsti diskriminacije, ampak horizontalno in bi delovala bolj kot denimo inšpektor za delo, ki izda odločbo o kazni oz. prisili. Ne pa tako kot zdaj, ko lahko Urad za enake možnosti napiše zgolj neko mnenje. To sem tudi predlagal, ko so sprejemali zakon o enakih možnostih. Rezultat je bil, da nas niso več povabili na seanse.

Kako ocenjujete Zakon o registraciji istospolne partnerske skupnosti?

Seveda je zelo scenzuriran oz. diskriminatoren. Mislim, da ne bi smelo biti registracije, ampak bi morali izenačiti istospolne s heteroseksualci. Izenačiti bi jih morali, ne diskriminirati. Potem je tu še vprašanje posvojitve otrok. To so zadeve, ki bi jih moral zakon urejati. Ampak izvorni greh za to je že pri prejšnji vladi, ker je toliko časa mečkala, namesto da bi ga sprejela. Vendar je ta vlada naredila še slabše.

Kako ocenjujete reakcije nevladnih organizacij, posameznic in posameznikov na ta zakon? So ukrepali primerno, ali pa bi morali pristati na politiko drobnih korakov?

Ne maram dajati nasvetov, kljub temu pa, politika drobnih korakov je sicer krasna, če vidiš, da iz tega nekaj bo. Pri tem primeru pa se je izkazalo, da politika drobnih korakov nikamor ne pelje, zato mi-slim, da je zgrešena. Nekje se drobni koraki izidejo, nekje se ne. Tukaj se očitno ne.

Nekatere oblike nestrpnosti in nasilja so lani eskalirale. Kako ste to doživljali? Kot da je to stvar nekih širših družbenih razmer in nerešenih vprašanj, ki so se nabirala skozi leta, ali kot vaš oseben neuspeh? Posebej glede na to, da so se razmere poslabšale ravno proti koncu vašega mandata.

Varuh lahko na kršitve opozarja, ampak varuh je le ena od političnih strank, politikov pa je veliko. Morda sem tudi jaz kriv, da je ne-strpnost eskalirala, ker sem vse te stvari neprestano izpostavljaj. Prepričan sem namreč, da je za vsako manjšino bistvenega pomena, da je prepoznavna. In to je seveda prvi korak pri vključevanju v družbo. Dokler je katerakoli manjšina pridno tiho doma, je ni. Da pa se lahko vključiš v javnost, je treba najprej stopiti ven, narediti *coming out*.

Kot sociolog lahko zanesljivo rečem, da pomeni *coming out* za nekatere najprej šok, sproža upor, odpor in izjave tipa, da tisti, ki se kažejo, provocirajo. To je najbrž že pričakovana reakcija ljudi, ki ne poznajo nič drugega, kot svojo lepo soseso. In tukaj je slovenska politika v glavnem zatajila. Naloga politike je namreč, da ljudi umirja, da jih izobražuje, seznanja in sprejema zakone in ukrepe, ki bodo pomagali pri vključevanju manjšin. Namesto tega je žal v velikih primerih slovenska politika ali vsaj nekateri politiki to izra-

bljala za kupovanje volilnih točk in so še prilivali olja na ogenj ... Začetni odpor lahko ljudem, ki sploh niso vedeli za kaj gre, celo malo odpustimo. Tako so reagirali, ker niso bili seznanjeni. Če bi politika delala v smeri seznanjanja in odpravljanja napetosti, bi bile stvari gotovo drugačne. Ker pa ni opravila svoje naloge, so stvari ušle nadzoru.

Ko ste natopili kot varuh, ste v nasprotju z vašim predhodnikom, prvim varuhom Ivanom Bizjakom, izžarevali drugačnost. Prišli ste brez kravate in takoj poželi kritiko. Kakšne so kvantitativne in kvalitativne razlike med vašim delovanjem in delovanjem vašega predhodnika?

Moj predhodnik je vzpostavil zelo dobro institucijo, ki odlično funkcionira. Z dobrimi ljudmi, dobrimi kadri. Jaz tega ne bi znal. On in njegovi sodelavci, ki so potem postali moji sodelavci, so se lotili tudi nekaterih glavnih problemov. Meni se je kot sociologu zdelo pomembno vse stvari narediti veliko bolj javne, veliko bolj razumljive, jih zaključiti tudi s pritiski na politiko. In še, prepričan sem, da promocija človekovih pravic zelo veliko pripomore tudi k odpravljanju kršitev. To sta dve temeljni razliki med mano in mojim predhodnikom. Vendar sem jaz lahko vse to delal, ker je on postavil trdno institucijo, s tem se meni ni bilo treba ukvarjati.

Do nekaterih vprašanj je imel bivši varuh Ivan Bizjak, kot politik in kot nekdanji notranji minister, bolj konservativna stališča. Vi ste bili recimo bolj odprti za marginalizirane skupine.

Da, to ni samo razlika med mano in mojim predhodnikom, ampak je tudi razlika med različnimi koncepti institucije ombudsmana v Evropi in po svetu. Če upoštevamo klasično švedsko institucijo ombudsmana, je imel moj predhodnik bolj prav, kot jaz. Ampak v tem času, in pri tem sem tudi jaz

Foto: Nada Žgank

nekaj pripomogel, se je klasična ombudsmanska institucija spremenila. Razvoju je dal močan pečat bivši komisar za človekove pravice Sveta Evrope Alvaro Gil-Robles, ki je trdil, da mora ombudsman skrbeti tudi za vzdrževanje demokracije. Da mora torej institucija napredovati, da mora biti več kot del že utečenih demokratičnih procesov, da mora bolj agresivno uvajati in srbeti za človekove pravice. Klasični ombudsman se ne ukvarja s človekovimi pravicami, ampak samo s tistim delom, ki zadeva zlorabo pooblastil, slabo funkcioniranje države, uprave itn. Predvsem po zaslugi Alvara Gila Roblesa je zdaj institucija drugačna. On je imel zelo podoben pogled na delovanje institucije, kot jaz. Ukvarjal se je z marginalnimi skupinami, begunci, pribežniki, z Romi itn. Zato tudi ni dobil drugega mandata.

V začetku mandata ste večkrat poudarili in tudi v prvem poročilu ste zapisali, da varuh nima pristojnosti oblastnega odločanja, da je le dodatno sredstvo zunaj sodnega varstva pravic posameznikov. Ste hoteli s tem več pooblastil ali morda opravičiti morebitne neuspehe?

Varuh človekovih pravic, kot vsi ombudsmeni, ne more imeti več pooblastil, ker bi prišlo do kon-

flika interesov. Če kontroliraš institucije, ne moreš imeti nobene izvršne ali druge oblasti. In tako je z vsemi ombudsmeni po svetu. So neformalni dodatek kontrole države in odvisno je od kulture posamezne države in družbe, kako reagira na opozorila ombudsmana. Države, ki imajo visoko razvito demokratično kulturo, se z ombudsmanom ne prepirajo. Kot se ne prepirajo z ustavnim sodiščem. In tudi ustavno sodišče nima izvršne moči, ampak samo razsodi in v demokratičnih državah odločitve ustavnega sodišča spoštujejo. Pri nas je seveda demokratična kultura na psu. Zato politiki namesto da bi izvršili odločbe ustavnega sodišča, začnejo blatiti in poniževati in degradirati to institucijo. In tako delajo tudi z varuhom.

Pogosto so vam očitali, da ste se ukvarjali predvsem z marginaliziranimi skupinami, ne pa tudi s splošnimi problemi, kot so revščina, brezposelnost, kršenje človekovih pravic žensk, otrok, socialno šibkih ...

Ti očitki so čudni. Ko o tem pripovedujem kolegom po Evropi, se čudijo in mi pravijo: »Pa saj prav to je tvoje delo, saj to je bistvo«. So pa tudi revni marginalni in ni res, da se z njimi nisem ukvarjal.

Tudi s temi vprašanji sem se spopadal, od brezdomcev do revnih ... Ko sem nasprotoval gospodarskim reformam, ki bi povečale socialne razlike, so me ravno tako napadli. Pa je bilo moje nasprotovanje ravno v obrambo revnim skupinam.

Očitki, da se ukvarjam samo z marginalnimi, izhajajo iz nečesa drugega. Izhajajo iz dejstva, da ljudje nočejo, da bi se z marginalnimi skupinami sploh ukvarjal. Nočejo pristati na to, da se moram ukvarjati z obojimi, s splošnimi problemi in problemi marginalnih skupin. Čim se ukvarjam z marginalnimi, že skočijo v zrak in pozabijo, da se ukvarjam tudi z njimi. Je pa veliko stvari, na katere varuh ne more vplivati. Na primer na zmanjšanje neenakosti v družbi.

To je stvar razvojne in socialne politike države, ki je seveda napačna. Mislim, da se večina ljudi niti ne zaveda, da enostavno nasprotujejo konceptu vključevanja različnih marginalnih skupin v družbo. Radi bi imeli marginalce, ker jih rabijo, ko je treba nekoga narediti krivega za nek družbeni problem, in ko je treba preusmeriti pozornost javnosti. Brezposelnice rabijo, da lahko vsak trenutek zaposlenim grozijo: »Če ne boš priden, te lahko takoj zamenjamo, ker vsaj 100 ljudi čaka na tvoje delo«. Invalide rabijo, zato da se lahko na koncu kažejo: »Poglejte, kako smo humani, glejte, koliko denarja jim dajemo.« Zakaj tako? Ker je gospodovalna kultura, kultura razmerja gospodar - podložnik v Sloveniji še močna. Zelo radi imamo karitativnost. Karitativnost pa pomeni, da eden nekaj ima, drugi pa nima. In potem si zelo usmiljen, da dovoliš nekemu, da pobira drobtinice, ki padejo s tvoje mize. Jaz pa mislim, da je koncept normalne družbe drugačen. Da nobenemu ne pustiš pobi-

rati drobtinic, ampak ga povabiš k mizi. Tega pa nočejo sprejeti. V trenutku, ko povabiš človeka k mizi, skočijo, češ, samo z njim se ukvarjaš, z nami pa ne, ki smo že za mizo.

Najbolj ste bili v zobe nacionalistom pri SNS.

To mi je vsekakor v ponos. In zelo žalosten bi bil, če bi me SNS imela rada. To bi bil eden od indikatorjev, da z mano nekaj ni v redu. Jasno pa je, da ima SNS že toliko javnih izjav na grbi, da bi morala intervenirati že kakšna druga institucija. Pa seveda nočejo. Govorim seveda o tožilstvu in sodišču glede nestrpnih in sovražnih izpadov predsednika SNS in nekaterih njegovih izjav.

Odhajate mirne vesti?

Vest je čudna zadeva. Recimo generalno: mirne vesti, čeprav bi lahko še marsikaj naredil. Ampak biti pameten za nazaj je neumno.

Vem, da nočete dajati nasvetov, pa vendarle, kakšna je vaša popotnica za novo varuhinjo, psihiatrinjo Zdenko Čebašek Travnik?

Ne sme se pustiti politikom. O vsakem problemu, ki se pojavi, naj povpraša sodelavce na uradu, kaj menijo. Predvsem tiste, ki drugače mislijo, kot sama. Potem je dobro vse skupaj preleteti, sprejeti odločitev in na odločitvi vztrajati. Vmes lahko seveda še dodatno premisli, a ne popuščati grožnjam.

Roman Kuhar
roman.kuhar@gmail.com

Modri nasveti našega predsednika

Prenovljeno vloga predsednika države Janeza Drnovška, ki se je iz politika in ekonomista prelevil v pravičnika in mirovnika – in pri tem še vedno ostal politik – so med drugim izkoristili tudi pri reviji *Jana*, za katero občasno kot modrec in pravičnik razsoja o takšnih in drugačnih dilemah, o katerih ga sprašujejo bralke in bralci. »Klepeta s predsednikom« – tako se imenuje rubrika – si je zaželela tudi 62-letna Janja, ki se je predsedniku potožila, da sta se v njen blok preselila dva moška, ki sta homoseksualni par, saj, kot piše, »se včasih poljubita in objameta in sploh se obnašata, kot da nas ni«. Ne samo, da naj bi to motilo vse, ki stanujejo v tem bloku (prepričan sem, da je naredila anketno med stanovalci in svojo trditev lahko argumentirano potrdil!), skrbi jo predvsem za njeno vnukinjo, ki česa takega – poljuba med dvema moškima – nikakor ne sme videti. Seveda je dodala, da je strpna in da nima čisto nič proti homoseksualcem, a, za voljo ljube-ga boga, naj tega ne počnejo pred njenimi očmi. Njeni prijatelji, ki ji pravijo, naj se pomiri, pa zatrjuje Janja, »sploh ne vedo, kako je to, če se ti dva moška poljubljata pred očmi«.

Dilema, ki jo izpostavlja Janja, je stara in prežvečena tema, s katero bo – bi človek pričakoval – predsednik države opravil z levo roko. A ujel se je v isto zanko, ob katero se spotika tudi Janja in skorajda je težko verjeti, da je predsednik res

tako slep oziroma – recimo bobu bob – homofobičen. Resda v svojem odgovoru najprej zapiše, da »moramo spoštovati človekovo svobodo in ne posegati v njegovo zasebnost«, a hkrati doda, da »javno in velikokrat že kar demonstrativno razkazovanje drugačne spolne usmerjenosti lahko upravičeno moti druge ljudi. Naj živi vsak zase in spolnost obdrži v sferi svoje zasebnosti. Naj z njo ne obremenjuje drugih in naj jo ne razkazuje po nepotrebem«. Tistega, kar Drnovšek ne vidi, je specifičnost spolne usmerjenosti – takšne ali drugačne. V njej je namreč zapisana tako pravica do zasebnosti kot tudi pravica do tega, da o svoji spolni usmerjenosti spregovoriš, da jo živiš in nenazadnje pokažeš drugim – pa naj gre za držanje za roke, poljub ali kaj podobnega. Homofobična družba pa seveda tukaj postavlja svojo homofobično mejo: nič ni narobe, če se za roke držita fant in punca, če pa to storita dve ženski ali dva moška, pa gre na noge cel blok!

Pri *Jani* res nimajo sreče pri izbiri svojih »svetovalcev«. Najprej se je izkazalo, da bivša redovnica Vida Žabot svoje odgovore prepisuje iz neke italijanske revije, sam predsednik pa kvasi neumnosti, ki niso povsem nedolžne, saj določenim državljanom in državljkam odrekajo svobodo. Prav tisto svobodo (in pravičnost in mir), za katero se baje zavzema.

Simon Maljevac
simon.maljevac@gmail.com

»Proti sebi se ne moreš boriti, lahko le živiš tisto, kar si«

Failo Pašić sem spoznal pred nekaj meseci v Londonu. Že prvi trenutek mi je »padla« v oči – nosila je namreč ruto. Priznam, nisem se počutil prijetno, saj vem, kakšen je odnos islama do homoseksualnosti. Želel sem jo izzvati, jo povprašati o islamu, o njenem življenju in izkušnjah muslimanke v Sloveniji. Se je kdaj počutila podobno kot jaz? A nisem vedel, kako naj pristopim. Kako naj jo vprašam, da ne bom žaljiv? Vprašanja so ostala neodgovorjena ... vse do večerje v eni od etiopskih restavracij v Londonu. Takrat sem začel postavljati vprašanja. Očarala me je s svojim načinom razmišljanja in odprtostjo. Nekaj mesecev pozneje sva se dobila na kavi. Tokrat sem bil odločen, da dobim vsaj še nekaj odgovorov.

Faila je muslimanka. Nosi ruto. Živi na Jesenicah. Je poročena in ima enega otroka.

Ko sva oba premagala začetno tremo in je pogovor stekel, mi je razkrila občutke in spoznanja, s katerimi se je soočala v svojih šol-

skih letih. »Vedela sem, da sem drugačna in to so vedeli tudi vsi ostali. Svojo drugačnost sem občutila na vsakem koraku. Pri telovadbi, ker nisem nosila kratkih hlač, pri kosilu, ker nisem jedla svinjine. Vsi so vedeli, da živim nekoliko drugačen način življenja in zaradi tega sem se velikokrat znašla v neprijetnih situacijah.

Danes, ko sem odrasla, se zavedam, da je glavni problem nepoznavanje islama. Spomnim se ene od ur zgodovine. Pogovor je nanesel na vojne v srednjem veku in učitelj je rekel, da je islam vera nasilja. Sama se s tem seveda nisem strinjala. Ker če bi tajila resnico, bi zatajila del sebe. Na koncu je seveda morala obveljati njegova beseda. Učitelji imajo pač vedno prav. Danes, ko gledam nazaj na ta dogodek, me najbolj boli to, da so vsi moji sošolci dobili napačno informacijo o islamu in si ob tem ustvarili tudi napačno sliko.« Ugotovila je, da se lahko znebi vseh negativnih občutkov le tako, da se oboroži z znanjem.

»Začela sem bolj intenzivno spoznavat in prakticirat svojo vero. Znanje me je izpolnjevalo in od takrat mi ni več težko. Sprašujem se, zakaj je potrebna potrditev nekoga, saj vem, da je to, kar delam, edino prav. In tudi to vem, koliko me stane, da ostanem na tej poti. Odgovarjam le sebi, svojemu občutku in enemu in edinemu Bogu. Kar je zopet edino prav. Storim, kar lahko storim, in prosim Boga za tisto, česar ne morem. In Bog bo dal, da tudi to zmorem.«

Prvi korak - ruta

Ko se je odločila nositi ruto, starši niso bili preveč zadovoljni. »Med svojim odraščanjem sem doma pogostokrat dobila občutek, da moram skrivat svoj način življenja, svojo identiteto.

Starši so menili, da je to nekaj, kar se ne tiče drugih. Doma se je vedno zagovarjalo 'večino'. Kar je rekel Slovenec, je bilo prav. Ko sem mami pripovedovala, kaj se mi je zgodilo v šoli, mi je rekla, da naj potrpi, da to ni nič takšnega. Nič bolje ni bilo, ko sem doma povedala, da bom nosila ruto. Mati me je spraševala, zakaj je to potrebno? Sama je ni nikoli nosila in če je ni ona, zakaj jo moram jaz? Ali res ne morem biti takšna, kot vsi drugi? Njena reakcija je bila zelo zaščitniška. Ni vedela, kako se bom obnašala in kako se bodo obnašali drugi. Danes, ko gledam nazaj na tisto obdobje, vem, da so me starši hoteli samo zaščititi. Hvaležna sem jim za vzgojo.« Danes je drugače. »Starši so ponosni name. Zavedam se, da s svojim izpostavljanjem, izpostavljam vso svojo družino in neskončno sem jim hvaležna za vso podporo, ki so mi jo dali in mi jo dajejo.«

Slovenka, ki nosi ruto

»Živim na Jesenicah. Kraj je specifičen, ker je muslimanska skupnost tu precej močna. Zato se ne srečujem z odkrito diskriminacijo zaradi vere. Jeseničani so navajeni, da se med njimi sprebajajo muslimani. Seveda občasno še vedno začutim poglede. Ampak mislim, da sem se na to že navadila in gre kar nekako mimo mene. Drugače je seveda v ostalih manjših slovenskih krajih. Ljudje si ne morejo kaj, da ne bi stmeli vame.«

Na večje probleme je naletela pri iskanju zaposlitve. »Vsakokrat, ko sem prišla na razgovor za službo – in tebi je bilo kar nekaj –, so slej ko prej postavili vprašanje, če bom 'taka' hodila vsak

dan. Seveda je to letelo na mojo ruto. Verjetno so se bali, kakšna bo reakcija strank. Doštudirala sem namreč marketing na koprski fakulteti. Stvar se je končala tako, da so me na zavodu za zaposlovanje imeli v evidenci težje zaposljivih oseb kar nekaj let, ne glede na moje izkušnje, znanje, sposobnosti, kvalifikacije ... In to samo zaradi tega, ker sem muslimanka in nosim ruto.«

Pritiski pa ne prihajajo vedno samo od zunaj. Pripovedovala mi je o prijateljici muslimanki, ki jo je sin prosil, naj ga v šolo pride iskat očka, ker je ona edina mama, ki nosi ruto in mu je zaradi tega neprijetno. »Zavedam se, da se bom tudi sama nekoč znašla pred tem vprašanjem. Kako bom reagirala, ne vem. Sem to, kar sem, in po najboljših močeh se trudim biti še boljša.«

Navkljub vsemu ji je Slovenija všeč in tu namerava ostati. »Prilagodila sem se življenju v Sloveniji. Izkoriščam vse ugodnosti, ki mi jih ponuja Koran. Verjamem v svobodno izbiro in sveta ne vidim takšnega, kakršen je, temveč takšnega, kakršen lahko postane.«

Sama je veliko potovala po različnih muslimanskih deželah. V večini se je počutila kot da je prišla domov, čeprav »zahodne« muslimanke na vzhodu ostajajo »zahodne«. Ostajajo bele. Neprijetno se je počutila le v Jordaniji. »Jordanija velja za precej liberalno državo, a na nekem predavanju za ženske so me slušateljice opozorile, da vseeno vznemirjam njihove moške. Ni jim bilo všeč, da sem imela na sebi tudi druge barve, ne le črne. Muslimanke v Jordaniji nosijo skoraj

izključno črno barvo in velik odstotek muslimank ima pokrit obraz. Globoko sem spoštovala te ženske, zato sem si tančico nadela tudi sama.« Faila priznava potrebo po temeljiti prenovi političnega sistema v nekaterih muslimanskih državah, predvsem kar se tiče spoštovanja človekovih pravic. »Koran daje izredno velik pomen izobraževanju, tako moškim kot ženskam. V Afganistanu pa je večina žensk nepismenih. To je kontradiktorno. V Sloveniji sem zaposlena kot pokrita muslimanka, kar bi bilo v Turčiji čisto nemogoče. Na žalost v nekaterih državah politično-družbene strukture še vedno kontrolirajo in ovirajo zasebni prostor vsakega posameznika.«

Islam in homoseksualnost

Ob vprašanju, kaj meni o homoseksualnosti, se je zasmejala. Vedela je, da jo bom to vprašal. »Islam homoseksualnost obsoja, tako kot krščanstvo. V svojem življenju sem spoznala kar nekaj homoseksualnih moških, nekateri med njimi so tudi muslimani. Posebno se spominjam fanta, ki sem ga spoznala na enem od mojih potovanj na Vzhod. Vprašala sem ga, zakaj se je odločil za ta način življenja? Odgovoril mi je, da si preprosto ne more privoščiti žene. Žena, poročno darilo, vse to bi bilo zanj predrago.« Vedela je, da se s takšnim pogledom ne morem strinjati. A prav v tem je rešitev – v sprejemanju in spoštovanju naših različnosti. In naših različnih pogledov. A preden sem vse to izrekel, mi je besede vzela z jezika: »Vsakega, ki mi pride naproti, odprto in brez vsakršnih iger sprejem z ljubeznijo. Proti sebi se ne moreš boriti. Lahko le živiš tisto, kar si. Sama nimam niti najmanjše želje biti kdor koli drug, kajti vse nas žene isti zakon – življenje.«

Jasna Magič

jasnamagic@yahoo.com

Spet »Vsi drugačni – vsi enakopravni«

Ozadje

Evropska kampanja »Vsi drugačni – vsi enakopravni«, ki jo je leta 1995 več kot uspešno lansiral Svet Evrope, je končno dobila naslednico. Nova kampanja, ki je sicer obdržala tako star slogan kot tudi prepoznaven črno-beli logo, se od materinske kampanje iz leta 1995 zelo razlikuje. Medtem ko je prva kampanja obeležila petdeseto obletnico druge svetovne vojne in v svojih ciljih nastopala proti rasizmu, antisemitizmu, ksenofobiji in nestrpnosti, je nova kampanja precej bolj vključujoča. Tokrat strmi predvsem k ozaveščanju mladih o spoštovanju človekovih pravic in k dvigovanju njihove samozavesti. Na ta način jih želi motivirati k večji udeleženi pri razvoju družb, ki temeljijo na miru in so zasnovane na raznolikosti ter načelu vključevanja.

Potrebo po novi kampanji je leta 2004 na podlagi popolnoma novih izzivov, s katerimi se je v zadnjem desetletju soočala mladina v Evropi, prvi prepoznal Evropski mladinski forum. Sledili so seminarji, simpoziji, konference, razprave – in skozi vse te dogodke se je kristalizirala ideja o novi kampanji. 10 let po »Vsi drugačni – vsi enakopravni« so 28. junija 2006 v Strasburgu v Franciji slavnostno otvorili novo evropsko mladinsko kampanjo »Vsi drugačni – vsi enakopravni: za raznolikost, človekove pravice in participacijo«. Kampanja bo na evropskem nivoju potekala do septembra 2007, na nacionalnih nivojih pa je časovni potek kampanje odvisen od posameznega nacionalnega koordinatorja. Slovenija, kjer kampanjo od decembra 2006 naprej koordinira Urad RS za mladino, je bila med zadnjimi, ki se je kampanji pridružila.

Ena od pomembnejših razlik med obema kampanjama je usmerjenost k bolj lokalnemu izrazu kampanje. To pomeni, da naj bi čim več aktivnosti potekalo na nacionalnih nivojih, saj je jasno, da aktivnosti, ki potekajo na evropskem nivoju, mnogo mladih ne dosežejo. Še več, v idejah in ciljih, ki jim sledijo, takšni projekti pogosto ne uspejo uspešno zastopati vseh interesov mladih v posameznih evropskih državah.

Kampanja v tujini

Medtem ko v Sloveniji kampanja v začetku leta 2007 šele dobiva svoj obraz, je bila v večini evropskih držav v polnem teku že v preteklem letu. Madžarska in Italija sta bili med prvimi državami, ki sta z akcijo začeli že avgusta 2006, takoj po uradni otvoritvi. V Italiji se je kampanja »Tutti diversi – tutti uguali« začela s slavnostnim koncertom v Rimu. V istem času je slogan »Te is más vagy – te sem vagy más« odmeval tudi na enem od največjih odprtih poletnih festivalov v Evropi, festivalu Sziget v Budimpešti.

V partnerstvu z Uradom Republike Slovenije za Mladino bo v okviru kampanje »Vsi drugačni – vsi enakopravni: za raznolikost, človekove pravice in participacijo« v Sloveniji prvič organiziran projekt *Živa knjižnica*. Gre za integralen element projekta *Enaki v različnosti*, ki ga v partnerstvu koordinirajo Društvo informacijski center LEGEBITRA, Slovenska filantropija in Center za neformalno izobraževanje. Metoda *Žive knjižnice* sooči bralca/bralco z lastnimi predsodki in stereotipnimi predstavami ter nudi konkretno možnost živega srečanja z lastnim stereotipom. Knjige v *Živi knjižnici* so namreč predstavniki in predstavnice različnih manjšin, ki so pripravljene/e govoriti o svoji izkušnji ter jo deliti z obiskovalci knjižnice. Projekt *Enaki v različnosti* bo na različne načine opozarjal na problematiko in položaj štirih skupin: istospolno usmerjeni, ženske, mladi in pri-seljenci. Koordinatorji projekta želijo slovenski družbi nastaviti ogledalo ter ji predstaviti raznolikost, ki je ne ogroža, pač pa je njen integralni del. Več o tem na www.razlicnost.si.

Čeprav so cilji kampanje enotni, v nekaterih članicah Sveta Evrope namene kampanje interpretirajo po svoje. Pri tem vodita predvsem Rusija in Poljska. Rusija zato, ker je država z največ zabeleženimi kršitvami človekovih pravic v Evropi, med njimi so seveda tudi kršitve pravic istospolno usmerjenih. Ruska oblast še lansko leto ni dovolila organizacije parade ponosa. A Rusija je – ekonomsko gledano – ena od najmočnejših in vplivnih držav v Svetu Evrope, zato ji bodo gotovo pri marsičem pogledali skozi prste.

Če je Svet Evrope vidno pripravljen popuščati Rusiji, si je Poljska v letu 2006 zaradi popolnoma zgrešenih interpretacij kampanje – kamor sodijo tudi »čudni« pogledi na pravice istospolno usmerjenih – prislužila zaušnico ne samo s strani Sveta Evrope, temveč tudi Evropskega parlamenta. Evropski partnerji v kampanji zato vztrajajo, da morajo na Poljskem v okviru kampanje organizirati tudi »Teden za strpnost«. Potekal naj bi marca 2007 v Varšavi, namenjen pa naj bi bil predvsem vprašanjem glede položaja in enakih pravic istospolno usmerjenih na Poljskem.

Aktivnosti na nacionalnih nivojih so zelo različne, odvisne od denarnih in človeških virov, pa tudi od odnosa do ciljne skupine in osnovnih vrednot, ki jih kampanja promovira. V nekaterih evropskih državah, na primer na Slovaškem, v Rusiji in Avstriji, se tokratna kampanja tako izteka predvsem v prevode različnih publikacij, povezanih s prvo kampanjo (Izobraževalni priročnik in Priročnik za učenje o človekovih pravicah KOMPAS), ali izdajanje drugih izobraževalnih publikacij.

Vsi drugačni vsi enakopravni?

Po izjavah kolegov, ki delujejo na področju človekovih pravic, predvsem v Italiji, je čutiti, da se Evropski multikulturni prostor v praksi vedno bolj zapira pred raznolikostjo oziroma pred *Drugimi*. Emilia Astore, članica italijanskega nacionalnega odbora kampanje, je v pogovoru za *Narobe* reševanje romske problematike v Italiji označila za nasilno asimilacijo: »Nasilno preseljevanje Romov iz romskih taborišč okoli Torina v mestno središče je dejanje, ki kljub temu, da zagotavlja boljše pogoje za življenje, uvaja tudi nasilno asimilacijo. Zaradi tega romske skupnosti v okolici Torina vidno izgubljajo svojo avtonomnost.«

Stanje pripravljenosti se je po 11. septembru 2001 razširilo tudi po Evropi. Vprašanja raznovrstnosti in pluralizma, boj za enakopraven položaj manjšin, jezikovnih, verskih in drugih skupnosti ter za zagotavljanje možnosti njihovega razvoja, ostajajo nedorečena v mnogih državah Evrope. To povzroča vrsto trenj, tako med posameznimi skupinami kot tudi v odnosu do države. Ne dvomim, da bo kampanja »Vsi drugačni - vsi enakopravni: za raznolikost, človekove pravice in participacijo« v nekaterih državah zelo uspešna v predajanju sporočila na teoretičnem nivoju. A da se nam bo končno nehalo zatikati v praksi, pri vprašanih kot so boj proti diskriminaciji, medverski in kulturni dialog in podobno, pa bo potrebno še kaj več, kot samo dobro razumeti in kimati na teorijo. —

Za *Narobe* smo se ob eni od aktivnosti v okviru italijanskega dela kampanje »Vsi drugačni - vsi enakopravni« pogovarjali z nekaterimi predstavniki študentske organizacije GIOSEF-UNITO, ki pri kampanji sodelujejo.

Emilia Astore

Davide Gomba

»Kampanja je vse, kar mladi potrebujemo, da se zavemo mej lastnih predsodkov.«

Marcella Febbe

»Aktivnosti kampanje pomenijo revolucijo misli in dejanj.«

Alessandro Commo

»Ideje kampanje predstavljajo svobodo za ljudi, ki verjamemo, da smo zares vsi različni.«

Lana Zdravkovič

Šampioni iz Šutke

Pred kakšnim letom dni smo na slovenski javni (nacionalni?) televiziji imeli priložnost pogledati dokumentarni film o največjem romskem naselju v Evropi, ki se nahaja na obrobju makedonskega Skopja – Šuto Orizari. Razen osnovnih demografskih, geografskih in zgodovinskih podatkov je film poskušal pričarati tudi »utrip« tega para-mesta, ki pravzaprav lahko služi tudi kot primerek sodobne družbe; na mikro ravni romskega naselja lahko predimenzionirano in poudarjeno dojamemo vse pomembne karakteristike današnjega sveta. Najprej so opazne razredne razlike. Na eni strani so nesramno bogati Romi, ki živijo v velikih vilah in se vozijo z najnovejšimi modeli avtomobilov, na drugi pa sramotno revni Romi, ki živijo v kartonskih škatlah, njihovi petletni otroci pa se zabavajo predvsem s »snifanjem« lepila. Opazne so tudi kulturne razlike. Romi v romskem naselju preostale ljudi doživljajo bolj ali manj kot tujce, kar pa je seveda posledica dejstva, da tudi tisti, ki so izven romskega naselja, Rome doživljajo na isti način – kot tujce torej. Omembe vredne so tudi identitetne razlike; čeprav Romi živijo v suvereni državi Makedoniji, v Šuto Orizari veljajo samo-svoja pravila ...

Vsa ta dejstva prepuščam takšnim in drugačnim strokovnjakom v premislek. Mene je pri nedavnem obisku tega naselja posebej navdušilo povsem nekaj drugega. Nekaj, česar v dokumentarnem filmu nismo videli. V Šuto Orizari namreč obstaja skupina transvestitov, ki v naselju živi in deluje in ki zaradi tega – vsaj v romskem naselju – nima nikakršnih problemov. Romska skupnost jih sprejema takšne, kot so. Skupina moških, ki so v preteklosti živeli in delali v Nemčiji in so jih »nekega lepega dne« deportirali nazaj v »matično državo«, so se odločili, da bodo s svojimi navadami, spolnimi praksami in načinom življenja nadaljevali tudi po vrnitvi v »Šutko«. V naselju imajo celo posebno hišo, v kateri se vsak večer naličijo, oblečejo in se družijo, preden se odpravijo na delo ali na kakšen žur. Čez dan nosijo moško podobo, zvečer pa se prelevijo v osupljive kraljice preoblek – v seksi mace, v *dragon* in *queer* kraljice, v romantične dame. V zadnjem času jih obiskujejo tudi socialni delavci in delavke, ki so aktivni v makedonski civilni družbi. Na srečo jih ne poskušajo »normalizirati«, temveč jim pomagajo, da ostanejo takšni, kot so in kot si želijo biti. Ponujajo jim informacije o spolnih boleznih, delijo kondome in jim pomagajo na različne načine. Lahko rečem, da se je med njimi stkalo pravo prijateljstvo.

Priznam, da me je – četudi se imam za zelo svobodomiselnost in celo ekstravagantno osebo – v prvem trenutku stereotipno šokiralo spoznanje, da v nekem romskem naselju, »v srcu Balkana«, v pretežno močno pravoslavni in konzervativni družbi, obstaja skupina ljudi, ki živi svoje življenje mimo vseh družbeno postavljenih pravil in norm. Takoj za tem pa sem občutila močno notranjo radost in vznichenje, saj se mi je kaj takega zdelo genialno! Takšna raznolikost in svobodomiselnost me je prevzela. V naslednjih dneh smo se skupaj ličile, plesale in se pogovarjale. Razlagale so mi o svojem dokumentarnem filmu »Šampioni iz Šutke«, o svoji želji po nastopanju v javnosti in o tem, kako v romskem naselju resnično nimajo nobenih problemov ...

Paralele s slovenskimi Romi ne morem potegniti. Ne znotraj romske skupnosti niti zunaj nje. Zgodba družine Strojani, ki je postala izgnanka v lastni državi, pove vse.

Jess Curtis/Gravity: 'touched' - Symptoms of being human, Dock 11, Berlin, 30. 6. 2005, foto: Nataša Žgank

Raziskovalno novinarstvo?

**Klasično: imate novinarski talent?
In žilico za pisanje? Bi se radi pridružili
mladi, nadebudni ekipi?**

Če bi vabilo k sodelovanju pri *Narobe* napisali na tak način, potem se verjetno ne bomo najbolje razumeli. V nasprotnem primeru pa ste dobrodošli vsi, ki bi radi kot novinarke in novinarji sodelovali in pisali za *Narobe*. Pogoj je, da 95 odstotkov vejic v tekstu postavite

Pravilno.

Kontakt: narobe.urednik@gmail.com

Pomoč

GALFON – posebna telefonska linija za pomoč gejem in lezbijkam (telefon: 01 432 40 89).
Deluje vsak dan med 19. in 22. uro.
[www.ljudmila.org/siqrd/galfon]

LEGEBITRINA SVETOVALNICA – poteka v obliki osebnega svetovanja, podpore in pomoči. Vsak torek in četrtek med 16. in 18. uro na Trubarjevi 76/a ali po telefonu 01 430 51 44.
[www.drustvo-legebitra.si]

GLBT organizacije

Gejevska sekcija Škuc Magnus
[www.ljudmila.org/siqrd/magnus]
Lezbična sekcija Škuc LL
[www.ljudmila.org/lesbo]
DIC Legebitra [www.drustvo-legebitra.si]
Društvo za integracijo homoseksualnosti DIH [www.dih-drustvo.si]
Lingsium [www.lingsium.org]

Gejevske in lezbične pogovorne skupine

DIC Legebitra organizira skupino, ki je namenjena mlajšim gejem in lezbijkam do 26. leta starosti. Praviloma vsak petek ob 16. uri poteka pogovorna skupina Legebitre na Trubarjevi 76/a v Ljubljani. Za program in vsebino pogovornih skupin glej: www.drustvo-legebitra.si

DIC Legebitra organizira tudi »Iskrene pogovore« za razpravo o tistem, kar želiš in te muči. Skupina se srečuje vsak drugi ponedeljek ob 18h.
Glej: www.drustvo-legebitra.si

Društvo za integracijo homoseksualnosti (DIH) pogovorne skupine organizira izmenjaje vsak teden ob 19.30 uri v Ljubljani (Slomškova 11) in Kopru (klub MKC, Gregorčičeva 4, Koper). Za program in vsebino pogovornih skupin glej: www.dih-drustvo.si

Lezbična skupina Škuc LL praviloma enkrat mesečno ob torkih ob 19. uri organizira pogovore na različne teme, ki so povezane z življenjem gejev in lezbijk. Pogovori potekajo v lezbičnem klubu Monokel (Metelkova Mesto, Masarykova 24, Ljubljana). Za program in vsebino pogovornih skupin glej program Monokla: www.ljudmila.org/lesbo/monokel.htm

Pogovorna skupina za starše gejev in lezbijk

Društvo za integracijo homoseksualnosti (DIH) pogovorno skupino za starše organizira enkrat mesečno v Ljubljani (Slomškova 11). Za program in vsebino glej: www.dih-drustvo.si

Informacijski centri in knjižnice

Kiss Legebitra (Kulturno informacijsko in svetovalno središče Legebitra), Trubarjeva 76/a, 1000 Ljubljana.
E-mail: legebitra@siol.net.
Telefon: 01 430 51 44.
[www.drustvo-legebitra.si]

Lezbična knjižnica, Metelkova 6, 1000 Ljubljana (1. nadstropje, prostori Škuc-LL). Telefon: 01 432 73 06.
Izposoja: četrtek in petek od 15. do 19. ure
[www.ljudmila.org/lesbo/knjiznica.htm]

Galerija Media Nox (Kotiček za istospolno usmerjene mlade) in Homodok Maribor (Arhiv za gejevske in lezbične študije), Židovska 12, 2000 Maribor.
[www.lingsium.org]

Revije ter radijske oddaje

eL magazin [www.gaja-kafe.org]
Lesbo [www.ljudmila.org/lesbo/lesbo.htm]
Narobe [www.narobe.si]

Lezbomanija na Radiu Študent (vsako tretjo soboto v mesecu ob 17. uri) [www.ljudmila.org/lesbo/lezbomanija.htm]

Transintegral na Radiu Marš (vsak zadnji četrtek v mesecu ob 13. uri) [www.radiomars.si]

Klubi

Tiffany – gejevski klub v okviru sekcije ŠKUC – Magnus, Masarykova 24, stavba Lovci, pritličje desno (Metelkova mesto, bivša vojašnica).
[www.ljudmila.org/siqrd/tiffany]

Monokel – lezbični klub v okviru sekcije ŠKUC – LL, Masarykova 24, stavba Lovci, pritličje desno (Metelkova mesto, bivša vojašnica). [www.klubmonokel.com]

Klub K4 – nedeljski gejevski in lezbični disko, občasno tudi ob sobotah. Kersnikova 4, Ljubljana. [www.klubk4.org]

Kafeterija Lan – »strejt frendli« lokal, Gallusovo nabrežje 27 (ob Ljubljanici, blizu akademije za glasbo), Ljubljana.

Gymnasivm – fitness, club, savna: »moški za moške«, Ulica pohorskega bataljona 34, Ljubljana. [www.klub-libero.si]

Izbrane internetne strani

Slovenski seznam virov za geje in lezbijke SIQRD [www.ljudmila.org/siqrd]
Slovenske gejevske strani [www.ljudmila.org/sgs]
Festival gejevskega in lezbičnega filma [www.ljudmila.org/siqrd/fglf]
Gaja Kafe – kavarna za ženske pogovore [www.gaja-kafe.org]
G! [www.gej.si]

Mejling liste

Mreža – poštni seznam (mailing lista), ki je namenjen diskusijam o queer (gejevskih, lezbičnih, biseksualnih, transvestitskih in traseksualnih) temah in obvestilih o queer dogodkih v Sloveniji.
[www.ljudmila.org/siqrd/mreza]

Forumi

Forum Labris [www.gaja-cafe/labris]
Mavrični forum [www.mavricni-forum.net]

Foto: Nada Žgank

Osmega marca je Ljubljana dobila ulice, poimenovane po ženskah.

ISSN 1854-8474

9 771854 847004

narrobo

